

Jaarverslag en productrekening 2009

25 april 2010

In 2010 is de naam van de stichting veranderd in
Natuur en Milieufederatie Drenthe.

In dit jaarverslag wordt nog de naam Milieufederatie Drenthe gehanteerd.

Natuur en Milieufederatie Drenthe
Hertenkamp 6
9401 HL ASSEN
Telefoon: 0592-311150
E-mail: info@nmfdrenthe.nl
Website: www.nmfdrenthe.nl

Inhoudsopgave

I - Inleiding en beleidskaders	5
Inleiding	5
Beleid en kerntaken.....	6
II - Overzicht resultaten 2009.....	8
Algemeen.....	8
Werkvelden.....	8
Thema Groene Ruimte	8
Thema Duurzame Ontwikkeling.....	11
Thema Kerntaken en Milieucommunicatie.....	13
III Productrekening 2009 in cijfers	15
IV - Verslag per programma	19
Programma ruimtegebruik	19
1.1.1. Behoud en ontwikkeling kwaliteit groene ruimte	19
1.1.2. Planologische bescherming natuur en landschap	21
1.1.3. Provinciaal Omgevingsplan.....	23
1.1.4. Mooi Drenthe.....	25
1.1.5. Natuurlijke Recreatie.....	28
1.1.6. Gemeentelijk R.O.-netwerk	30
1.1.8. Groene inbreng gemeentelijke structuurvisies.....	31
1.1.9. Stimuleren duurzaam bouwen	33
Programma kwaliteit natuur en landschap	34
1.2.1. Beleidsinbreng kwaliteit natuur en landschap.....	34
1.2.2. Vervolg natuurperspectief	37
1.2.3. Draagvlak voor schoon water (Beeldschoon Water).....	38
1.2.4. Visie natuurlijke beek	40
1.2.5. Natura 2000 / Ave N@tura.....	41
1.2.6. Milieukwaliteit van de natuur in beeld; Naturameter	43
1.2.7. Luuster naar Drenthe / Beleef de Stilte.....	44
1.2.8. Nacht van de Nacht, laat het donker donker.....	46
Programma Milieukwaliteit en Duurzaam ondernemen	47
2.1.1. Advisering provinciaal milieubeleid (Product / Adviesfunctie).....	47
2.1.2. Duurzaam ondernemen in tijden van krimp	48
2.1.3. Cradle to Cradle in Drenthe	49
2.1.4. Beleidsinbreng duurzame mobiliteit	51
2.1.5. Manifestatie duurzame mobiliteit.....	53
2.1.6. Milieuprijs Meppel 2009	56
Programma Klimaat en Energie	57
2.2.1. Stimuleren duurzame energievoorziening	57
2.2.2. Drenthe Bespaart	58
2.2.2a. Wijkaanpak en bespaarpanel	60
2.2.4. Klimaatneutraal lokaal / Klimaatstraatfeest.....	62
2.2.5. Klimaatkaravaan	64
2.2.6. Energie uit streekgebonden biomassa - vervolgonderzoek.....	66
2.2.7. Verlichting bedrijfsgebouwen	67

Programma Provinciaal netwerk en ondersteuning.....	68
3.1.1. Ondersteuning netwerk natuur- en milieuvrijwilligers	68
3.1.2. Vrienden van Natuur en Milieu Drenthe.....	69
3.1.3. Ombudswerk natuur en milieu	70
3.1.4. Coördinatie Natuurbescherming	71
Programma Natuur en milieucommunicatie	72
3.2.1. Milieubewustwordingsactiviteiten en 3.2.2 Website en nieuwsbrief	72
3.2.3. De Groene Peiler	74
BIJLAGE.....	76
1. Algemene informatie	76
2. Bestuur en directie	76
3. Financieel beleid	78
4. Staat van baten en lasten 2009 en vooruitblik 2010.....	79
5. Meerjarenoverzicht baten en lasten.....	80
6. Vooruitblik 2010	80

I - Inleiding en beleidskaders

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag en productrekening 2009 van de Milieufederatie Drenthe. We beschrijven hierin onze werkzaamheden en resultaten over het afgelopen jaar. Deze zijn gericht op onze hoofd-doelstellingen; bescherming, behoud en ontwikkeling van natuur en landschap, verbetering van de milieukwaliteit en bevordering van duurzame ontwikkeling in de provincie Drenthe.

De Stichting Milieufederatie Drenthe is in 1971 opgericht als het provinciale samenwerkingsverband van natuur- en milieuoorganisaties in Drenthe. Op dit moment zijn bij ons 41 natuur- en milieuoorganisaties aangesloten.

Ons bestuur is verantwoordelijk voor het beleid van de organisatie. Dit beleid is vastgelegd in onze beleidsvisie. Hieraan wordt via jaarlijkse werkplannen uitvoering gegeven. Het werkplan van de milieufederatie is mede in verband met de provinciale subsidiesystematiek vertaald in een *productbegroting*. Deze is eind 2008 vastgesteld en vormt de basis voor de verantwoording in dit jaarverslag die de vorm heeft van een *productrekening*.

Het werkplan kent een hoofddeling in twee inhoudelijke hoofdthema's: Groene ruimte en Duurzame ontwikkeling. Groene ruimte richt zich op onze fysieke omgeving. Bij Duurzame ontwikkeling staat de mens en zijn gedrag centraal. Deze indeling sluit aan bij het toenemende belang van integratie van natuur en milieu met andere werkvelden. Het biedt ook goede aanknopingspunten voor verbreding van de samenwerking met andere organisaties en sluit aan bij de ontwikkelingen in de regio en het gebiedsgericht werken. Onze taken met betrekking tot provinciale samenwerking en communicatie over natuur, milieu en landschap hebben we samengebracht in het onderdeel Kerntaken en milieu-communicatie.

Als relatief kleine organisatie moeten we scherpe keuzes maken. Binnen deze hoofddeling kiezen we daarom voor werkvelden waarbinnen we de rol van voortrekker en aanjager nadrukkelijk willen vervullen. Voor elk van deze werkvelden zijn programma's voor de middellange termijn uitgewerkt, met meerjarige doelstellingen die elk jaar in projecten en activiteiten worden uitgewerkt. Het boeken van concrete, zichtbare resultaten is de drijfveer bij het formuleren van deze projecten.

De programma's zijn uitgewerkt in ruim 40 verschillende activiteiten en projecten. De voortgang en resultaten van dit geheel wordt in deze productrekening beschreven.

De financiële verantwoording van de verschillende programma's is ook terug te vinden in onze jaarrekening 2009. Voor verschillende projecten worden daarnaast nog afzonderlijke verslagen opgesteld die dienen ter verantwoording naar verschillende subsidiegevers.

Dit jaarverslag en onze jaarrekening zijn opgesteld op basis van CBF richtlijnen voor de jaarverslaggeving. Sinds eind 2004 draagt de Milieufederatie Drenthe het CBF-keur. Daarmee voldoet zij aan de eisen die het CBF stelt aan professionaliteit, betrouwbaarheid en transparantie.

Het jaarverslag / de productrekening 2009 is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Deel I bevat deze inleiding en de beschrijving van ons beleid en onze missie.
- Deel II geeft een totaaloverzicht en de samenvatting van onze resultaten over 2009.
- Deel III bevat het verslag van de afzonderlijke programma's en alle daarin uitgevoerde activiteiten.
- De bijlagen bevatten informatie over onze organisatie en het bestuur.

Beleid en kerntaken

Een rijke en gevarieerde natuur, het verbeteren van de milieukwaliteit en het versterken van het unieke karakter van het Drentse landschap; dat staat voor onze organisatie voorop. Dit is te lezen in onze missie (zie kader). We houden daarbij altijd oog voor andere belangen. Dialoog en communicatie zijn onze belangrijkste instrumenten. Een zeer gevarieerd netwerk van groepen, individuen en samenwerkingsverbanden draagt zorg voor onze maatschappelijke verankering. We zetten deskundigheid, creativiteit en overtuigingskracht in voor het bereiken van concrete resultaten. Met het hanteren van deze benaderingswijze hebben we als provinciaal samenwerkingsverband in Drenthe een duidelijke en gewaardeerde positie opgebouwd. De kerntaken die wij willen uitvoeren en de rollen die wij willen vervullen hebben wij in de volgende vijf punten uiteengezet.

1. *Stem van natuur en milieu in Drenthe*

De belangen van natuur en milieu worden alleen behartigd als mensen dat willen (en kunnen) doen. Natuur en milieu hebben zelf geen stem. De Milieufederatie Drenthe geeft hen die stem, treedt op als adviseur, pleitbezorger en belangenbehartiger en zorgt ervoor dat nieuwe kansen en bedreigingen voor natuur en milieu in Drenthe op de politieke en maatschappelijke agenda komen te staan.

Wij richten ons daarbij op belangrijke beslissers in openbaar bestuur en bedrijfsleven. We worden gevoed door betrokken burgers en lokale natuur- en milieugroepen en we spreken uit naam van de bij ons aangesloten organisaties in Drenthe.

Om goed te functioneren moeten we daarbij onafhankelijk kunnen opereren; alleen dan kunnen we op milieu-inhoudelijke gronden onze koers en prioriteiten bepalen en alleen dan worden we gewaardeerd en gerespecteerd als het centrale punt in het netwerk van Drentse natuur- en milieuorganisaties.

2. *Werken aan draagvlak en betrokkenheid*

De zorg voor natuur en milieu vindt zijn basis in maatschappelijke betrokkenheid en een zeker idealisme. De Milieufederatie Drenthe stimuleert en steunt burgers die zich inzetten voor natuur en milieu in hun eigen leefomgeving en wil voor hen een verbindende factor zijn.

Wij bevorderen het milieubewustzijn door voorlichting te geven en kennis te delen en wij bieden handelingsperspectieven voor milieubewust gedrag. We willen daarmee zichtbare resultaten boeken die mensen inspireren om hiermee verder te gaan. De realisatie van een duurzame samenleving staat of valt immers met duurzaam gedrag van mensen.

3. *Katalysator in een veranderingsproces*

De Milieufederatie Drenthe wil overheden, bedrijfsleven en burgers inspireren en motiveren het pad van duurzaamheid in te slaan.

We voegen de daad bij ons woord door concrete projecten uit te voeren waar de natuur en het milieu baat bij hebben. We ontwikkelen een beleidsinhoudelijke visies op kwesties die in Drenthe spelen. Met onze visies en activiteiten willen we richting geven en onderbouwde en wenkende perspectieven bieden.

Missie

De Milieufederatie Drenthe streeft een duurzame samenleving na en richt zich in dit streven specifiek op natuur, milieu en landschap in Drenthe.

We behartigen de belangen van natuur, milieu en landschap en ondersteunen mensen en organisaties die zich daarvoor inzetten.

We zetten ons in voor het milieubewustzijn van mensen en het aantrekkelijk maken van milieuvriendelijk gedrag.

Tenslotte willen we een koploper zijn in ons streven naar een duurzame Drentse samenleving: we nemen het voortouw, we geven richting en we inspireren.

4. Samenwerken aan een schone en groene provincie

De Milieufederatie Drenthe heeft samen met de lokale groepen en collega-organisaties een uitgebreid netwerk van gemeenten, waterschappen, provincie, bedrijfsleven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De mensen en organisaties die in Drenthe actief zijn op het vlak van duurzaamheid, weten ons te vinden. Door onze positie zijn we in staat partijen met elkaar te verbinden en nieuwe samenwerkingsverbanden op te zetten. We fungeren als coördinatiepunt, vraagbaak en aanspreekpunt. Met onze kennis en contacten kunnen we het voortouw nemen in ontwikkelingen, beleid en projecten.

5. Spin in het Drentse netwerk

De Milieufederatie Drenthe heeft een centrale plek in het Drentse netwerk van natuur- en milieuorganisaties en vormt de provinciale schakel tussen het lokale en het landelijke beleidsniveau.

We ondersteunen de samenwerking van Drentse natuur- en milieuorganisaties, zodat met geringe middelen een maximale milieuwinst kan worden bereikt. Met de milieufederaties uit andere provincies en de Stichting Natuur en Milieu vormen we een landelijk netwerk dat ruimte biedt voor het bundelen van krachten en het uitwisselen van kennis, ervaringen en ideeën. Dit netwerk heet De Provinciale Milieufederaties.

II - Overzicht resultaten 2009

Algemeen

De milieufederatie kijkt met tevredenheid terug op de uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten van het afgelopen jaar.

Onze organisatie is productief en financieel gezond en onze missie en het daaraan verbonden werk zijn springlevend. Op diverse werkterreinen zijn concrete successen geboekt en verdere stappen gezet op weg naar verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en duurzame samenleving in Drenthe. De belangrijkste resultaten zijn verderop in dit hoofdstuk per programma samengevat.

Inhoudelijke highlights waren o.a.:

- de uitstekende ontvangst van de Natuurvisie Drenthe. Onderdelen van deze visie, die we samen met de terreinbeherende organisaties hebben opgesteld, zijn inmiddels verankerd in de nieuwe omgevingvisie.
- de concrete aanpak van verrommelde bedrijventerreinen,
- de verdere uitrol van het project Natuurlijke recreatie en
- het akkoord van Wijster.

Geweldig is ook de grote respons die we krijgen op onze publieksgerichte activiteiten zoals Beeldschoon water, de Groene Peiler, het Klimaatstraatfeest en de Nacht van de Nacht. Het teleurstellende resultaat van de conferentie in Kopenhagen en de algehele voortgang van het klimaatbeleid laten zien dat onze inspanningen nog wel tekort schieten. We moeten ook in Drenthe samen nog meer en beter scoren.

Binnen de organisatie hebben we dit jaar ons huisvesting vernieuwd en verbeterd. Ook hebben we geïnvesteerd in verdere organisatieontwikkeling en een nieuwe huisstijl, waarmee we in 2010 naar buiten zullen treden. Het jaar is financieel afgesloten met een (voorzien) licht negatief resultaat.

Werkvelden

Thema Groene Ruimte

Programma ruimtegebruik

Het leveren van een bijdrage aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in Drenthe was in 2009 opnieuw een belangrijk speerpunt voor de milieufederatie. Het proces rondom het nieuwe omgevingsbeleid bood ons meerdere mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de toekomstvisie van de provincie als het gaat om de ruimtelijke kwaliteit op provinciaal niveau. We deden dit door gevraagd adviezen te leveren tijdens diverse bijeenkomsten en overleggen en door middel van reacties op het concept-ontwerp omgevingsvisie en later het ontwerpplan. We hebben onze inbreng geleverd in samenwerking met de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties op basis van onze lange termijnvisie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van natuur en landschap in heel Drenthe. Verschillende onderdelen van onze visie hebben in de loop van het proces een duidelijke plek gekregen in het ontwerpplan van de provincie.

Dit jaar hebben we ook veel inzet gepleegd op de verdere uitwerking van de robuuste EHS (Ecologische Hoofdstructuur). Dit heeft onder andere geresulteerd in bijdragen aan ambtelijke en bestuurlijke overleggen met de provincie, LTO en terreinbeherende organisaties. Eind december hebben de partijen ingestemd met de ingezette provinciale lijn en zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. Deze komen er op neer dat door herbegrenzing van de EHS, zowel de natuur- als de landbouwstructuur robuuster gemaakt kan worden. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over de bestemmingen van beschikbare hectares, aanpak van knelpunten en onderlinge samenwerking.

In het kader de bescherming van de EHS en de kwaliteit van bijzondere landschappen hebben we (mede namens terreinbeheerders) gereageerd op (ontwerp)bestemmingsplannen van gemeenten. Naast de advisering en inbreng bij de formele bestemmingsplanprocedures is ook invulling gegeven aan een meer (pro-)actieve rol. Dit deden we door, in het kader van het project 'Mooi Drenthe', concrete situaties in Drenthe waar sprake is van verrommeling onder de loep te nemen. Samen met deskundigen en gemeenten zijn we nagegaan welke mogelijkheden er zijn voor een betere inpassing van met name bedrijventerreinen. Dit heeft onder andere geleid tot een gezamenlijke publicatie samen met het Drents Plateau: 'Van bedrijventerrein naar bedrijvenpark'. Het is bovendien aanleiding geweest voor een gezamenlijk vervolg waarbij deze aanbevelingen in de praktijk worden gebracht voor drie bedrijventerreinen in de gemeenten Aa en Hunze, Coevorden en Noorderveld.

Net als vorige jaren is er ook in 2009 veel gerealiseerd binnen het samenwerkingsproject Natuurlijke recreatie. In januari 2009 is het provinciale kwaliteitsteam Natuurlijke recreatie met zijn werkzaamheden begonnen. In combinatie met de ook door dit project in het leven geroepen subsidieregeling, levert het op het concrete bedrijfsniveau een bijdrage aan de ontwikkeling van recreatie met winst voor natuur en landschap.

Er zijn in 2009 twee ontwikkelingsperspectieven (Aa en Hunze en Leekstermeer, beide gestart in 2008) afgerond en er is in de gemeente De Wolden door middel van een drietal praktijkcases nader invulling gegeven aan het eerder opgestelde ontwikkelingsperspectief voor die gemeente. Voor alle drie recreatiebedrijven is een uitvoeringsplan opgesteld, gericht op ontwikkeling van het bedrijf in combinatie met winst voor natuur en landschap.

Om de recreatie- en natuursector en bestuurders en ambtenaren van gemeenten en de provincie te kunnen informeren over de resultaten van het project Natuurlijke recreatie en de mogelijkheden van het instrumentarium is door ons de site www.natuurlijkerecreatiedrenthe.nl gelanceerd.

In 2009 hebben we in Midden-Drenthe, Emmen, Meppel, Aa en Hunze, Tynaarlo, Borger-Odoorn en Coevorden startbijeenkomsten georganiseerd in het kader van het streven om in elke gemeente in Drenthe een 'RO-netwerk' te realiseren. Door te zorgen voor betrokkenheid en expertise bij bewoners- en lokale (natuur- en milieu)groepen is het mogelijk op een groot aantal plaatsen in Drenthe actieve inbreng van natuur- en landschapsbelangen te organiseren. Het driejarige project om te komen tot een Drents RO-netwerk heeft daarmee in 2009 een goede voortgang geboekt. Op zes bijeenkomsten verspreid over Drenthe is aan in totaal ca. 100 personen uitleg gegeven over de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Hierdoor is nu in 8 gemeenten een RO-netwerk tot stand gebracht met in totaal 135 deelnemers.

Programma kwaliteit natuur en landschap

De Milieufederatie Drenthe verzorgt op provinciaal niveau de groene inbreng als het gaat om beleidsvorming met betrekking tot de kwaliteit van natuur en landschap. Water, natuur(beheer)en milieukwaliteit zijn daarbij belangrijke thema's.

Wat betreft het waterbeheer stond 2009 in het teken van de Kaderrichtlijn Water. Een aantal belangrijke plannen en besluiten inzake het oppervlaktewater kwamen in de inspraak. Daarnaast kwamen plannen ter visie te liggen over waterberging en grondwaterwinning. Wij hebben op al deze plannen inspraak geleverd omdat wij ze van belang vinden voor het bereiken van de vereiste omstandigheden voor ecologisch herstel van natuurgebieden, ecologisch herstel van het Drentse oppervlaktewater en natuurontwikkeling. Deze inspraak leverden wij mede namens betrokken terreinbeherende natuur- beschermingsorganisaties. Voor de afstemming met onze partners hebben wij eind 2009 een concept wateragenda voor de periode 2010 – 2015 opgesteld. Deze agenda gaat het kader vormen voor onze gezamenlijke inspanningen op het gebied van water in de komende jaren.

Een belangrijk ankerpunt voor onze activiteiten binnen dit programma vormde de in 2008 uitgebrachte natuurvisie 'Een groene kijk op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling'. Begin 2009 hebben wij de definitieve visie gepresenteerd aan de provincie. De presentatie is vervolgens verder verdiept en uitgewerkt en in mei werd de visie in rapportvorm in een oplage van enkele honderden opgeleverd. Als vervolgstap op het uitbrengen van de visie organiseerden wij ook het congres 'Verbinden van blauw en groen' samen met waterschap Hunze en Aa's.

De andere Drentse waterschappen en de terreinbeheerders werden erbij betrokken. Door middel van dit congres zijn bij een groot aantal waterschapsbestuurders de kansen die zich voordoen door samenwerking op het gebied van waterberging, waterzuivering en natuurontwikkeling onder de aandacht gebracht.

Eind 2009 hebben wij een integrale visie op de toekomstige natuurontwikkeling in combinatie met grondwaterwinning in het Hunzedal ontwikkeld in nauwe samenwerking met Het Drentse Landschap. De directe aanleiding hiervoor vormde de discussie met de provincie en de Waterleidingmaatschappij Drenthe over de uitkomsten van het experiment Breevenen en de plannen van de provincie voor het Hunzedal als toekomstig wateroogstgebied (Innovatieve Grondwatervisie). Deze Hunzevisie zal in 2010 een belangrijke rol spelen in de gesprekken met de provincie en de waterleidingsmaatschappij.

Alle activiteiten tezamen in het kader van het project Beeldschoon water hebben ervoor gezorgd dat het thema waterkwaliteit breed onder de aandacht is gebracht. De tentoonstelling is inmiddels bezocht door tienduizenden bezoekers. Ze reist nog steeds door Drenthe, vaak aangevuld met goed bezochte openingsactiviteiten. De eerste druk van het boek 'Beeldschoon water' met foto's van Willem Kolvoort is vrijwel uitverkocht en ook de kalenders gaan goed van de hand. Een belangrijk resultaat van het project is daarnaast dat er rondom de activiteiten sprake is van een vruchtbare samenwerking tussen verschillende watergerelateerde partijen in Drenthe. Deze samenwerking zal ook in 2010 haar vruchten afwerpen in de vorm van gezamenlijk georganiseerde activiteiten.

Gedurende 2009 is door diverse betrokkenen verder gewerkt aan het opstellen van beheerplannen voor de 14 Natura 2000-gebieden in Drenthe. De milieufederatie leverde haar inbreng o.a. door ondersteuning van natuurbeschermingsvertegenwoordigers. Wij leverden daarbij de inhoudelijke en strategische ondersteuning. Ook zorgden wij voor de afstemming met de terreinbeherende organisaties. Zelf namen wij deel aan de gebiedsgroep Dwingelderveld. Mede op basis van voorstellen van de Milieufederatie Drenthe en de terreinbeherende organisaties heeft de provincie voor de Natura 2000-gebieden Leekstermeer, Havelte-Oost, Drouwenerzand en Mantingerzand voorgesteld om doelen toe te voegen. Deze soorten en habitattypen zijn al aanwezig, maar waren vergeten in het ontwerpbesluit.

Voor het onderdeel ammoniak binnen de beheerplannen is een apart traject opgestart. Daarbij heeft de milieufederatie een belangrijke rol gehad als lid van de klankbordgroep en als deelnemer aan ambtelijk en bestuurlijk overleg met de provincie en LTO-noord. In 2010 zal het provinciaal beleidskader ammoniak en Natura 2000 voor Drenthe worden afgerond en zal het ook een vertaling moeten krijgen in de beheerplannen.

In 2009 heeft onze aandacht zich ook gericht op de provinciale kaart Wet ammoniak en veehouderij (Wav-kaart). Door de samenhang met de aanpassing van de EHS-kaart, heeft dit traject bij de provincie vertraging opgelopen. Hieraan zal in 2010 een vervolg worden gegeven.

We hadden ons voorgenomen om in 2009 twee 'Naturameters' geplaatst te krijgen. Zover zijn we nog niet gekomen. Wel zijn er belangrijke stappen gezet richting realisatie. Voor het ontwikkelen van een ontwerp voor de Naturameter is eind 2009 een ontwerp bureau ingeschakeld. Het ontwerp van dit bureau wijkt af van het oorspronkelijke idee om de kwaliteit van het gebied via een soort thermometer weer te geven. Het nieuwe ontwerp richt zich meer op de mogelijkheid om het grote publiek op een samenhangende en speelse manier te informeren over de kwaliteit en kwetsbare balans in Natura 2000-gebieden. Het streven is nu om dit ontwerp te realiseren in 2010.

De waarde van stilte willen we meer op de bestuurlijke en maatschappelijke agenda plaatsen. In 2009 hebben wij daartoe allereerst de mening over stilte gepeild bij ons internetpanel (Groene Peiler) en onze achterban betrokken bij het onderwerp via geluidobservaties. Van juli tot oktober zijn door de vrijwilligers geluidverslagen gemaakt in de 10 Stiltegebieden en een aspirant stiltegebied (Oosterzand). In totaal is op 170 plekken gedurende bijna 27 uur door de vrijwilligers geobserveerd. Uit de observaties is gebleken dat in stiltegebieden gemiddeld een derde van de observatietijd geluiden van vliegtuigen of wegverkeer zijn te horen. De vrijwilligers vonden dit geluid voor het merendeel storend. Aan de randen van veel stiltegebieden hoorde men ook een voortdurend, meestal vrij zacht, achtergrondgeluid van wegverkeer.

De balans van 5 jaar Nacht van de Nacht hebben wij benut om bij alle gemeenten en bij de provincie te inventariseren hoe het staat met structurele maatregelen om de duisternis te bevorderen. Het beeld dat daaruit naar voren kwam is dat het beleid nu flink op gang komt. Op veel plekken in de provincie wordt al daadwerkelijk uitvoering gegeven aan structurele maatregelen.

De Nacht van de Nacht met zijn aantrekkelijke belevingsactiviteiten blijkt zich nog steeds te kunnen verheugen in een toenemende belangstelling. Het resultaat is dat niet alleen bewustwording over het belang van de duisternis enorm is toegenomen, maar ook dat daadwerkelijke beschermingsactiviteiten nu op gang beginnen te komen.

Thema Duurzame Ontwikkeling

Programma Milieukwaliteit en duurzaam ondernemen

In het kader van dit programma zetten we ons in voor een goede behartiging van het milieubelang en nemen we o.a. deel aan overleg en bijeenkomsten over belangrijke provinciale beleidsthema's. We signaleren knelpunten en agenderen deze waar nodig. Onderwerpen die net als in eerdere jaren speelden waren de mogelijke opslag van kernafval in de Noord-Nederlandse bodem en de baanverlenging luchthaven Groningen-Eelde. Een nieuw thema betreft de voorgenomen CO2-opslag in de bodem. Samen met de Milieufederatie Groningen en in overleg met andere milieufederaties is rondom dit thema de standpuntbepaling voorbereid.

De milieufederatie ondersteunt en stimuleert duurzaam ondernemen waar mogelijk. Duurzaam ondernemen wordt, nu we in een economische recessie zitten, meer en meer gezien als een nieuwe kans voor bedrijven en de economie. Samen met bedrijven heeft de milieufederatie verkend waar kansen liggen voor duurzaam ondernemen als nieuwe strategie. De focus heeft daarbij in 2009 gelegen op het Mera-terrein. Daar dienden zich specifieke kansen aan om actief bij te dragen aan een nieuwe richting voor zowel Essent Milieu, als het Mera-terrein zelf. Samen met Essent (nu Attero) en de provincie is in het najaar gewerkt aan het Akkoord van Wijster, waarin de basis wordt gelegd onder een nieuwe, toekomstgerichte strategie van Attero. Daarbij staat het verbranden van afvalstoffen niet langer centraal, maar het leveren van hoogwaardige energie en bijproducten.

Cradle to Cradle heeft mede dankzij de Milieufederatie Drenthe een belangrijke noordelijke impuls gekregen. Door een gezamenlijk initiatief van de milieufederatie, de Kamer van Koophandel en Hunesus in Borger, is vorm gegeven aan een kennis- en stimuleringsproject: Cradlekring Noord. In 2009 is dit omgevormd in het Contactnetwerk Duurzame Innovatie Noord-Nederland (Codin) en zijn diverse nieuwe partners aangehaakt. In dit project werken nu naast de drie genoemde partijen onder andere ook Syntens, de Milieudienst Groningen en TCNN samen.

In de tweede helft van 2009 hebben we zelf ook initiatief genomen om te komen tot een concreet noordelijk C2C-product. We hebben op grond van de voorstudies rond het gebruik van biomassa gekozen voor het natuurproduct hennep, met als inzet om dit te gebruiken als grondstof voor de bouw. Hierbij hebben we de samenwerking gezocht met het bedrijf Hempflax. Dit heeft geleid tot een samenwerkingsinitiatief (Hennep-to-House) dat in 2010 zal starten.

De ontwikkelingen in het werkveld Mobiliteit bieden kansen om duurzame(re) mobiliteit ook in Drenthe nieuwe impulsen te geven. Met de provincie is nagegaan welke rol de milieufederatie kan vervullen bij de uitvoering van het 100.000 voertuigenplan. Het resultaat is dat we in het najaar gezamenlijk de mobiliteitsmanifestatie 'De Vaart Erin!' hebben georganiseerd.

Met het evenement De Vaart Erin! is een goede impuls gegeven aan de verdere transitie naar duurzame mobiliteit in Drenthe. De combinatie van een netwerkdag en een publieksdag pakte goed uit. Op deze manier konden twee doelgroepen op maat worden bediend. Met bezoekersaantallen van respectievelijk circa 200 en 2.000 mensen werd een groot publiek bereikt. Onder de genodigden van de markt en netwerkbijeenkomst heerste veel enthousiasme over deze tot nu toe grootste bijeenkomst op het gebied van duurzame mobiliteit in het Noorden. Tijdens de publieksdag was een laagdrempelige en uitnodigende sfeer merkbaar. Jong en oud hebben deelgenomen aan de verschillende activiteiten. In de aanloop naar het evenement is er voldoende media-aandacht geweest. Hierin werden mensen verwezen naar de webpagina waar ze meer informatie konden vinden over duurzame mobiliteit.

In 2009 vroegen ook de ontwikkelingen rondom de N48 en de N33 om onze inbreng. In het kader van de geplande aanpassingen van de N48 hebben we in samenwerking met Het Drentse Landschap intensief overleg gevoerd met de diverse betrokken overheden. Wij hebben ernstige bezwaren geuit tegen dit ontwerp omdat de wegaanpassingen zorgden voor doorsnijding van de Ecologische Hoofdstructuur. Dit leidde tot diverse overleggen waarin door ons is gepleit voor mogelijke alternatieven. Omdat deze alternatieven voor de initiatiefnemers niet meer haalbaar waren zijn we uiteindelijk akkoord gegaan met een compensatiepakket. De belangrijkste winst daarvan is dat nu gewerkt wordt aan het robuuster maken van overig bosgebied in de omgeving. Wat betreft de voorziene verdubbeling van N33 hebben we inbreng geleverd op de diverse klankbordgroepbijeenkomsten (19 januari Rolde, 21 april Bareveld, 11 juni Provinciehuis). Hierbij hebben we afgestemd met de organisaties die betrokken waren bij onze gezamenlijke ambities, verwoord in de Notitie Verdubbel uw Blik. Een (beperkt) aantal van onze voorstellen, o.a. voor ecologisch verbindingen, heeft inmiddels plek gekregen in de planvorming.

De milieufederatie heeft op verzoek van de gemeente Meppel de organisatie en ondersteuning van de 'Milieuprijs Meppel' verzorgd. Met het introduceren van de Milieuprijs wil de gemeente bijzonder milieuge drag en initiatieven voor duurzame ontwikkeling en innovatie van haar inwoners belonen en stimuleren. De uitreiking van de Milieuprijs vond plaats op 4 januari 2010, tijdens de nieuwjaarsreceptie.

Programma klimaat en energie

Als centrale belangenbehartiger van milieu, natuur en landschap spelen we een natuurlijke rol in het netwerk rond duurzame energie. Het bevorderen van energiebesparing is daarbij de belangrijkste doelstelling.

Samen met de provincie is gedurende de eerste helft van het jaar gewerkt aan een participatieprogramma. Dit heeft geresulteerd in 2 nieuwe projectvoorstellen die door de milieufederatie zijn uitgevoerd in samenwerking met andere partijen: 'Wijkaanpak' en het 'Drents bespaarpanel'.

Het project *Wijkaanpak* gaat uit van een gestructureerde voorfase waarin samen met de doelgroep wordt bepaald welke middelen en methoden het beste bij de doelgroep passen. Daarmee verschilt de aanpak van de 'normale' gang van zaken waarin opdrachtgevers middelen inzetten en maatregelen promoten zonder vooraf kennis te verzamelen over de specifieke behoeften en wensen van de doelgroep. Naar aanleiding van interviews met projectleiders van grote besparingsprojecten en evaluaties van projecten is door ons een aanpak ontwikkeld die meer uitgaat van de vraag en behoeften van de ontvangers. In 2010 zal deze aanpak op een aantal plekken in Drenthe in de praktijk worden gebracht.

Het Drents Bespaarpanel is een groep inwoners van Drenthe met interesse in energiebesparing die hun ervaring delen met betrekking tot energiebesparende diensten en producten en bijbehorende subsidies. Deze ervaringen koppelen wij terug naar de aanbieders van energiebesparingsdiensten en producten, zodat die hun aanbod kunnen verbeteren. Op basis van een door ons uitgevoerde verkenning is ervoor gekozen een online panel op te richten voor een eerste inventarisatie en daarnaast een klein fysiek panel in te zetten om opvallende resultaten verder uit te werken en oplossingen te zoeken. Uit de resultaten van een eerste online peiling eind 2009 blijkt dat de helft van de respondenten het prettig vindt om eerst de ervaring van anderen te horen voordat zij zelf een energiebesparende maatregel toepassen. Daarnaast vindt 85% het goed dat de mogelijkheid om ervaringen met energiebesparing te delen, wordt geboden.

In 2007 is de Milieufederatie Drenthe samen met de provincie en diverse partners gestart met het opzetten van het samenwerkingsverband Drenthe bespaart. Eind 2009 doen 20 partijen actief mee aan Drenthe bespaart. Nuon en de waterleidingmaatschappij Drenthe zijn nieuwe deelnemers met een grote potentie op het gebied van communicatie. Daarnaast hebben 160 bedrijven zich aangemeld als aanbieder van energiebesparende producten en diensten. Eén van de communicatieve hoogtepunten van 2009 was de uitgave van de Drenthe Bespaart-krant in 11 van de 12 Drentse gemeenten. Deze krant heeft huis-aan-huis informatie geboden over subsidieregelingen, energiebesparing in het algemeen en gemeentelijke projecten.

De bezoekersaantallen van de website 'Drenthe bespaart' blijven onverminderd hoog. Eind 2009 hadden ruim 30.000 unieke bezoekers de website bezocht. Vanaf september 2009 is het mogelijk om via Drenthe bespaart de meterstanden bij te houden. Het bijhouden van de meterstanden is één van de meest efficiënte besparingsmethodieken en helpt in de bewustwording van energieverbruik. Ruim 300 mensen hebben daar in 2009 gebruik van gemaakt.

Met in totaal 124 deelnemende straten in Drenthe is het goed gelukt om het beoogde Drentse aandeel van de (landelijk) nagestreefde 500 'klimaatstraatfeest-straten' te werven. Hierbij geldt wel dat zowel landelijk als in Drenthe de activiteit in veel deelnemende straten beperkt was. Gelukkig waren er ook heel actieve straten, met Balinge en Dwingeloo als uitschieters. De nek-aan-nek race tussen deze straten, zette de deelnemers aan tot extra creativiteit en energiebesparingsacties. Deze hadden dankzij de publiciteit ook weer een provinciebrede uitstraling.

De klimaatkaravaan is een landelijk project van De Provinciale Milieufederaties, bestaande uit een serie activiteiten om gemeenten, bedrijven en burgers te stimuleren op lokaal niveau bij te dragen aan het realiseren van het klimaatbeleid. Door met de klimaatkaravaan aan te sluiten bij de ik-en-mijn-gemeentedag en het evenement 'De Vaart Erin!' hebben we een breed publiek weten te bereiken. Het doel van de dag waarop het debat plaatsvond was burgers en bestuurders bewust te maken van de verschillende mogelijkheden en eigen keuzes met betrekking tot vervoer.

In aanloop naar de klimaattop in Kopenhagen heeft de milieufederatie in de maanden oktober en november klimaatwensen verzameld van de Drentse inwoners om mee te geven aan minister Cramer. In een speciaal gepimpte caravan konden burgers hun klimaatwens inspreken op camera of opschrijven op een kaartje. In totaal zijn 275 Drentse wensen verzameld. Gebundeld met de wensen uit de andere provincies zijn deze op 26 november aangeboden aan minister Cramer. Daarnaast zijn de Drentse wensen voorafgaand aan de Statenvergadering van 11 november aangeboden aan gedeputeerde Tanja Klip.

In 2009 was ook de beleidsontwikkeling rond windenergie een belangrijk speerpunt. In samenwerking met de andere milieufederaties en diverse natuurorganisaties hebben we een gezamenlijke visie opgesteld over landschappelijke inpassing van de landelijke opgave voor windenergie. In Drenthe vertaalt dat zich naar een visie op een geconcentreerd windpark in het veenkoloniale gebied van Drenthe en Groningen. Deze visie wordt in 2010 voorgelegd aan bewoners van Drenthe en in overleg met diverse betrokkenen verder vormgegeven.

De Milieufederatie Drenthe heeft op verzoek van de gemeente Tynaarlo in 2009 onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om met biomassa bouw materiaal te produceren voor de bouw van nieuwe woningen. Dit onderzoek vormde een vervolg op een verkenning naar energie uit streekgebonden biomassa die we in 2008 in samenwerking met het Van Hall Instituut hebben uitgevoerd. De gemeente heeft de resultaten hiervan gebruikt en dit leidde ondermeer tot een aantal goede ambities met betrekking tot de geplande nieuwbouwwijk Nieuwe Stukken in Vries.

Thema Kerntaken en Milieucommunicatie

Programma netwerk en ondersteuning inwoners/groepen

Eén van onze kerntaken is dat we aangesloten groepen en natuur- en milieuvrijwilligers voorzien van informatie en dat we werken aan het versterken of ontstaan van netwerken. De ondersteuning heeft vooral vorm gekregen door informatie te verspreiden, vaak via de digitale nieuwsbrief of andere algemene nieuwsmedia, maar ook door het gericht bij elkaar brengen van kennis en expertise naar aanleiding van contacten of specifieke vragen.

De ontwikkeling van het 'vrienden van'-concept is gekoppeld aan het landelijke project 'Nieuwe binding', waarbij de Milieufederatie Drenthe de landelijke projectleiding voert. Van januari t/m juni 2009 heeft de voorbereidingsfase van dit project plaatsgevonden. Vanaf 1 juli 2009 is de ontwikkelfase gestart met een landelijke koplopergroep bestaande uit zes milieufederaties, waaronder de Milieufederatie Drenthe.

Het landelijke project heeft in 2009 enige vertraging opgelopen, waardoor nog niet de resultaten zijn behaald die voor dit jaar waren voorzien. Ten opzichte van de andere milieufederaties doet de Milieufederatie Drenthe het goed als het gaat om het binden van betrokken inwoners, met ca. 2.100 nieuwsbrieflezers en ruim 600 Groene Peiler-leden.

In 2009 heeft het brede natuurbeschermingsoverleg (Drents Actie Overleg) tien keer plaatsgevonden. Belangrijke terugkerende onderwerpen zijn ruimtelijke ordening, Natura 2000 en gebiedsgericht beleid. Naast het brede natuurbeschermingsoverleg is in 2009 een vooroverleg Drentsche Aa opgestart. In dit vooroverleg vindt de afstemming plaats tussen natuurbeschermingsvertegenwoordigers in het Overlegorgaan, de bestuurscommissie en de projectgroep Drentsche Aa. Ook dit vooroverleg wordt door ons georganiseerd en voorgezeten.

In het kader van de nieuwe Omgevingsvisie hebben we eind oktober gezamenlijk met Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het IVN Consulentschap voor leden van Provinciale Staten een werkbezoek georganiseerd in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie.

Programma natuur- en milieucommunicatie

De milieufederatie vervult op een breed terrein voor burgers en media een rol als aanspreekpunt en woordvoerder voor de natuur- en milieuorganisaties in Drenthe. Vanuit dit oogpunt spelen we jaarlijks in op actuele ontwikkelingen en hebben we een rol in de opinievorming op het gebied van natuur en milieu. Daarbij hoort een 'open' en actief communicatiebeleid. Dat houdt bijvoorbeeld in dat we inspelen op vragen vanuit de media en zoveel mogelijk tegemoetkomen aan verzoeken om voorlichting over standpunten/activiteiten die betrekking hebben op onze eigen werkterreinen.

De website www.mfdrenthe.nl is het middel waarmee we communiceren naar onze doelgroepen en de aan ons verbonden organisaties. De in 2008 vernieuwde website wordt steeds vaker bezocht (20.544 bezoeken in 2009, waarvan 12.889 unieke bezoekers) en komen er steeds meer vragen van burgers binnen via het contactformulier van de website.

We hebben in 2009 ons bestand aan digitale nieuwsbrieflezers weten te verhogen naar 2100 lezers. De digitale nieuwsbrief de Ziezo! is in totaal 9 keer verschenen. De Ziezo! bestaat uit gemiddeld 10 artikelen en een Groene Agenda. In 2009 is er, naast de 'normale' uitgaven van de Ziezo!, ook een speciale Nacht van de Nacht editie verschenen en een speciale uitgave over duurzame mobiliteit in het kader van de mobiliteitsmanifestatie 'De Vaart Erin!'.

Via persberichten zorgen wij voor bekendheid van onze activiteiten en geven wij onze visie op actuele natuur- en milieuonderwerpen. Ook gebruiken we persberichten om aandacht te krijgen voor onze activiteiten en campagnes. In 2009 zijn er 126 persberichten uitgegaan.

In het natuur- en milieupanel 'De Groene Peiler' zijn gedurende het jaar zes peilingen uitgevoerd. Drie waren landelijke peilingen: *Het Groene Peil* (een jaarlijkse peiling waarbij veranderingen in de tijd kunnen worden gemonitord), een peiling over *Klimaat en Energie* en een peiling over *Nieuwe Binding*, de betrokkenheid van mensen bij natuur en milieu. Daarnaast zijn drie provinciale peilingen uitgevoerd. Dit betrof de peiling *Natuur en Recreatie* (gestart in december 2008) en de peilingen *Stilte* en *Energiebesparen*. In de peiling over *Stilte* was het ook een nadrukkelijk doel om participatie vanuit de deelnemers van het panel te verkrijgen. Enkele tientallen mensen hebben positief op dit verzoek gereageerd. De peiling *Klimaat en Energie* leverde veel klimaatwensen van panelleden op, die meegegeven zijn aan minister Cramer t.b.v. de klimaatconferentie in Kopenhagen.

III Productrekening 2009 in cijfers

In euro's	Begroot	Gerealiseerd	Begroot	Gerealiseerd	Begroot	Gerealiseerd	Provinciaal	Gerealiseerd
Programma's	Uur- kosten	Uur- kosten	Product- kosten	Product- kosten	Totale kosten	Totale kosten	budget 2009	overige inkomsten
1.1 Ruimtegebruik	229.505	225.097	62.150	61.466	291.655	286.563	103.500	179.915
1.2 Kwaliteit natuur en landschap	150.213	147.652	29.888	8.694	180.100	156.345	101.250	52.141
2.1 Milieukwaliteit en duurzaam ondernemen	101.455	103.721	21.428	90.902	122.883	194.623	54.640	134.124
2.2 Klimaat en energie	123.618	124.135	81.000	119.523	204.618	243.657	49.266	184.747
3.1 Provinciaal netwerk en ondersteuning	81.263	84.365	12.250	4.174	93.513	88.539	50.000	37.114
3.2 Natuur- en milieucommunicatie/voorlichting	93.575	104.976	51.912	52.473	145.487	157.449	34.500	121.610
3.3 Overige	0	0	0	3.377	0	3.377	0	3.377
Totaal	779.628	789.945	258.627	340.609	1.038.255	1.130.554	393.156	713.027
<i>Overige inkomsten</i>					<i>642.400</i>			
<i>Provinciaal budget</i>					<i>395.855</i>			

In uren	Hoofdthema's/Kerntaken	Begroot Groene ruimte	Gerealiseerd Groene ruimte	Begroot Duurzame ontwikkeling	Gerealiseerd Duurzame ontwikkeling	Begroot Kerntaken en communicatie	Gerealiseerd Kerntaken en communicatie	Begroot Totaal	Gerealiseerd Totaal
Programma's									
1.1	Ruimtegebruik	2.330	2.285					2.330	2.285
1.2	Kwaliteit natuur en landschap	1.525	1.499					1.525	1.499
2.1	Milieukwaliteit en duurzaam ondernemen			1.030	1.053			1.030	1.053
2.2	Klimaat en energie			1.255	1.260			1.255	1.260
3.1	Provinciaal netwerk en ondersteuning					825	857	825	857
3.2	Natuur- en milieucommunicatie/voorlichting					950	1.066	950	1.066
3.3	Overige						0	0	0
Totaal		3.855	3.784	2.285	2.313	1.775	1.922	7.915	8.020

1. Hoofdthema Groene ruimte

Product/Project	Begroot						Gerealiseerd						
	Aantal uren	Uur-kosten	Product-kosten	Totaal	Prov. budget 2009	Overige inkomsten	Aantal uren	Uur-kosten	Product-kosten	Totaal	Prov. budget 2009	Overige inkomsten	Resultaat
1.1 Programma ruimtegebruik													
1.1.1 Behoud en ontwikkeling kwaliteit groene ruimte	200	19.700	200	19.900	19.700	200	244	24.034	495	24.529	23.500	0	-1.029
1.1.2 Planologische bescherming natuur en landschap	550	54.175	750	54.925	16.000	38.925	624,5	61.513	92	61.605	16.000	44.500	-1.105
1.1.3 Provinciaal omgevingsplan	150	14.775		14.775	14.000	775	237	23.345	437	23.781	14.000	9.657	-124
1.1.4 Mooi Drenthe	400	39.400	200	39.600	10.000	29.600	405	39.893	18.671	58.564	10.000	48.184	-380
1.1.5 Klimaatadaptatie in Drenthe ¹	80	7.880	0	7.880	0	7.880	16	1.576	0	1.576	0	1.500	-76
1.1.6 Natuurlijke recreatie	300	29.550	60.000	89.550	15.000	74.550	228,5	22.507	41.266	63.774	10.000	53.774	0
1.1.7 Gemeentelijk R.O. Netwerk	250	24.625	1.000	25.625	10.000	15.625	193,5	19.060	336	19.396	10.000	9.500	104
1.1.8 Groene inbreng gemeentelijke structuurvisies	250	24.625		24.625	10.000	14.625	178,8	17.607	170	17.776	10.000	7.800	24
1.1.9 Stimuleren duurzaam bouwen	150	14.775	0	14.775	10.000	4.775	158	15.563	0	15.563	10.000	5.000	-563
Totaal 1.1 Ruimtegebruik	2.330	229.505	62.150	291.655	104.700	186.955	2.285	225.097	61.466	286.563	103.500	179.915	-3.148
1.2 Programma kwaliteit natuur en landschap													
1.2.1 Beleidsinbreng kwaliteit natuur en landschap	275	27.088	500	27.588	26.250	1.338	270	26.595	0	26.595	26.250	0	-345
1.2.2 Vervolg natuurperspectief	150	14.775	500	15.275	12.500	2.775	141	13.889	2.910	16.798	12.500	4.426	128
1.2.3 Draagvlak voor schoon water	300	29.550	8.275	37.825	15.000	22.825	251,5	24.773	3.633	28.406	15.000	13.406	0
1.2.4 Visie natuurlijke beek	75	7.388	613	8.000	8.000	0	67	6.600	13	6.612	8.000	0	1.388
1.2.5 Beleidsinbreng natura 2000 / Ave n@tura	225	22.163		22.163	12.500	9.663	275,5	27.137	2.060	29.197	12.500	14.094	-2.603
1.2.6 Naturameter	150	14.775	5.000	19.775	10.000	9.775	105,5	10.392	0	10.392	10.000	0	-392
1.2.7 Luuster noar Drenthe	200	19.700	10.000	29.700	10.000	19.700	206,8	20.365	59	20.424	10.000	9.000	-1.424
1.2.8 Nacht van de nacht	150	14.775	5.000	19.775	5.000	14.775	181,8	17.902	19	17.921	7.000	11.215	294
Totaal 1.2 Kwaliteit natuur en landschap	1.525	150.213	29.888	180.100	99.250	80.850	1.499	147.652	8.694	156.345	101.250	52.141	-2.955
Totaal hoofdthema Groene ruimte	3.855	379.718	92.038	471.755	203.950	267.805	3.784	372.749	70.160	442.909	204.750	232.055	-6.103

¹ Het project Klimaatadaptatie is niet gestart in 2009 (geen provinciaal budget).

2. Hoofdthema Duurzame ontwikkeling

Product/Project	Begroot						Gerealiseerd						
	Aantal uren	Uur-kosten	Product-kosten	Totaal	Prov. budget 2009	Overige inkomsten	Aantal uren	Uur-kosten	Product-kosten	Totaal	Prov. budget 2009	Overige inkomsten	Resultaat
2.1 Programma Milieukwaliteit en duurzaam ondernemen													
2.1.1 Advisering provinciaal milieubeleid	250	24.625	0	24.625	24.000	625	233,3	22.975	0	22.975	23.300	0	325
2.1.2 Duurzaam ondernemen in tijden van krimp	100	9.850	1.000	10.850	10.000	850	85	8.373	0	8.373	8.400	0	28
2.1.2a Omgevingsvergunning ²	0	0	0	0	0	0	11,5	1.133	0	1.133	640	0	-493
2.1.3 Cradle to cradle in Drenthe	200	19.700	700	20.400	10.000	10.400	208,8	20.562	5.950	26.512	12.300	7.422	-6.790
2.1.4 Beleidsinbreng duurzame mobiliteit	100	9.850	150	10.000	10.000	0	96,5	9.505	0	9.505	10.000	0	495
2.1.5 Duurzame mobiliteitsmanifestatie	300	29.550	17.578	47.128		47.128	330,5	32.554	84.952	117.506	0	117.702	196
2.1.6 Milieuprijs Meppel	80	7.880	2.000	9.880	0	7.880	87,5	8.619	0	8.619	0	9.000	381
Totaal 2.1 Milieukwaliteit en duurzaam ondernemen	1.030	101.455	21.428	122.883	54.000	59.003	1.053	103.721	90.902	194.623	54.640	134.124	-5.858
2.2 Programma Klimaat en energie													
2.2.1 Duurzame energievoorziening	250	24.625	20.000	44.625	24.000	20.625	283,25	27.900	876	28.776	24.000	1.060	-3.716
2.2.2 Vervolg Drenthe bespaart	250	24.625	46.000	70.625	3.750	66.875	276	27.186	98.110	125.296	3.750	121.664	118
2.2.2a Bespaarpanel wijkaanpak	0						139,8	13.765	1.227	14.993	0	14.993	0
2.2.3 Campagne Zonneboilers ¹	30	2.955		2.955	3.000	-45	35,5	3.497		3.497	3.000	0	-497
2.2.4 Klimaatstraatfeest	150	14.775	12.000	26.775	6.250	20.525	169,2	16.671	5.711	22.382	6.250	13.529	-2.603
2.2.5 De klimaatkaravaan	275	27.088	3.000	30.088	10.000	20.088	258,5	25.463	4.555	30.018	10.000	19.365	-653
2.2.6 Energie uit streekgebonden biomassa	0						75	7.388	9.044	16.432	0	14.137	-2.295
2.2.7 Energieadvies op maat / Verlichting bedrijfsgebouwen	300	29.550	0	29.550	7.000	22.550	23	2.266	0	2.266	2.266	0	0
Totaal 2.2 Klimaat en energie	1.255	123.618	81.000	204.618	54.000	150.618	1.260	124.135	119.523	243.657	49.266	184.747	-9.645
Totaal hoofdthema Duurzame ontwikkeling	2.285	225.073	102.428	327.500	108.000	209.620	2.313	227.855	210.425	438.280	103.906	318.871	-15.503

² De projecten Zonneboilers en Omgevingsvergunning zijn in 2009 niet gestart vanwege resp. het uitblijven van financiering en latere invoering van de wet.

3. Hoofdthema Kerntaken en milieucommunicatie

Product/Project	Begroot						Gerealiseerd						
	Aant uren	Uur- kosten	Product- kosten	Totaal	Prov. budget 2009	Overige inkom- sten	Aant uren	Uur- kosten	Product- kosten	Totaal	Prov. budget 2009	Overige inkom- sten	Resultaat
3.1 <i>Programma Provinciaal netwerk en ondersteuning</i>													
3.1.1 Ondersteuning netwerk natuur en milieuvrijwilligers	150	14.775	1.000	15.775	15.000	775	161,8	15.932	771	16.703	17.000	0	297
3.1.2 Vrienden van natuur en milieu Drenthe	400	39.400	10.000	49.400	10.000	39.400	393	38.711	3.403	42.114	8.000	34.114	0
3.1.3 Ombudswerk natuur en milieu	125	12.313	1.000	13.313	10.000	3.313	142,2	14.012	0	14.012	10.000	3.000	-1.012
3.1.4 Coördinatie natuurbescherming	150	14.775	250	15.025	15.000	25	159,5	15.711	0	15.711	15.000	0	-711
Totaal 3.1 Provinciaal netwerk en ondersteuning	825	81.263	12.250	93.513	50.000	43.513	856,50	84.365	4.174	88.539	50.000	37.114	-1.426
3.2 <i>Programma Natuur en milieucommunicatie</i>													
3.2.1 Milieubewustwordingsactiviteiten algemeen	100	9.850	500	10.350	9.850	500	130,00	12.805	309	13.114	9.500	3.500	-114
3.2.2 Website en nieuwsbrief	300	29.550	8.000	37.550	18.000	19.550	275,5	27.137	4.520	31.656	18.000	12.565	-1.091
3.2.3 De Groene Peiler Drenthe	250	24.625	4.412	29.037	7.100	21.937	165,8	16.326	0	16.326	7.000	9.326	0
De Groene Peiler, landelijke programmaleiding	300	29.550	39.000	68.550		68.550	293,5	28.910	31.539	60.448	0	60.448	0
Overige (o.a. huisstijl)	0						201	19.799	16.105	35.904	0	35.771	-133
Totaal 3.2 Kerntaken en milieucommunicatie	950	93.575	51.912	145.487	34.950	110.537	1.066	104.976	52.473	157.449	34.500	121.610	-1.339
3.3 <i>Overige</i>													
Energiebesparing kantoor	0							0	3.377	3.377	0	3.377	0
Totaal 3.3 Overige	0	0	0	0	0	0		0	3.377	3.377	0	3.377	0
Totaal Kerntaken en milieucommunicatie	1.775	174.838	64.162	239.000	84.950	154.050	1.922	189.342	60.024	249.366	84.500	162.101	-2.765

IV - Verslag per programma

Programma ruimtegebruik

1.1.1. Behoud en ontwikkeling kwaliteit groene ruimte

Omschrijving activiteiten en resultaat

De Milieufederatie Drenthe verzorgt op provinciaal niveau de inbreng vanuit de natuur- en milieuorganisaties in (de ontwikkeling van) het ruimtelijk beleid en geeft stem aan datgene wat geen stem heeft. De milieufederatie draagt zo bij en geeft mede vorm aan de ruimtelijke ontwikkelingen, op een zodanige manier dat natuur- en landschapswaarden behouden blijven en waar mogelijk verder worden ontwikkeld. Het onderstaande verslag belicht een aantal 'high lights' uit dit werk. Dit jaar hebben we veel inzet gepleegd op de verdere uitwerking van de robuuste EHS (Ecologische Hoofdstructuur). Dit heeft onder andere geresulteerd in bijdragen aan ambtelijke en bestuurlijke overleggen met de provincie, LTO en terreinbeherende organisaties. De visie van de natuurorganisaties in Drenthe 'Een groene kijk op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling' heeft hiervoor een belangrijke bouwsteen gevormd. Eind december hebben de partijen ingestemd met de ingezette provinciale lijn en zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. Deze komen er op neer dat door herbegrenzing van de EHS, zowel de natuur als de landbouwstructuur robuuster gemaakt kan worden. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over de bestemmingen van beschikbare hectares, aanpak van knelpunten en de onderlinge samenwerking.

De NAM heeft het voornemen een nieuwe gastransportleiding aan te leggen tussen Langelo en Sappemeer. In eerste instantie liep het voorkeustracé van de NAM door het natuurgebied De Vijftig Bunder. De voorgenomen aanleg van een gasleiding in dit gebied vormde niet alleen een bedreiging voor de aanwezige natuurwaarden, maar ook voor de archeologische waarden (Celtic field). Omdat op de route van het geplande tracé ook eigendommen van Staatsbosbeheer (o.a. beekdal Drentsche Aa) en Het Drentse Landschap (Hunzedal) liggen, heeft Natuurmonumenten ons verzocht om het voortouw te nemen bij het overleg met de NAM en de afstemming tussen de terreinbeherende organisaties te verzorgen.

Het overleg met de NAM heeft er toe geleid dat de NAM inmiddels heeft gekozen voor een ander voorkeustracé (naast een bestaande leiding ten zuiden van de Vijftig Bunder). Ook zijn met Natuurmonumenten afspraken gemaakt over de wijze waarop het veldonderzoek in het kader van de m.e.r.-procedure zal plaatsvinden (wijze van uitvoering waarbij de verstoring zo minimaal mogelijk is). Het tracé door de Vijftig Bunder vormt namelijk nog steeds één van de alternatieven. Begin 2010 komt de startnotitie MER ter inzage. Indien noodzakelijk zullen wij hierop gezamenlijk met de terreinbeherende organisaties reageren.

Een belangrijk onderdeel van dit werk is het adviseren over en het reageren op ruimtelijke plannen. Onder deze werkzaamheden vallen lidmaatschap van en deelname aan de Commissie voor Fysieke Leefomgeving (AFLO) en de Commissie Landelijk Gebied (CLG). Wij leveren inbreng in de vergaderingen en zorgen voor de coördinatie van de inbreng van de terreinbeherende instanties. Dit jaar heeft de AFLO advies uitgebracht over de Omgevingsvisie Drenthe. De AFLO functioneert daarbij niet naar tevredenheid. In 2010 zal hier mogelijk een nieuwe impuls aan worden gegeven. De CLG heeft Gedeputeerde Staten onder meer geadviseerd over het Natuurbeheerplan 2009, het inrichtingsplan Dwingelderveld, het inrichtingsplan Nieuw-Schoonebeek, de jaarprogramma's pMJP 2010, de Robuuste Verbinding Sallandse Heuvelrug – Drents Plateau en de uitgangspunten, criteria en uitwerking van de robuuste EHS.

De goede samenwerking tussen de sectoren natuur en landbouw in de CLG heeft een rol gespeeld bij het tot stand komen van bestuurlijke afspraken over de robuuste EHS. De goede samenwerking, ook met de recreatiesector, is van belang bij de uitvoering van het gebiedsgerichte beleid in Drenthe in het algemeen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Advisering/inbreng in AFLO en CLG
- Deelname aan provinciaal Platform EHS
- Bestuurlijke afspraken met betrekking tot robuuste EHS
- Overleggen met NAM over tracé nieuwe gastransportleiding Langelo – Sappemeer
- Inbreng in evaluatie provinciale Ruimte voor Ruimte-regeling
- Deelname aan discussiebijeenkomst Ruimte voor Ruimte in Drenthe
- Schriftelijke reactie op Structuurvisie Landschapsontwikkelingsplan Tynaarlo
- Deelname aan klankbordgroep LOP Tynaarlo
- Deelname aan themamiddag over landschap van de gemeente Tynaarlo
- Deelname symposium planmatige kavelruil
- Deelname aan excursie Inplaatsing melkveehouderij Veenkoloniën
- Deelname aan bijeenkomst over haalbaarheid agroparken in Drenthe
- Deelname landelijke thema-overleggen ruimte en natuur en landschap (12 milieufederaties/Stichting Natuur en Milieu)

Looptijd

1 januari – 31 december 2009 (product)

1.1.2. Planologische bescherming natuur en landschap

Omschrijving activiteiten en resultaat

De Milieufederatie Drenthe levert de natuur- en milieu-inbreng in bestemmingsplanprocedures. In dat kader werken we samen met terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties, waarbij de milieufederatie veelal zorgt draagt voor de coördinatie van het werk en het leveren van de gezamenlijke inbreng.

Het doel van onze planologische activiteiten is om bestemmingsplannen voldoende bescherming en ontwikkelingsmogelijkheden te laten bieden aan natuur en landschap. Speerpunten zijn o.a.: bescherming van de basiskwaliteit van de Ecologische Hoofdstructuur, het opnemen van regels in agrarische gebieden met (hoge) landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden, goede regeling voor de waterhuishouding, verbod op of goede regeling voor bouwwerken in het landelijk gebied, bescherming van het landschap en cultuurhistorische waarden en het verbeteren van de milieuhygiëne. Aan deze doelen hebben we in 2009 inhoud gegeven door het organiseren en deelnemen aan (gemeentelijke) klankbordgroepen, het ondersteunen van natuurbeschermingsvertegenwoordigers in dergelijke klankbordgroepen, het schrijven van reacties, zienswijzen en bedenkingen, het organiseren van afstemming en het doen van voorstellen.

In dit project is in 2009 opnieuw nauw samengewerkt met de terreinbeheerders. In gezamenlijk overleg houden we de ruimtelijke ontwikkelingen in Drenthe tegen het licht. Daardoor hebben we een integraal en compleet beeld van wat er op ruimtelijk gebied speelt in de provincie. Reacties en zienswijzen zijn in de meeste gevallen in overleg opgesteld en waar mogelijk gezamenlijk ingediend. In het kader van het project is tevens regelmatig contact met lokale natuur- en milieugroepen over ruimtelijke plannen.

Veel gemeenten zijn in 2009 bezig geweest met het actualiseren van (verouderde) bestemmingsplannen. Dit zijn over het algemeen conserverende plannen waar geen ruimtelijke ontwikkelingen in zijn voorzien. In 2009 zijn ruim 40 plannen nader door ons beoordeeld. In het kader van 21 plannen heeft dit geleid tot een (re)actie. Een overzicht hiervan is gegeven bij de producten.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Inspraakreactie voorontwerpbestemmingsplan Gasselternijveen: dit plan voorzag in een uitbreidingslocatie voor het bedrijventerrein, die net zoals het huidige bedrijventerrein langs de Hunze zou moeten komen te liggen. De Hunze behoort tot de EHS, een bedrijventerrein daar direct naast doet geen goed voor de natuurwaarden. Verder hebben wij een kritische kanttekening geplaatst bij het voornemen om een woonwijk direct naast het natuurgebied de Oude Weer te plannen.
- Inspraakreactie concept structuurvisie Aalden-Zweeloo. In onze reactie zijn we vooral ingegaan op de ruimtelijke (rode) ontwikkelingen die de gemeente wil plannen naast de EHS en in het kwetsbare landschap rond de dorpen Aalden en Zweeloo.
- Zienswijze partiële herziening bestemmingsplan buitengebied Emmen betreffende nieuwvestiging van een grote varkenshouderij.
- Verzoek aan GS tot niet afgeven van verklaring van geen bezwaar betreffende een ongewenste uitbreiding van camping de Bosrand te Spier.
- Ondersteuning zienswijze Milieugroep Oosterhesselen/Coevorden in verband met vestiging van een mestvergistingsinstallatie in de zwaarste categorie aan de Drift bij Dalen. De Milieugroep heeft zelf een zienswijze geschreven naar de gemeente die wij hebben ondersteund. Wij hebben een brief aan GS geschreven met het verzoek geen verklaring van geen bezwaar af te geven aan de gemeente omdat de geplande locatie grenst aan een beekdal en gelegen is in een kwetsbaar landschappelijk gebied. GS heeft desondanks de verklaring afgegeven. De milieufederatie heeft vervolgens de bezwaren kenbaar gemaakt aan de gemeenteraad van Coevorden. Uiteindelijk heeft het college, mede onder druk van omwonenden, besloten het bestemmingsplan niet te wijzigen, zodat de plannen voor de vergistingsinstallatie op die locatie geen doorgang hebben gevonden.

- Inspraakreactie voorontwerp bestemmingsplan voor TBS kliniek op GGZ-terrein in Assen. Een deel van het plan hield herbegrenzing van de EHS in. De plannen zijn niet doorgegaan omdat de TBS kliniek niet op die locatie gevestigd wordt.
- Inspraakreactie voorontwerp bestemmingsplan Recreatieve ontwikkelingen in Amsterdamscheveld. We hebben verzocht duidelijker aan te geven op welke wijze mitigatie en compensatie van bestaande natuurwaarden precies vorm krijgen en om de plannen voor natuur beter te borgen. Daarnaast hebben wij een kritische kanttekening gezet bij de plannen voor grondwateronttrekking i.v.m. een mogelijk negatief effect voor het Bargerveen.
- Motorcrossterrein in het Natuurgebied langs de N48 bij Zuidwolde. De gemeente De Wolden heeft in 2009 een ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd. In onze zienswijze zijn wij onder meer ingegaan op de natuurwaarden en (de ecologische verbindingzone van) de EHS die negatief worden beïnvloed door het crossen en een natuurterrein dat verloren dreigt te gaan.
- Zienswijze bestemmingsplan buitengebied Meppel. In de zienswijze werd vooral ingegaan op de cumulatieve effecten van agrarische nevenactiviteiten in het buitengebied en de mogelijkheid voor kleinschalig kamperen in de EHS. Daarnaast heeft de gemeente Meppel in het begin van 2009 contact met de milieufederatie gezocht in verband met de bescherming van de purperreiger in het plan. Dit heeft geleid tot aanpassing van het plan.
- Vooroverleg met initiatiefnemers nieuwvestiging melkveehouderij bij Zwiggelte. In dat gesprek hebben initiatiefnemers duidelijk gemaakt dat ze hun boerderij met respect voor het landschap willen bouwen.
- Zienswijze ontwerp-bestemmingsplan betreffende minicamping in de EHS in het beekdal van de Vledder Aa bij Doldersum (gemeente Westerveld).
- Inspraakreactie voorontwerp facetbestemmingsplan recreatie van de gemeente Coevorden. Dit plan maakte kamperen op kwetsbare locaties, ook in de EHS, mogelijk. De gemeente heeft op basis daarvan het plan deels aangepast, wij wachten de precieze uitwerking nog af.
- Reactie op de geplande uitbreiding van camping de Moesberg in Nijensleek (Westerveld), vanwege de kwetsbare locatie naast de EHS. Advies gegeven om plan ter beoordeling voor te leggen aan het onafhankelijke Kwaliteitsteam Natuurlijke Recreatie Drenthe. De gemeente is hier niet op ingegaan.
- Zienswijze ontwerp-bestemmingsplan betreffende uitbreiding van het bedrijventerrein De Tweeling (Emmen).
- Inspraakreactie voorontwerp bestemmingsplan voor de wijk Groote Veen in Eelde: aantal adviezen aangedragen betreffende borging van duurzaam bouwen in het plan.
- Bezwaarschrift tegen het bouwen van een tweede dienstwoning bij een manege aan de rand van het beekdal van de Hunze.
- Advies aan gemeente Emmen om mogelijke verplaatsing van stadscamping voor te leggen aan het onafhankelijke Kwaliteitsteam Natuurlijke Recreatie Drenthe. Dit advies hebben ze ter harte genomen.
- Vooroverleg met initiatiefnemer bedrijfsverplaatsing van een melkveebedrijf in Dalen (gemeente Coevorden) in verband met landschappelijke inpassing.
- Bezwaar tegen verlening aanlegvergunning voor het ontgronden van een perceel aan de Oude Dalerveenseweg bij Dalen (gemeente Coevorden). in verband met aantasting landschappelijke waarden.
- Overleg met gemeente Westerveld over voorontwerp bestemmingsplan buitengebied. Dit krijgt een vervolg in 2010.

Looptijd

Januari - december 2009

1.1.3. Provinciaal Omgevingsplan

Omschrijving activiteiten en resultaat

In 2009 heeft het planproces voor het opstellen van de Omgevingsvisie Drenthe een vervolg gekregen. Wat betreft het beleidsmatige deel hebben wij hierbij samen met en mede namens de terreinbeherende organisaties op verschillende momenten in het proces inbreng geleverd.

Voor het onderdeel 'robuuste natuur' hebben wij samen met Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer een bouwsteen aangeleverd, te weten onze visie 'Een groene kijk op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling'. Deze visie is mede tot stand gekomen in nauw overleg met betrokken ambtelijke diensten van de provincie en is voor een belangrijk deel overgenomen en door de provincie vertaald naar de kaart 'Robuuste EHS 2020/2040'. Enkele belangrijke uitgangspunten uit onze natuurvisie zijn daarnaast ook verwoord in het beleidsgedeelte van de ontwerp Omgevingsvisie dat gaat over 'Robuuste natuur'. Rondom de bouwsteen natuur zijn verschillende (bestuurlijke) gesprekken gevoerd met de sector landbouw om te komen tot een uitvoerbare visie.

Ten tijde van het totstandkomingsproces van de ontwerp-omgevingsvisie gedurende het jaar is door ons op diverse momenten een inhoudelijke inbreng geformuleerd op concepten en deelplannen, mede namens de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties. Ter voorbereiding op de behandeling van de nota 'Drenthe Kiest' is voor de Statencommissie OGB een reactie opgesteld. Vervolgens hebben we ook inbreng geleverd ter voorbereiding op de behandeling van het conceptontwerp. Onze inbreng en reacties hebben er mede toe geleid dat verschillende punten inmiddels zijn aangepast. Als vervolg op die inbreng zijn op ambtelijk- en bestuurlijk niveau diverse gesprekken gevoerd met de provincie.

Op verzoek van de provincie is door ons, mede namens de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties een werkbezoek georganiseerd voor Provinciale Staten. De nadruk tijdens deze excursie lag op het thema 'landschap' in relatie tot de omgevingsvisie. Door deze werkbijeenkomst is bij de statenleden de belangrijke provinciale verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het landschap in Drenthe onder de aandacht gebracht.

Gedurende het proces hebben we naast een inbreng gericht op de beleidsmatige kant ook specifiek aandacht gevraagd voor het instrumentele deel (de uitvoering) van het plan, gerelateerd aan het nieuwe provinciale instrumentarium uit de Wet ruimtelijke ordening. Met name tijdens een landelijke bijeenkomst, georganiseerd door de Provinciale Milieufederaties, is met meerdere partijen gediscussieerd over de instrumenten van de provincie ten aanzien van het omgevingsbeleid. Beleidsambtenaren van de provincie Drenthe zijn op onze uitnodiging aanwezig geweest bij deze goed bezochte landelijke bijeenkomst waaraan door de Milieufederatie Drenthe een grote inhoudelijke bijdrage is geleverd op het thema 'bedrijventerreinen'.

Het ontwerp dat in december 2009 verscheen is mede door de inbreng en reacties van diverse kanten in kwaliteit enorm verbeterd ten opzichte van het concept, maar scoort op onderdelen voor natuur, milieu landschap en milieu nog onvoldoendes. Het proces van de omgevingsvisie krijgt in 2010 zijn vervolg. Wij zullen daarin de groene inbreng blijven leveren.

Tot slot hebben we samen met Het Drentse Landschap een zienswijze ingediend t.a.v. de ontwerp POP-uitwerking Strategische grondwaterwinningen en het Plan-MER ten behoeve van een drietal strategische grondwaterwinningen. Onze bezwaren richtten zich o.a. op de uitbreiding van de waterwinning in de EHS met onvoldoende waarborgen voor de natuur. Deze zienswijzen hebben geleid tot enkele verduidelijkingen van de plannen. De meer fundamentele bezwaren die te maken hebben met wezenlijke functieveranderingen in deze gebieden zijn door de provincie terzijde geschoven.

Hiervoor zullen wij aandacht blijven vragen in het kader van de discussie over verdere waterwinning in het Hunzedal.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Bijdrage aan de bouwsteen 'Natuur' in het omgevingsbeleid door (communicatie rondom) ons gezamenlijke rapport 'Een groene kijk op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling'
- Brief aan Statencommissie OGB naar aanleiding van de notitie 'Drenthe kiest'
- Deelname aan bestuurlijk gesprek met sectoren landbouw en natuur over concept ontwerp Omgevingsvisie
- Werkbezoek Provinciale Staten rondom thema 'kwaliteit van het landschap'
- Bijdrage aan een brede discussiebijeenkomst Groen Links over concept ontwerp omgevingsvisie
- Brief Statencommissie OGB naar aanleiding van concept ontwerp Omgevingsvisie
- Inspreekreactie concept ontwerp Omgevingsvisie Statencommissie OGB
- Bijdrage aan landelijke bijeenkomst over het provinciale instrumentarium binnen de Wro, met name op het thema 'bedrijventerreinen'
- Zienswijze ontwerp POP-uitwerking Strategische grondwaterwinningen

Looptijd

Januari – december 2009

1.1.4. Mooi Drenthe

Omschrijving activiteiten en resultaat

In 2006 en 2007 hebben de Milieufederatie Drenthe, Drents Plateau en Het Drentse Landschap, samen met een aantal andere organisaties, de landschapscampagne Kiek op Drenthe uitgevoerd. Onze doelstelling was inwoners van Drenthe, Drentse ambtenaren en bestuurders, architecten, stedenbouwkundigen en ontwerpers meer bewust te maken van de kwaliteiten van het landschap en aandacht te vragen voor de bedreigingen.

Door de campagne Kiek op Drenthe is het thema verrommeling in Drenthe op de publieke en politieke agenda gekomen. Het grootste zorgpunt bij inwoners en bestuurders bleek te liggen bij de verrommeling door bedrijventerreinen. Gedeputeerde Staten van Drenthe heeft ook in haar Collegeprogramma opgenomen de verrommeling van het landschap te willen tegengaan.

De Milieufederatie Drenthe, Drents Plateau en Het Drentse Landschap hebben geconstateerd dat een gezamenlijke aanpak met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit duidelijke meerwaarde heeft en willen nadrukkelijk op dit thema de samenwerking aangaan. In 2009 is een vervolg gegeven aan de samenwerking met betrekking tot het thema bedrijventerreinen.

De Ruimtelijke kwaliteit van de Drentse bedrijventerreinen op Kaart!

Drents Plateau en de milieufederatie zijn in het najaar van 2008 - met steun van de provincie - het project 'De Ruimtelijke kwaliteit van de Drentse bedrijventerreinen op de Kaart!' gestart. Doel van het project was gemeenten, ontwikkelaars en beheerders te ondersteunen in het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit doel is gerealiseerd door allereerst met inbreng van deskundigen en inwoners de ruimtelijke kwaliteit van Drentse bedrijventerreinen, op basis van een aantal objectieve criteria, te beoordelen. Vervolgens is benoemd en zichtbaar gemaakt waar kansen en mogelijkheden tot verbetering liggen. Concreet zijn in het kader van het project de volgende activiteiten uitgevoerd:

Allereerst is in 2008 een quick scan gemaakt van de ruimtelijke kwaliteit van de bedrijventerreinen in Drenthe. Bedrijventerreinen middenin grote kernen zijn in de quick scan niet meegenomen, omdat de terreinen zijn beoordeeld vanuit het landschap. In de quick scan zijn ook de resultaten meegenomen van een peiling onder het online panel De Groene Peiler met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen in Drenthe en meldingen over bedrijventerreinen op het meldpunt op www.verkniptlandschap.nl.

Op basis van de quick scan zijn bedrijventerreinen geselecteerd voor een nadere beoordeling. Deze selectie is begin 2009 besproken met een aantal stakeholders. Samen met hen is uiteindelijk een selectie van 15 bedrijventerreinen vastgesteld. Het ging daarbij om minimaal één bedrijventerrein per gemeente.

Een expertgroep en een bewonerspanel hebben afzonderlijk van elkaar de geselecteerde bedrijventerreinen aan de hand van foto's beoordeeld op basis van een aantal objectieve criteria. Het expertteam was samengesteld uit een landschapsarchitect, architect, stedenbouwkundige, bedrijfsmakelaar en architectuurhistoricus. In het bewonerspanel waren inwoners uit alle Drentse gemeenten vertegenwoordigd. Hiervoor zijn mensen benaderd die in 2008 in de Groene Peiler enquête hadden aangegeven samen met ons de ruimtelijke kwaliteit van Drentse bedrijventerreinen te willen beoordelen. Het expertteam heeft de criteria voorafgaande aan de beoordeling besproken en vastgesteld. Opvallend was dat de uitkomsten van het expertteam sterk overeenkwamen met die van het bewonerspanel.

Ook een deskundige op het gebied van lichthinder heeft de terreinen beoordeeld. Er is een rapportage 'Bedrijventerreinen Drenthe bij nacht' opgeleverd met de beoordeling van de terreinen op het aspect lichthinder en adviezen met betrekking tot mogelijkheden om de lichthinder te verminderen.

De resultaten van de beoordeling zijn in april tijdens een werkatelier in het provinciehuis besproken met ondermeer vertegenwoordigers van Drentse gemeenten, de provincie Drenthe en het bedrijfsleven. Ongeveer 50 personen hebben aan het werkatelier deelgenomen.

In de brochure 'Van bedrijventerrein naar bedrijvenpark' zijn de resultaten en aanbevelingen met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen samengevat. De brochure is in een oplage van 1000 exemplaren verschenen en verzonden aan onder meer de Drentse gemeenten, provincie en het bedrijfsleven (onder meer parkmanagementorganisaties).

In het najaar van 2009 zijn Drents Plateau en de Milieufederatie Drenthe - wederom met steun van de provincie - met het vervolgproject Inpassing bedrijventerreinen gestart. Via drie voorbeeldprojecten gaan we samen met de gemeenten Aa en Hunze, Coevorden en Noordenveld en het bedrijfsleven de aanbevelingen over de landschappelijke inpassing van bedrijventerreinen in de praktijk brengen. In elke gemeente wordt voor een bestaand bedrijventerrein een concreet plan gemaakt voor de verbetering van de landschappelijke inpassing van het betreffende terrein en wordt ook uitvoering gegeven aan dit plan. Met de drie gemeenten zijn hiervoor intentieverklaringen afgesloten.

Landschappelijke inpassing Coevorden

Op initiatief van de deelgebiedcommissies van het project Buitengewoon platteland van de gemeente Coevorden en in opdracht van de gemeente heeft de milieufederatie het project 'Inpassing in het landschap in Coevorden' uitgevoerd. In het kader van dit project zijn allereerst de belangrijkste thema's van verrommeling in het buitengebied van Coevorden geïnterpreteerd. Op ons verzoek hebben leden van de deelgebiedcommissies foto's gemaakt van locaties in het buitengebied waar sprake is van geslaagde en minder goed geslaagde landschappelijke inpassing. De foto's en voorbeelden die de milieufederatie uit andere gebieden in Drenthe aandroeg, zijn tijdens een werkbijeenkomst in juni besproken. Aan de hand van de foto's en de discussie zijn tijdens de werkbijeenkomst de belangrijkste thema's van verrommeling vastgesteld.

In september hebben we vervolgens voor leden van de deelgebiedscommissies, bestuurders en ambtenaren van de gemeente Coevorden een excursie en debat georganiseerd over inpassing van bebouwing in het landschap. Circa 40 personen hebben aan de excursie en het debat deelgenomen. Tijdens de excursie 's middags hebben we stilgestaan bij bedrijventerreinen, nieuwe agrarische bedrijven en andere ingrepen in het landschap in de gemeente Coevorden. We hebben besproken welke factoren de landschappelijke inpassing tot een succes hebben gemaakt of juist niet. De discussie onderweg leverde stof op voor een aansluitend debat 's avonds. De uitkomsten van de excursie en het debat zijn tenslotte uitgewerkt in de notitie 'Landschappelijke inpassing in het buitengebied van Coevorden'. De gemeente kan de aanbevelingen gebruiken als bouwsteen voor de structuurvisie en het bestemmingsplan buitengebied.

Mooi Drenthe

In 2009 heeft in opdracht van de provincie een nadere verkenning plaatsgevonden van het opzetten van het samenwerkingsverband 'Mooi Drenthe'. Wij hebben hierbij onze inbreng geleverd. Doel van dit samenwerkingsverband is om samen de ruimtelijke kwaliteit binnen de ruimtelijke planvorming en uitvoering te vergroten. In eerste instantie zijn hiervoor twee kwartiermakers aangetrokken. Uiteindelijk heeft dit eind 2009 geresulteerd in de benoeming van een Atelierleider en een Atelierraad. In 2010 gaat het AtelierMooiDrenthe officieel van start. De Milieufederatie Drenthe neemt deel aan de Atelierraad.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Bijeenkomst met stakeholders over selectie bedrijventerreinen
- Beoordeling bedrijventerreinen door expertteam
- Beoordeling bedrijventerreinen door bewonerspanel
- Rapportage 'Bedrijventerreinen Drenthe bij nacht'
- Werkatelier Ruimtelijke kwaliteit Drentse bedrijventerreinen
- Brochure 'Van bedrijventerrein naar bedrijvenpark'
- Intentieverklaringen Aa en Hunze, Coevorden en Noordenveld 'Inpassing bedrijventerreinen in landschap'
- Werkbijeenkomst Landschappelijke inpassing Coevorden
- Excursie en debat Landschappelijke inpassing Coevorden
- Deelname aan bijeenkomst over samenwerkingsverband 'Mooi Drenthe'
- Deelname aan aftrap samenwerkingsverband 'Mooi Drenthe'

- Deelname aan eerste bijeenkomst Atelierraad Mooi Drenthe
- Meldingen op www.verkniptlandschap.nl

Looptijd

Januari – december 2009

- Project 'De Ruimtelijke kwaliteit van de Drentse bedrijventerreinen op de Kaart!':
10 oktober 2008 – 30 juni 2009
- Project 'Inpassing in het landschap in Coevorden' mei - oktober

1.1.5. Natuurlijke Recreatie

Omschrijving activiteit en resultaat

Sinds 2006 voeren we samen met de RECRON het project Natuurlijke Recreatie uit. Dit project richt zich op de ontwikkeling van recreatiebedrijven in Drenthe, in combinatie met winst voor natuur en landschap. De afgelopen jaren zijn in het kader van dit project integrale ontwikkelingsperspectieven voor natuur en recreatie voor het Drents-Friese Wold en de gemeente De Wolden opgesteld. Ook is een aantal concrete uitvoeringsplannen gemaakt, waarbij de ontwikkeling van een recreatiebedrijf is gecombineerd met winst voor natuur en/of landschap. Verder is ingezet op de ontwikkeling van instrumentarium om uitvoering te geven aan de ontwikkelingsperspectieven. In oktober 2008 is in dit kader de Subsidieregeling Toerisme Natuurlijk! Drenthe 2008-2010 (STINAT) van start gegaan.

In januari 2009 is het provinciaal kwaliteitsteam natuurlijke recreatie met zijn werkzaamheden begonnen. Het kwaliteitsteam is opgezet vanuit het project Natuurlijke Recreatie. In combinatie met de ook door dit project in het leven geroepen subsidieregeling, levert het op het concrete bedrijfsniveau een bijdrage aan de ontwikkeling van recreatie, in combinatie met winst voor natuur en landschap. Voor een goede planvorming op bedrijfsniveau is een integraal ontwikkelingsperspectief voor natuur en recreatie op gebiedsniveau echter nog steeds een voorwaarde. In 2009 hebben de Milieufederatie Drenthe en de RECRON in dit kader daarom ook een vervolg gegeven aan dit onderdeel van het project Natuurlijke Recreatie. In de projectgroep nemen naast de Milieufederatie Drenthe en de RECRON ook het Recreatieschap en de provincie deel. De uitvoering van het project in 2009 bestond uit de volgende onderdelen.

Ontwikkelingsperspectieven

In 2008 is voor de gemeente Aa en Hunze een ontwikkelingsperspectief natuurlijke recreatie opgesteld, uitgaande van win-win-situaties voor natuur en recreatie. Er is gebruik gemaakt van de integrale gebiedsgerichte aanpak, zoals die ook in het Drents-Friese Wold en de gemeente De Wolden is gehanteerd. De basis voor het opstellen van het ontwikkelingsperspectief vormde een open dialoog tussen enkele sleutelfiguren uit zowel de natuur- als recreatiesector. Het ontwikkelingsperspectief is begin 2009 afgerond en in juni 2009 gepresenteerd aan de raad van de gemeente Aa en Hunze. De gemeente heeft het ontwikkelingsperspectief grotendeels overgenomen in haar Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan (TROP).

In 2008 is op initiatief van de provincie gewerkt aan het opstellen van een gebiedsperspectief voor natuur en recreatie en concrete projecten voor het Leekstermeergebied. Ook de ontwikkelingsvisie Leekstermeer is begin 2009 afgerond. Eind maart heeft de werkgroep Leekstermeer het boekje 'Ruimte voor het Leekstermeer' aangeboden aan gedeputeerde Munniksma van de provincie Drenthe, wethouder Kemkers van de gemeente Noordenveld en Dagelijks Bestuurslid Alma van het waterschap Noorderzijlvest. De Bestuurscommissie Peize heeft de regie van het vervolg op zich genomen en hiervoor is inmiddels een Plan van Aanpak opgesteld. In 2010 zal hieraan uitvoering worden gegeven. De Milieufederatie Drenthe zal hierbij ook haar inbreng blijven leveren.

Praktijkcases De Wolden

Via een drietal praktijkcases is nader invulling gegeven aan het ontwikkelingsperspectief Natuurlijke Recreatie De Wolden. Voor elk recreatiebedrijf is een uitvoeringsplan opgesteld, gericht op ontwikkeling van het bedrijf in combinatie met winst voor natuur en landschap. Voor twee bedrijven is het uitvoeringsplan begin 2009 afgerond. Het uitvoeringsplan is aan beide ondernemers aangeboden. Beide praktijkcases zijn hiermee afgerond en het is aan de betreffende ondernemer en de gemeente om verder met het uitvoeringsplan aan de slag te gaan. Eén van de ondernemers heeft eind 2009 bij de gemeente een verzoek om bestemmingsplanwijziging, op grond van het uitvoeringsplan, ingediend. Ook bij het tweede bedrijf is het vervolgtraject inmiddels door de ondernemer opgepakt. De derde praktijkcase had betrekking op een nieuw initiatief van een projectontwikkelaar en is in juli afgerond. Er is geen overeenstemming bereikt met de projectontwikkelaar, omdat hij de betreffende gronden nog niet in handen had. Het definitieve uitvoeringsplan is wel afgerond en aangeboden aan de gemeente. De gemeente kan het resultaat gebruiken bij toekomstige planvorming voor het gebied.

Communicatie

Om de recreatie- en natuursector en bestuurders en ambtenaren van gemeenten en de provincie te kunnen informeren over de resultaten van het project Natuurlijke Recreatie en de mogelijkheden van het instrumentarium is door ons de site www.natuurlijkerecreatiedrenthe.nl gebouwd. In juni is de site gelanceerd. Ook op andere manieren is er over de resultaten van het project gecommuniceerd. In mei 2009 is een brochure over het Kwaliteitsteam Natuurlijke Recreatie Drenthe verschenen, die wordt verspreid via overheden en brancheorganisaties. In juni is het project tijdens de jaarlijkse groependag gepresenteerd en besproken met de bij de Milieufederatie Drenthe aangesloten groepen. In september is tenslotte voor statenleden een excursie georganiseerd. Tijdens de excursie kregen de statenleden de Tussenbalans Natuurlijke Recreatie Drenthe uitgereikt.

Instrumentarium

Het instrumentarium natuurlijke recreatie in de vorm van de STINAT en het kwaliteitsteam, zijn vol in uitvoering. Vanwege het succes van de regeling heeft de provincie Drenthe in oktober het subsidiebedrag en het subsidiepercentage van de STINAT verruimd. Tijdens de startbijeenkomst van het kwaliteitsteam natuurlijke recreatie in februari hebben wij samen met de RECRON een nadere toelichting gegeven op het project. Het kwaliteitsteam natuurlijke recreatie heeft in 2009 totaal aan drie recreatiebedrijven adviezen afgegeven.

Ook landelijk is er inmiddels aandacht voor de 'Drentse aanpak'. Tijdens de IPO workshop 'Natuurlijk ondernemen in de recreatieve sector' in februari, hebben wij het project Natuurlijke Recreatie Drenthe gepresenteerd. De provincies Groningen, Friesland en Overijssel hebben inmiddels een vergelijkbare subsidieregeling als de STINAT. In de provincie Utrecht zijn de milieufederatie en de RECRON bezig met de voorbereiding van een vergelijkbaar project.

Concluderend is er ook dit jaar in het kader van dit samenwerkingsproject heel veel gerealiseerd. Inmiddels heeft een deel daarvan ook noordelijk navolging gekregen. Bovendien vervult het project een landelijke voorbeeldfunctie. Verdere inbedding van de integrale ontwikkelingsperspectieven en het uiteindelijk tot uitvoering brengen van praktijkvoorbeelden met winst voor recreatie en natuur en landschap, vraagt ook in de toekomst aandacht.

In 2010 geven RECRON en Milieufederatie Drenthe een vervolg aan het project Natuurlijke Recreatie. Beide organisaties willen met name een rol spelen bij het opstellen van ontwikkelingsperspectieven natuurlijke recreatie en het onder de aandacht brengen van de mogelijkheden van het instrumentarium natuurlijke recreatie.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Ontwikkelingsperspectief natuurlijke recreatie Aa en Hunze
- Presentatie ontwikkelingsperspectief natuurlijke recreatie aan gemeenteraad Aa en Hunze
- Uitvoeringsplannen drie praktijkcases De Wolden
- Website www.natuurlijkerecreatiedrenthe.nl; 584 bezoeken in 2009 gemeten vanaf mei, waarvan 436 unieke bezoekers
- Deelname aan startbijeenkomst kwaliteitsteam natuurlijke recreatie
- Folder Kwaliteitsteam Natuurlijke Recreatie
- Tussenbalans Natuurlijke Recreatie Drenthe
- Excursie statenleden
- Presentatie project tijdens IPO-workshop
- Schriftelijke reactie op voorontwerp bestemmingsplan recreatiebedrijf De Vier Eiken
- Organisatie, voorzitterschap en verslaglegging projectgroep natuurlijke recreatie
- Overleg met RECRON, Recreatieschap en terreinbeherende organisaties

Looptijd

1 januari – 31 december 2009

1.1.6. Gemeentelijk R.O.-netwerk

Omschrijving activiteiten en resultaat

Op 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (nWro) in werking getreden. Met de nWro is de rolverdeling tussen gemeente en provincie veranderd en zijn nieuwe ruimtelijke ordeningsinstrumenten geïntroduceerd. De afweging van belangen die spelen bij ruimtelijke ontwikkelingen vindt, meer nog dan voorheen, bij de gemeente plaats. Het is in onze ogen belangrijk dat natuur- en milieubelangen bij alle belangrijke ruimtelijke plannen in Drenthe voldoende worden ingebracht. Door te zorgen voor betrokkenheid en expertise bij bewoners- en lokale (natuur- en milieu)groepen is het mogelijk op een groot aantal plaatsen in Drenthe actieve inbreng van natuur- en landschapsbelangen te organiseren. Onze doelstelling is om ons lokale netwerk verder uit te bouwen, zodat we in 2011 in alle gemeenten een gemeentelijk ruimtelijke ordeningsnetwerk van personen en groepen tot stand gebracht hebben, die actief bijdragen aan de behartiging van de lokale natuur- en milieubelangen in ruimtelijke planprocessen. Voor 2009 hadden wij ons tot doel gesteld de opbouw van dit netwerk in 7 gemeenten te realiseren.

Eind 2008 is door ons de eerste startbijeenkomst gehouden in de gemeente Westerveld. In 2009 hebben we in Midden-Drenthe, Emmen, Meppel, Aa en Hunze, Tynaarlo, Borger-Odoorn en Coevorden startbijeenkomsten georganiseerd. Voor deze bijeenkomsten hebben wij per bijeenkomst gemiddeld zo'n 90 mensen uit ons relatienetwerk uitgenodigd. Hierbij wordt zoveel mogelijk ook gebruik gemaakt van de netwerken van andere organisaties. Ambtelijke contacten bij de gemeente zijn over de bijeenkomst geïnformeerd. Daarnaast hebben we met een persbericht en via de website aandacht aan de startbijeenkomst gegeven, waarbij werd aangegeven dat belangstellenden welkom waren. In enkele gevallen heeft ook de regionale en lokale radio aandacht aan de bijeenkomst gegeven.

Op de bijeenkomsten is een uitvoerige uitleg gegeven over de nWro en de gevolgen voor het lokale niveau. Ook is uitleg gegeven over de werkwijze van het op te richten R.O.-netwerk. Naar aanleiding van de bijeenkomsten hebben zich gemiddeld zo'n 15 mensen per gemeente aangemeld als belangstellende voor het netwerk. Belangstellenden nemen op persoonlijke titel deel aan het netwerk. Zij worden via onze digitale nieuwsbrief en via e-mail geïnformeerd over algemene en gemeentespecifieke ontwikkelingen op RO-gebied. Andersom kunnen zij ons gemeentespecifieke informatie aanleveren of reageren op berichten van ons. Concrete voorbeelden daarvan zijn onder meer woningbouwplannen en een nieuwe boerderijvestiging in Midden-Drenthe en een vestiging van een camping in Westerveld. Ook hebben we de deelnemers geïnformeerd over het komende provinciale omgevingsplan. Het driejarig project om te komen tot een Drents R.O.-netwerk heeft daarmee in 2009 een goede voortgang geboekt. Op zes bijeenkomsten verspreid over Drenthe is aan in totaal ca. 100 personen uitleg gegeven over de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Hierdoor is nu in 8 gemeenten een R.O.-netwerk tot stand gebracht met in totaal 135 deelnemers.

In 2010 zullen wij het R.O.-netwerk verder uitbouwen naar een provinciedekkend geheel, dat kan bijdragen aan een goed georganiseerde en kwalitatief hoogwaardige inbreng van natuur, milieu en landschapsbelang in ruimtelijke planprocessen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- 6 startbijeenkomsten voor 7 gemeenten
- R.O.-netwerk telt nu 135 deelnemers
- fact-sheets bestemmingsplan en structuurvisie voor de deelnemers
- vervolg informatie voor de deelnemers
- uitwisseling over lokale en provinciale RO-ontwikkelingen

Looptijd

De activiteiten van dit project zijn eind 2008 gestart. Het project loopt door tot 2011.

1.1.8 Groene inbreng gemeentelijke structuurvisies

Omschrijving activiteiten en resultaat

Wij hebben dit jaar op drie plaatsen inbreng geleverd bij gemeentelijke structuurvisies.

Assen

Rond Assen speelden dit jaar verschillende ruimtelijke ontwikkelingen waar we als milieufederatie samen met andere partners op hebben ingespeeld.

De belangrijkste daarvan waren de ontwikkeling van de visie op de zgn Florijnas, de structuurvisie en de daaraan gekoppelde ontwikkeling van de bedrijventerrein en het TT circuit. De milieufederatie heeft zich vooral sterk gemaakt voor een groene en duurzame ruimtelijke ontwikkeling en is mede op verzoek van de gemeente daar in een vroeg stadium bij betrokken. In het kader van de discussie rond de Florijnas hebben we daarbij samen met Staatsbosbeheer ook zelf initiatief genomen voor het leveren van bijdragen aan visieontwikkeling van en rond Assen Oost.

Dit heeft mede geleid tot een aantal positieve doorbraken. Allereerst dat de gemeente – op basis van de goede duurzame uitgangpunten en gevoed door de visie van bureau de Zwarte Hond en inbreng van diverse kanten - heeft gekozen voor een compactere duurzame stadsontwikkeling. Daarnaast dat er voor gebied Assen Oost gekozen is voor de variant waarin de versterking van groene waarden centraal staat. Daarmee is na discussie van tientallen jaren het onzalige plan voor een weg, het 'vierde kwadrant' door dit gebied, onderdeel van het stroomdallandschap Drentse Aa, vervallen.

In en bij het maken van deze keuze hebben we een goede proactieve rol kunnen vervullen. Samen met bewonersorganisaties hebben we gereageerd om de eerste plannen waarin ook het vierde kwadrant was opgenomen. We hebben mede bijgedragen aan bewoners bijeenkomsten over deze plannen en de bewonersgroepen in hun activiteiten ondersteund.

Daarnaast hebben we met Staatsbosbeheer en aantal bewoners en groepen ook een eigen ontwikkelingsvisie op de stadsrand Assen Oost uitgebracht. Deze visie is opgesteld onder begeleiding van de landschaparchitect Berno Strootman. We hebben deze visie 'Assen aan de Aa' aan het college en raadsleden gepresenteerd. De visie kwam op het juiste moment en sloot bijzonder goed aan bij de inhoudelijke discussie rond de Florijnas. In de uiteindelijk uitwerking van de Florijnas zijn vervolgens diverse onderdelen van deze visie opgenomen.

Daarmee is er voor dit 'vergeten' gebied een grote groene winst geboekt. Natuurontwikkeling, stadsrecreatie, landschapontwikkeling en waterberging gaan nu meer hand en hand.

De gemeente zal het geheel nu uitwerken in haar structuurvisie en investeringsprogramma's.

Leek-Roden

In mei hebben we samen met andere natuur- en milieuorganisaties gereageerd op het ontwerp Intergemeentelijk Structuurplan (IGS) Leek-Roden. Mede dankzij de inbreng van bewonersgroepen en de milieufederatie was het ontwerp verbeterd ten opzichte van het voorontwerp. Toch leverde het ontwerp nog steeds knelpunten op voor natuur en landschap. Dit hing samen met de omvangrijke woningbouwopgave van ruim 5.800 woningen, die als uitgangspunt was gehanteerd. In onze zienswijze hebben wij aangegeven dat de belangrijkste angelen uit het plan konden worden gehaald door de woningbouwopgave naar beneden bij te stellen.

Naar aanleiding van onze zienswijze is een nieuw fietspad naar het Leekstermeer geschraapt. Realisering van dit fietspad zou negatieve effecten hebben op de betekenis van het Natura 2000-gebied Leekstermeer als rust- en foerageergebied voor ganzen. Helaas heeft onze zienswijze en ook het inspreken voor de raadscommissie van de gemeente Noordenveld verder niet tot bijstelling van het IGS geleid. In oktober hebben de raden van Leek en Noordenveld het IGS definitief vastgesteld. Inmiddels worden er in breder verband steeds meer vraagtekens gesteld bij de voorziene woningbouwopgave. De bouw van al deze woningen is dus nog geen hard gegeven.

De Wolden

De gemeente De Wolden is gestart met het opstellen van een gemeentelijke structuurvisie. In december hebben wij samen met andere maatschappelijke organisaties deelgenomen aan een discussiebijeenkomst over het ambitiesdocument voor deze structuurvisie. In 2010 wordt het proces met betrekking tot het opstellen van de structuurvisie afgerond.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Reacties, advisering, bijdragen inspraakbijeenkomsten rond Florijnas Assen
- Ondersteuning en samenwerking bewonersorganisaties Assen Oost
- Opstelling en presentatie visie Assen aan de Aa (college b en w, gemeenteraad, regionale media)
- Twee inleidingen verzorgd op voorlichtings-/bewonersavonden
- Reactie op ontwerp structuurvisie
- Zienswijze Ontwerp Intergemeentelijke Structuurvisie Leek-Roden
- Brief GS m.b.t. Ontwerp IGS Leek-Roden
- Inspreekreactie Leek-Roden raadscommissie Noordenveld
- Deelname aan discussiebijeenkomst over Ambitiedocument Structuurvisie 2030 Gemeente De Wolden

Looptijd

1 januari – 31 december 2009

1.1.9 Stimuleren duurzaam bouwen

Achtergrond en aanleiding

Het Manifest Sterk Bouwen heeft in 2008 geen nieuwe impuls kunnen geven aan het duurzaam bouwen in Drenthe. Het voorziene provinciale samenwerkingsprogramma, gericht op brede invoering van het duurzame bouwen, is destijds ook niet van de grond gekomen. Het stimuleren van duurzaam bouwen blijft nodig en hierbij vinden wij ondersteuning van partners en provinciale samenwerking gewenst. Eind 2008 konden wij de ondersteuningsfunctie die wij vervulden voor duurzaam bouwen in de vorm van de Regionale Dubo Consulent helaas niet voortzetten omdat de subsidieregeling daarvoor is geëindigd. In 2009 zijn we nagegaan of wij als milieufederatie voor de Drentse partners een beperktere ondersteuningsrol kunnen vervullen en zo ja, welke. Ons idee was daarbij dat we via voorlichtingsactiviteiten en netwerkbijeenkomsten het Drentse netwerk rond duurzaam bouwen levendig konden houden. Kennis en ervaring worden zo gedeeld en gezamenlijke inzet is veelal een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van duurzamere woningbouw.

In 2009 hebben we een eerste bijeenkomst voor het dubo-netwerk georganiseerd in samenwerking met de gemeente Meppel. Het centrale thema was daarbij de plaats van duurzame bouw in het bestemmingsplan. Voor deze bijeenkomsten was een groot aantal dubo-partners uitgenodigd. Uiteindelijk bleek dat er vooral deelname en belangstelling was van de gemeente Meppel zelf. Uit de bijeenkomst bleek dat de Wet op de ruimtelijk ordening mogelijkheden biedt voor het stimuleren van duurzamere bouw. Deze mogelijkheden zijn door ons op een rij gezet in een korte notitie. Op verzoek en in samenwerking met de gemeente Tynaarlo zouden we een tweede netwerkbijeenkomst organiseren waarin dit thema verder wordt uitgewerkt. Deze bijeenkomst is uiteindelijk niet doorgegaan, omdat de belangstelling daarvoor bij de gemeente wegviel.

Aangezien de milieufederatie in het verleden een belangrijke rol vervulde in het stimuleren van dubo-beleid en projecten zijn er dit jaar nog diverse advies- en ondersteuningsaanvragen binnengekomen. Wij hebben deze zo goed als nog mogelijk afgehandeld.

We hebben op grond van de ervaringen echter ook geconstateerd dat het weinig zin heeft om verder op ad hoc basis ondersteuning te leveren, als er van meer structurele samenwerking in de provincie geen sprake is en op het terrein van duurzaam bouwen alle aandacht vooral lijkt uit te gaan naar de energieaspecten. Wij hebben halverwege dit jaar daarom besloten deze activiteiten voorlopig op een laag pitje te zetten. Dit is wel onbevredigend omdat de implementatie van het duurzaam bouwen in de praktijk – ondanks alle goede beleidsvoornemens - nog zeer te wensen over laat. We zullen in de toekomst nieuwe mogelijkheden en kansen voor verbetering dan ook zeker blijven agenderen en aangrijpen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Organisatie inhoudelijke netwerkbijeenkomst i.s.m. de gemeente Meppel (10 deelnemers)
- Advisering gemeente Tynaarlo m.b.t. duurzaam bouwen algemeen en duurzaam bouwen in het bestemmingsplan
- Gastles en jurering Hanze hogeschool. Workshop bij studie vastgoed en makelaardij
- Circa 15 ad hoc dubo-adviezen

Looptijd

- Januari - juli 2009

Programma kwaliteit natuur en landschap

1.2.1. Beleidsinbreng kwaliteit natuur en landschap

Omschrijving activiteiten en resultaat

De Milieufederatie Drenthe verzorgt op provinciaal niveau de inbreng vanuit de natuur- en milieuorganisaties als het gaat om beleidsvorming met betrekking tot de kwaliteit van natuur en landschap.

Begin 2009 hebben wij mede namens de terreinbeherende organisaties inbreng geleverd bij de aanpassing van de provinciale kaart Wet ammoniak en veehouderij (Wav). In april is het Wav-traject tijdelijk stilgelegd, omdat inmiddels de aanpassing van de EHS-kaart gestart was. Aangezien de EHS-kaart de belangrijkste onderlegger is van de WAV-kaart, was het noodzakelijk om de aanpassing van de EHS-kaart af te wachten. Eind 2009 is overstemming bereikt over de aanpassing van de EHS-kaart, zodat in 2010 de aanpassing van de WAV-kaart kan worden afgerond.

De Milieufederatie Drenthe levert de natuur- en milieu-inbreng in het provinciaal Platform Duurzame Bollenteelt Drenthe. Dit platform is in 2009 één keer bijeen geweest. Hierbij zijn ondermeer de resultaten van het stimuleringsproject in 2008 en het Tagetesproject besproken.

Eind 2008 maakten wij bezwaar tegen een bouwplan voor een duidelijk zichtbare grote veldschuur in de Ecologische Hoofdstructuur nabij Norg. Door onze inspraak en die van Kerspel Norg is uiteindelijk een andere bouwlocatie gekozen waardoor de schuur meer op zal gaan in het landschap. Bovendien zal hij verdiept worden aangelegd. Dit alles was voor ons reden om in te stemmen met het uiteindelijke bouwplan en de nieuwe plaats.

Wat betreft het waterbeheer stond 2009 in het teken van de Kaderrichtlijn Water. Een aantal belangrijke plannen en besluiten inzake het oppervlaktewater kwamen in de inspraak. Daarnaast kwamen plannen ter visie te liggen over waterberging en grondwaterwinning. Wij hebben op deze plannen inspraak geleverd omdat wij ze van belang vinden voor het bereiken van de vereiste omstandigheden voor ecologisch herstel van natuurgebieden, ecologisch herstel van het Drentse oppervlaktewater en natuurontwikkeling.

Eind 2008 maakten wij, naar aanleiding van een benchmarkonderzoek van Natuurmonumenten, een voorstel voor een benchmarkmethode om de KRW- inspanningen van de diverse waterschappen te kunnen vergelijken. Het Natuur en Milieuplanbureau vond dit een aantrekkelijke methode om tot een vergelijking te komen van de KRW-uitvoering in alle waterschappen. Het Planbureau bleek echter niet te beschikken over de gegevens die nodig zijn voor deze methode. Het was daarom voor ons helaas niet mogelijk om de ambitie van de waterschappen in Drenthe te vergelijken met die van andere waterschappen in Nederland.

Wij reageerden, mede namens de TBO's op de beheerplannen van waterschap Hunze en Aa's en Reest en Wieden. Beide plannen bevatten voor het eerst een maatregelenprogramma op grond van de Kaderrichtlijn Water. In onze inspraak hebben wij veel aandacht besteed aan dit onderdeel. Wij werden hierbij ondersteund door de waterdeskundigen van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Onze inspraakreacties lichtten wij toe aan de AB fracties van de besturen van beide waterschappen en aan het DB van Hunze en Aa's. Over onze inspraak vond ook ambtelijk overleg plaats met Hunze en Aa's. Voor leden van een drietal fracties van het AB van Hunze en Aa's organiseerden wij samen met de terreinbeheerders een bijeenkomst over het waterplan in oktober. Deze bijeenkomst leidde tot verzoeken aan het DB over concrete toezeggingen inzake tussenrapportages en meer vaart achter de terugdringing van de vervuiling van de Drentsche Aa met bestrijdingsmiddelen. Deze verzoeken zijn uiteindelijk gehonoreerd door het DB.

Onze schriftelijke inspraakreacties hebben geleid tot enkele aanvullingen en verduidelijking van beide plannen, maar niet tot de door ons gevraagde aanscherping van de doelen en versnelling van de uitvoering van maatregelen.

Wij reageerden ook op het besluit van de provincie Drenthe inzake doelen en maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water. Dit besluit gaat niet alleen over oppervlaktewater maar ook over grondwater. Onze inspraak heeft niet geleid tot de door ons gevraagde hogere kwaliteitsdoelen, een betere bescherming van Natura 2000-gebieden en bescherming van grondwaterafhankelijke natuurwaarden.

Samen met onze collega's in Groningen stuurden wij een uitgebreide reactie op het stroomgebiedsplan Nedereems. Deze werd ook ingediend namens alle terreinbeheerders in beide provincies. Wij werden bij het opstellen van onze reactie ondersteund door Natuurmonumenten. We hebben in onze reactie aangedrongen op aanscherping van doelen en versnelling van maatregelen voor het stroomgebied Nedereems.

Wij adviseerden de gemeente Tynaarlo over de richtlijnen voor het MER Tusschenwater. In dit gebied zal waterberging worden gecombineerd met natuurontwikkeling en de bestaande grondwaterwinning. De MER-commissie heeft in zijn advies over de richtlijnen ons verzoek overgenomen om het puttenveld landschappelijk goed in te passen. Dit is ook overgenomen door de gemeente Tynaarlo in de door hen opgestelde richtlijnen.

In maart reageerden wij, mede namens de terreinbeheerders, op plannen voor de waterberging in Zuid-Drenthe. Daarin gingen wij met name in op de randvoorwaarden voor waterberging in het gebied Oosterhesselerlanden. Op 9 september werd het plan besproken in de statencommissie. Ons verzoek om waterberging in het hele beekdal met natuurontwikkeling te combineren, werd niet gehonoreerd. De provincie gaf aan vast te willen houden aan een breed winterbed op landbouwgrond. Daardoor wordt de mogelijkheid om meer water te bergen en tegelijk een aantrekkelijk half natuurlijk beekdal te ontwikkelen, niet benut.

In 2008 stuurden wij samen met Het Drentse Landschap, brieven naar GS over de evaluatie van de winning in Breevenen en met het verzoek om een standpunt in te nemen. Dit jaar leidde dat tot overleg met de provincie over de evaluatie van de winning. Uit deze evaluatie blijkt dat de winning zich niet laat combineren met de ontwikkeling van kwelafhankelijke vegetaties. Dat was echter wel de bedoeling van het winningsconcept.

In december ontvingen wij een standpunt van GS inzake Breevenen. Hieruit blijkt dat de provincie nog geen uitspraken wil doen over eventuele aanvullende maatregelen en dat men aanstuurt op een integrale aanpak in het Hunzedal, waarbij een vergroting van de grondwaterwinning wordt voorzien. Naar aanleiding van deze reactie van GS, de inmiddels uitgekomen Innovatieve Grondwatervisie en de POP-uitwerking voor strategische grondwaterwinningen, zullen wij in 2010 aan GS ons gezamenlijke standpunt over waterwinning en natuur in het Hunzedal naar voren brengen.

Ook de komende jaren blijven wateractiviteiten voor ons een belangrijk speerpunt. Ten bate van de afstemming met onze partners hebben wij eind 2009 een concept wateragenda voor de periode 2010 – 2015 opgesteld. Deze agenda zal het kader gaan vormen voor onze gezamenlijke inspanningen op het gebied van water.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Deelname aan projectgroep en stuurgroep kaart Wav.
- Deelname aan het platform Duurzame Bollenteelt.
- Schriftelijke en mondelinge adviezen over duurzaam waterbeheer, via de AFLO, klankbord- en werkgroepen van waterschappen (waterbeheerplannen) en provincie.
- Reactie aan de gemeente Noordenveld aangaande instemming met bouwplan en bouwlocatie voor een veldschuur bij Norg.
- Informatievoorziening en advies aan leden van de fractie Water Natuurlijk in de besturen van Reest en Wieden en Hunze en Aa's met name m.b.t. bestuursprogramma en waterbeheerplan.
- Zienswijze over Ontwerpbesluit vaststelling doelen en maatregelen oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen in Drenthe op grond van de Kaderrichtlijn Water
- Zienswijze over Ontwerp beheerplan 2101-2015 Waterschap Hunze en Aa's
- Zienswijze over Ontwerp Beheerplan Reest en Wieden 2010-2015
- Zienswijze over deelstructuurvisie Waterberging Zuid Drenthe
- Advies over Richtlijnen m.e.r. Tusschenwater

- Inspraakreactie op stroomgebiedbeheerplan Eems
- Zienswijze over POP uitwerking Strategische Grondwaterwinningen
- Concept wateragenda Milieufederatie Drenthe 2010-2015

Looptijd

Januari t/m december 2009.

1.2.2. Vervolg natuurperspectief

Omschrijving activiteiten en resultaat

Samen met de terreinbeheerders hebben wij in 2008 een visie opgesteld op de ontwikkeling van de natuur in Drenthe, rekening houdend met de klimaatverandering. Eind 2008 hebben wij een concept van de Natuurvisie ingebracht als bouwsteen in het proces van de provinciale omgevingsvisie via presentaties, overleg en overhandiging van een visiekaart. De inzet voor 2009 was om de natuurvisie meer in detail uit te werken, het draagvlak voor de visie te verbreden en de visie op verschillende plekken in beleidsprocessen naar voren te brengen.

Begin 2009 hebben wij de definitieve visie in de vorm van een PowerPoint presentatie aangeboden aan de provincie. Deze PowerPoint is vervolgens verder verdiept en uitgewerkt en in mei werd de visie in rapportvorm in een oplage van enkele honderden opgeleverd voor de provincie en verspreid binnen de eigen organisaties.

De milieufederatie ontwikkelde een communicatiestrategie rond de visie dat met de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties is afgestemd. Besloten werd om het natuurperspectief allereerst te presenteren aan bestuurders van waterschappen en provincie op een congres over de combinatie van klimaatbestendig water- en natuurbeheer. Wij organiseerden dit congres samen met waterschap Hunze en Aa's en ook de andere Drentse waterschappen en de terreinbeheerders werden betrokken. Het doel van dit congres was om de kansen die zich voordoen op het gebied van waterberging, waterzuivering en natuurontwikkeling bij de waterschapsbestuurders onder de aandacht te brengen.

Voor bestuurders van waterschappen en de provincie is het de uitdaging om veelbelovende combinaties van blauw en groen te herkennen en vervolgens pragmatisch kansen te benutten. Op het voornoemde congres kwamen deze en andere bestuurlijke aandachtspunten aan bod, aan de hand van lopende of al uitgevoerde projecten. Voor drie delen van Drenthe werden bovendien enkele nieuwe kansrijke combinaties van blauw en groen aangestipt. Uit de evaluatie van het congres blijkt dat de opzet is geslaagd, zeker gezien het aantal deelnemende bestuurders, de inbreng van twee gedeputeerden van de provincie Drenthe en de inhoud van de gevoerde discussie. Het natuurperspectief is na het congres aan alle deelnemers toegestuurd.

Het natuurperspectief is geen eindproduct maar zal in de komende jaren verder worden uitgewerkt en gecommuniceerd.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Natuurvisie 'Een groene kijk' in de vorm van een PowerPoint-bestand.
- Rapport 'Een groene kijk op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling; visie natuurorganisaties Drenthe', in een oplage van 500 exemplaren.
- Diverse ambtelijke- en bestuurlijke gesprekken met de provincie i.v.m. de vertaling van het natuurperspectief naar onderdelen van de provinciale omgevingsvisie.
- Congres Verbinden en blauw en groen op 12 oktober 2009, 65 deelnemers.
- Verslag en weergave van de inleidingen van het congres Verbinden van blauw en groen op website MFD.

Looptijd

Januari - november 2009

1.2.3. Draagvlak voor schoon water (Beeldschoon Water)

Omschrijving activiteiten en resultaat

Met het project Beeldschoon water maken wij “natuur onder water” inzichtelijk voor een brede doelgroep en vergroten wij het bewustzijn over het belang van een goede waterkwaliteit. In dit project zijn de foto's van de Drentse onderwaterwereld die in onze opdracht zijn gemaakt door Willem Kolvoort de belangrijke drager. We hebben het project samen met Het Drents Landschap gestart. Mede vanwege het grote succes hebben we hier in 2009 een vervolg aan gegeven. Daarbij hebben we ons gericht op het bijeen krijgen van alle watergerelateerde partijen in Drenthe om gezamenlijk uitvoering te kunnen geven aan een aantal opvallende vervolgactiviteiten. Met de partijen is gezamenlijk het projectplan bijgewerkt en in een definitieve vorm gegoten. De projectgroep bestaat uit de provincie, Het Drentse Landschap, de milieufederatie, de vier waterschappen, gemeente Meppel en IVN.

De kern van dit vervolgproject is dat wij op een aantal bruggen grote onderwaterfoto's monteren waarmee we het belang van beeldschoon water verder onder de aandacht brengen. Deze foto's verwijzen bovendien naar het webadres www.beeldschoonwater.nl, waarop meer informatie en een activiteitenkalender over beeldschoon water te vinden zijn.

In 2009 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart. Zo is de selectie van foto's en bruggen in 2009 afgerond en zijn de teksten en het beeldmateriaal voor de vernieuwing en uitbreiding van de website in concept klaar gemaakt. De resultaten zullen in het voorjaar van 2010 worden gepresenteerd.

Dit jaar hebben er ook voor gezorgd dat de tentoonstelling Beeldschoon water (geproduceerd in 2008) diverse locaties heeft aangedaan. De tentoonstelling is gedurende het jaar bezocht door zo'n 30.000 bezoekers. In januari was de tentoonstelling in het provinciehuis te bezichtigen. De opening van deze tentoonstelling ging gepaard met een bijeenkomst/lezing op 14 januari voor de statenleden van de commissie Omgevingsbeleid. Hoogleraar Theo Spek heeft een lezing gehouden over de bijzondere kwaliteit van de Drentse beekdalen. Ook droeg Harrie Popken van RTV Drenthe twee van zijn eigen gedichten voor uit de kalender.

Van april t/m eind oktober is de tentoonstelling te bezichtigen geweest in Orvelte. Voor deze opening hebben wij een themabijeenkomst georganiseerd voor nieuwe waterschapsbestuurders en andere geïnteresseerden. Alfred van Hall, Eric van der Bilt en Willem Kolvoort hebben op 20 april voor een inspirerende avond gezorgd. De tentoonstelling zal in 2010 en 2011 in diverse waterschapshuizen te bezichtigen zijn.

Aan het begin van het jaar hebben we dankzij de samenwerking met de provincie een speciale verjaardagskalender Beeldschoon water uitgebracht. De producten Beeldschoon water zijn uitgebracht in een oplage van 2.500 boeken en 7.000 verjaardagskalenders. Beide zijn in 2009 in grote aantallen verspreid.

Met het waterschap Hunze en Aa's hebben we mede invulling gegeven aan een belevingsdag op 17 oktober. Fotograaf Willem Kolvoort heeft op deze dag twee lezingen over Beeldschoon water gehouden voor een breed publiek. Dit trok in totaal enkele honderden bezoekers.

Alle activiteiten tezamen hebben ervoor gezorgd dat ook 2009 het thema waterkwaliteit onder de aandacht is gebracht van veel burgers. Daarnaast is er bij de voorbereiding en uitvoering van de activiteiten sprake van een vruchtbare samenwerking tussen verschillende watergerelateerde partijen in Drenthe. Deze samenwerking zal ook in 2010 haar vruchten afwerpen. De milieufederatie richt zich primair op activiteiten in Drenthe, maar ziet ook mogelijkheden om samen met andere milieufederaties het project te verbreden naar meer stroomgebieden in Nederland. De activiteiten in Drenthe kunnen daarbij als pilot dienen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Bijeenkomsten met alle watergerelateerde partijen.
- Tentoonstelling in provinciehuis en Orvelte (totaal 30.000 bezoekers).
- 3 themabijeenkomsten/lezingen in kader van Beeldschoon water (14 januari, 20 april en 17 oktober) gericht op bestuurders, ambtenaren en publiek (totaal zo'n 350 bezoekers).
- Uitvoering voorbereidende werkzaamheden bruggen en vernieuwde website
- 1.501 bezoeken website www.beeldschoonwater.nl in 2009, waarvan 1.162 unieke bezoekers.

Looptijd

Januari 2009 - eind 2011.

1.2.4. Visie natuurlijke beek

Omschrijving activiteiten en resultaat

In onze natuurvisie 'Een groene kijk op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling' hebben wij in 2008 voorstellen gedaan voor natuurontwikkeling in zowel bovenlopen, middenlopen als benedenlopen van een aantal Drentse beken. Het project 'visie natuurlijke beek' richt zich op een nadere uitwerking van deze visie op het niveau van deelgebieden.

Op basis van gesprekken met o.a. terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties en een analyse van de waterbeheerplannen van de waterschappen, hebben wij allereerst de beken geïventariseerd die voor nadere uitwerking in aanmerking zouden komen.

Na overleg met diverse partners en aansluitend bij actuele ontwikkelingen, hebben wij besloten om onze aandacht binnen dit project te richten op de Hunze. De keuze voor de Hunze is gekoppeld aan de behoefte voor een integrale visie op de toekomstige natuurontwikkeling in combinatie met grondwaterwinning in het Hunzedal. Aanleiding hiervoor vormden o.a. de discussie met de provincie en de Waterleidingmaatschappij Drenthe over de uitkomsten van het experiment Breevenen en de plannen van de provincie voor het Hunzedal als toekomstig wateroogstgebied (Innovatieve Grondwatervisie).

In nauwe samenwerking met Het Drentse Landschap hebben wij een Hunzevisie opgesteld die met name gaat over waterwinning en natuurontwikkeling. Zij is bedoeld als toelichting op onze gezamenlijke kijk op de ontwikkelingen in de afgelopen decennia in het Hunzedal. De visie bevat bovendien voorstellen voor een evenwichtige combinatie van waterwinning en natuurontwikkeling in het gebied. De Hunzevisie zal in 2010 worden ingebracht in de discussie met de provincie over het Hunzedal als mogelijk toekomstig wateroogst gebied.

Eind 2009 kwam uit overleg met de provincie naar voren dat er grote behoefte is aan het opstellen van een visie op natuurontwikkeling in het door ons in de Natuurvisie aangedragen Hart van Drenthe. In dit gebied liggen de bovenlopen van 80 % van de tien Drentse beekstelsels. In de provinciale ontwerp-omgevingsvisie staat nadrukkelijk dat er voor dit gebied een onderzoeksopdracht ligt. De voorbereidingen hiertoe zijn eind 2009 ter hand genomen en zal verder uitwerking krijgen in 2010.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Vooronderzoek visieontwikkeling Drentse beken
- Visie Waterwinning en Natuurontwikkeling in het Hunzedal, Het Drentse Landschap en Milieufederatie Drenthe, december 2009

Looptijd

Januari - december 2009

1.2.5. Natura 2000 / Ave N@tura

Omschrijving activiteiten en resultaat

In 2008 is in Drenthe een start gemaakt met het opstellen van beheerplannen voor een deel van de 14 Natura 2000-gebieden in Drenthe. Natura 2000-gebieden zijn de topnatuurgebieden op Europese schaal. De bescherming en ontwikkeling van deze natuurplek wordt voor elk gebied verankerd in een beheerplan. In 2009 is verder gewerkt aan het opstellen van deze beheerplannen. Het beheerplan beschrijft welke maatregelen de komende jaren worden genomen om de natuurwaarden te beschermen of verder te ontwikkelen. Ook geeft een beheerplan duidelijkheid of activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Hierbij gaat het niet alleen om activiteiten in de Natura 2000-gebieden, maar ook om activiteiten daarbuiten.

De provincie Drenthe is verantwoordelijk voor het opstellen van de beheerplannen voor acht Natura 2000-gebieden. Voor elk van deze gebieden functioneert een gebiedsgroep, waarin de Milieufederatie Drenthe en de betrokken terreinbeheerder(s) zijn vertegenwoordigd. De terreinbeheerders brengen vooral het natuurbelang in bij het opstellen van beheerplannen. De milieufederatie levert vooral inbreng bij het realiseren van goede water- en milieuoverties, ook in de omgeving van het Natura 2000-gebied. De milieufederatie levert haar inbreng deels door ondersteuning van natuurvertegenwoordigers. Wij leveren daarbij de inhoudelijke en strategische ondersteuning. Ook zorgen wij voor de afstemming met de terreinbeheerders. Zelf nemen wij deel aan de gebiedsgroep Dwingelderveld.

De gebiedsgroepen worden aangestuurd door een provinciale projectgroep, waarin de Milieufederatie Drenthe ook vertegenwoordigd is. De provinciale projectgroep bewaakt het proces, de inhoud en uniformiteit van de beheerplannen en de afstemming met andere beleidsvelden zoals de Kaderrichtlijn Water. Eind februari hebben wij samen met Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer in een brief aan de provinciale projectleider onze zorgen uitgesproken over de kwaliteit van de conceptteksten voor de beheerplannen op dat moment. Mede op basis van ons signaal heeft de provincie met de uitvoerende adviesbureaus nadere afspraken gemaakt over de verdere planning en verbetering van de conceptbeheerplannen.

Uiteindelijk heeft dit geheel er in geresulteerd dat in de zomer de acht beheerplannen zo ver waren dat de provincie aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit haar advies kon uitbrengen met betrekking tot de instandhoudingsdoelen en de begrenzing van de Natura 2000-gebieden. Op 1 september hebben Gedeputeerde Staten van Drenthe hun advies en de concept-beheerplannen aan de Minister gestuurd. Het advies van de provincie stelt in het algemeen voor om de doelen en de grenzen van de Natura 2000-gebieden vast te stellen conform de ontwerp-aanwijzingsbesluiten die eerder door de Minister ter inzage zijn gelegd. Mede op basis van voorstellen van de Milieufederatie Drenthe en de terreinbeheerders heeft de provincie voor de Natura 2000-gebieden Leekstermeer, Havelte-Oost, Drouwenerzand en Mantingerzand voorgesteld om doelen toe te voegen. Deze soorten en habitattypen zijn al aanwezig, maar waren vergeten in het ontwerpbesluit.

In 2010 worden de conceptplannen verder uitgewerkt tot een ontwerpplan, dat na de formele aanwijzing van een Natura 2000-gebied door de Minister ter inzage kan worden gelegd.

Wij zijn redelijk tevreden over het onderdeel inventarisatie in de concept-beheerplannen, maar er mist nog cruciale informatie voor de onderdelen stikstof en waterhuishouding (verdroging). Hierdoor is er ook minder goed zicht op de maatregelen, extra inrichting, kosten en benodigde middelen.

Ook wat betreft de hoofdstukken 'Toets bestand gebruik' en 'Doelen in ruimte en tijd' is nog een aanzienlijke inspanning nodig om deze op het gewenste niveau en juridisch houdbaar te krijgen.

Voor het onderdeel ammoniak is in 2009 een apart traject opgestart. In eerste instantie is een pilot voor het Dwingelderveld van provincie en LTO Noord gestart, die als doel had aan de hand van bron- en effectgerichte maatregelen handvatten te geven voor ecologische en economische ontwikkelmogelijkheden rondom de in Drenthe aanwezige Natura 2000-gebieden. Rond de zomer is besloten om eerst een provinciaal Beleidskader ammoniak en Natura 2000 te maken, dat vervolgens vertaald zou moeten worden in de verschillende beheerplannen.

De Milieufederatie Drenthe heeft samen met de terreinbeherende organisaties deelgenomen in de klankbordgroep voor de pilot / het beleidskader. Ook heeft een aantal keer, samen met provincie en LTO Noord ambtelijk en bestuurlijk overleg over het beleidskader plaatsgevonden. Omdat in diverse andere provincies zoals Noord-Brabant, Overijssel en Gelderland wordt gewerkt aan vergelijkbare beleidskaders, hebben we ook deelgenomen aan landelijk overleg en afstemming met de natuur- en milieuorganisaties over ammoniak en Natura 2000. In 2010 zal het provinciaal beleidskader ammoniak en Natura 2000 voor Drenthe worden afgerond en zal het ook een vertaling moeten krijgen in de beheerplannen.

Het Ministerie van LNV, de provincie Groningen en het ministerie van Defensie zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de overige vier beheerplannen in Drenthe. Het ministerie van LNV heeft in 2009 verder gewerkt aan het opstellen van het beheerplan voor de Elperstroom. De milieufederatie zit bij dit gebied in de klankbordgroep.

Landelijk werken we met de andere provinciale milieufederaties samen binnen het programma Ave N@tura 2000. Dit programma richt zich op het creëren van draagvlak voor en een hogere kwaliteit van de Natura 2000-beheerplannen. In het kader van dit programma is dit jaar een folder gemaakt waarin de kansen en mogelijkheden voor bedrijven in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden in beeld zijn gebracht. Ook is de site www.avenatura.nl gelanceerd, waarop informatie over het opstellen van de beheerplannen in de verschillende provincies te vinden is.

Vanwege onze goede contacten met de recreatiesector in Drenthe hebben wij deelgenomen aan een landelijk overleg tussen de recreatie- en natuursector over Natura 2000.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Deelname aan provinciale projectgroep Opstellen beheerplannen
- Brief over stand van zaken beheerplannen Natura 2000
- Schriftelijke reactie op Notitie op hoofdlijnen Beheerplannen Natura 2000 provincie Drenthe
- Deelname aan gebiedsgroep Dwingelderveld
- Bijwonen informatieavonden Dwingelderveld voor het publiek
- Organisatie en deelname aan overleg met natuurbeschermingsvertegenwoordigers in gebiedsgroepen in Drenthe
- Deelname aan klankbordgroep pilot Dwingelderveld / beleidskader ammoniak en Natura 2000
- Brief aan gedeputeerde Munniksma over beleidskader ammoniak en veehouderij
- Deelname aan landelijk overleg met natuur- en milieuorganisaties over ammoniak en Natura 2000
- Deelname aan bijeenkomst op Waiboerhoeve over emissiereductie melkveehouderij
- Folder Natura 2000 en site www.avenatura.nl van de provinciale milieufederaties
- Persbericht Provinciale Milieufederaties over aanwijzing Natura 2000-gebieden
- Deelname aan landelijk overleg tussen recreatiesector en natuurorganisaties over Natura 2000

Looptijd

Januari – december 2009

1.2.6. Milieukwaliteit van de natuur in beeld; Naturameter

Omschrijving activiteiten en resultaat

Om de vereiste milieukwaliteit in Natura 2000-gebieden in Drenthe te realiseren worden beheerplannen opgesteld. Bewustwording van- en inzicht in de problematiek in natuurgebieden bij een zo breed mogelijk publiek is van belang om draagvlak te creëren voor beheermaatregelen die in en rond de Natura 2000-gebieden worden genomen. De Milieufederatie zet zich hiervoor in door een instrument te ontwikkelen dat de milieukwaliteit van de natuur in beeld brengt: de Naturameter.

De voorbereiding van het project Naturameter te weten een inventarisatie van mogelijkheden voor een 'natuurscore' voor het voorbeeldgebied Dwingelderveld, heeft eind 2008 plaatsgevonden. Begin 2009 is na raadpleging van enkele deskundigen bij o.a. de terreinbeheerders een concept ontwikkeld voor een eenvoudige weergave van de kwaliteit van het Natura 2000-gebied Dwingelderveld. Een belangrijke stap bij het ontwikkelen van een nieuw ontwerp voor de Naturameter was het inschakelen van een ontwerp bureau. Eind 2009 kwam een eerste schetsontwerp van het door ons gekozen bureau gereed. Het ontwerp kijkt af van ons oorspronkelijke idee om de kwaliteit van het gebied via een soort thermometer weer te geven. Het nieuwe ontwerp is visueel aantrekkelijk, meer interactief en biedt bij verdere ontwikkeling veel mogelijkheden om het grote publiek op een samenhangende en speelse manier te informeren over de kwaliteit van Natura 2000-gebieden. Dit nieuwe ontwerp biedt tevens meer mogelijkheden om financiers te vinden voor de productie en plaatsing van een Naturameter.

Een tegenvaller in het project was dat eind 2009 duidelijk werd dat in het bezoekerscentrum van het Dwingelderveld het komende jaar geen ruimte is voor permanente plaatsing van een Naturameter. Een eerste meter zal daarom in een ander Natura 2000-gebied moeten worden neergezet. Er zijn diverse andere mogelijkheden, maar een definitieve keuze kan pas tot stand komen na afstemming met de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties en de provincie. Een beslissing hierover zal begin 2010 worden genomen.

Terugkijkend op de afgelopen projectperiode is het voor ons een teleurstelling dat het nog niet is gelukt een Naturameter werkelijk te plaatsen in een Natura 2000-gebied in Drenthe. Echter, in de loop van het jaar is ook duidelijk geworden dat er bij verschillende betrokkenen een groeiende behoefte is aan een instrument waarmee de milieukwaliteit van de Natura 2000-gebieden begrijpelijk in beeld kan worden gebracht voor een breed publiek. Het nieuw ontwikkelde ontwerp voor de Naturameter kan die functie goed vervullen. In 2010 gaan wij daarom het schetsontwerp verder uitwerken en zo mogelijk omzetten in een schaalmodel dat wij kunnen inzetten om voldoende middelen en draagvlak te genereren voor productie en plaatsing van Naturameters in Drenthe.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Analyse natuurkwaliteit Dwingelderveld (Natura 2000 doelen), Notitie, februari 2009
- Schets Naturameter voor het Dwingelderveld, Notitie, mei 2009
- Natuurkwaliteit in een oogopslag: de Naturameter, Notitie, augustus 2009
- Schetsontwerp Naturameter, tekeningen en toelichting, Bureau Pats Groningen, december 2009

Looptijd

Januari - december 2009

1.2.7. Luuster naar Drenthe / Beleef de Stilte

Omschrijving activiteiten en resultaat

De Milieufederatie Drenthe wil het thema geluidhinder en de waarde van stilte meer op de bestuurlijke en maatschappelijke agenda plaatsen. In 2009 hebben wij daartoe allereerst de mening over stilte gepeild en onze achterban betrokken bij het onderwerp via geluidobservaties.

In mei vulden 310 panelleden van ons Groene Peiler panel een enquête in over het belang van Stilte. Uit de resultaten blijkt dat het overgrote deel van de deelnemers het belangrijk vindt dat er gebieden in Drenthe zijn waar het stil is. Duidelijk is ook dat mensen zich in de natuur vooral storen aan geluiden van vliegtuigen, auto's en crossmotoren. Uit de beoordeling van stiltegebieden in Drenthe door de panelleden blijkt dat de meningen verdeeld zijn over de mate van stilte in de gebieden. Van de tien Stiltegebieden werden er drie duidelijk als stil beoordeeld, terwijl één gebied maar door een deel van het panel als stil werd getypeerd. De volledige resultaten van de peiling zijn gepresenteerd op onze website en samengevat in onze nieuwsbrief.

Met de peiling zijn ook vrijwilligers geworven voor het maken van stilteverslagen van de 10 stiltegebieden. Dit heeft ertoe geleid dat 20 mensen daadwerkelijk dergelijke verslagen hebben gemaakt. In juni organiseerden wij hiertoe in het ASTRON in Dwingeloo een instructiebijeenkomst over onze observatie methode met aansluitend een veldpracticum. Op deze bijeenkomst kregen de vrijwilligers alle materiaal mee dat nodig was voor de geluidobservaties.

Van juli tot oktober zijn door de vrijwilligers geluidverslagen gemaakt in de 10 Stiltegebieden en een aspirant Stiltegebied (Oosterzand). In totaal is op 170 plekken gedurende bijna 27 uur door de vrijwilligers geobserveerd. Dit heeft een grote hoeveelheid observatiegegevens opgeleverd en de analyse hiervan nam in september en oktober meer tijd in beslag dan voorzien. Uit de observaties is gebleken dat in Stiltegebieden gemiddeld in eenderde van de tijd geluiden van vliegtuigen of wegvoertuigen zijn te horen. De vrijwilligers vonden dit geluid merendeel storend. Aan de randen van veel Stiltegebieden hoorde men ook een voortdurend, meestal vrij zacht, achtergrondgeluid van wegverkeer.

Bij de verwerking van alle verslagen is gebleken dat onze methode goed geschikt is om de geluidskwaliteit, zoals mensen die ervaren in een stiltegebied, te bepalen. Het zijn echter geen objectieve metingen en daarom is het niet mogelijk om gebieden goed met elkaar te vergelijken. Dat de methode meerwaarde heeft blijkt onder andere uit het feit dat in 2010 onze methode zeer waarschijnlijk zal worden toegepast als onderdeel van een meerjarige milieumonitoring van het Dwingelderveld door de provincie en de terreinbeheerders.

De resultaten van het stilteonderzoek zijn in 2009 verwerkt en worden begin 2010 vertaald in een complete rapportage. Deze rapportage wordt in het eerst kwartaal van 2010 besproken met provinciale ambtenaren die met het Stilte beleid zijn belast.

Het was onze bedoeling in 2009 een webpagina te ontwikkelen met daarop een interactieve kaart waarop de stilte-observaties en de resultaten van de enquête konden worden weergegeven. De investeringen die hiervoor nodig waren bleken echter vooralsnog hoger dan begroot, waardoor dit niet is gerealiseerd. Wel is besloten om in 2010 een kaart voor op de website te ontwikkelen waarbinnen Stilte-informatie een plek krijgt naast andere gebiedsgerichte natuur- en milieu-informatie.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Artikel in nieuwsbrief Ziezo over Stilte en aankondiging van de Stilte-enquête (april)
- Enquête Groene Peiler over Stilte in Drenthe met 310 deelnemers (week 21)
- Verslag Enquêteresultaten van PanelWizard (juni 2006)
- Artikel in Ziezo over resultaten Groene peiler enquête en oproep voor vrijwilligers (juni)
- Interview voor nieuwsuitzending RTV Drenthe (23 juni) over resultaten van de enquête en over de komende geluidobservaties.
- Instructiebijeenkomst over Stilteobservaties in het ASTRON voor de vrijwilligers, 15 juni 2009. Hieraan namen 15 mensen deel.

- Geluidobservatie-pakket bestaande uit de door ons ontwikkelde formulieren, kaartjes, een enquête en bijbehorende instructie.
- Brief aan de 20 vrijwilligers met bijbehorend verslag van de resultaten van het geluid onderzoek in 11 Stiltegebieden in Drenthe, inclusief twee tabellen.
- Artikel in Ziezo over de resultaten van de geluidobservaties door de vrijwilligers (december).

Looptijd

Januari - oktober 2009

1.2.8. Nacht van de Nacht, laat het donker donker

Omschrijving activiteiten en resultaat

Laat het donker donker is de Drentse uitvoering van het landelijke project

De Nacht van de Nacht en de daaraan verbonden activiteiten om kennis en bewustwording te vergroten voor het behoud van de donkere nacht.

De *Nacht van de Nacht* is gegroeid naar een jaarlijks, nachtelijk hoogtepunt, dat op landelijke schaal 'gevierd' wordt, in 2009 op 24 oktober. De milieufederatie fungeert hierbij als aanjager, coördinator en aanspreekpunt in Drenthe en legt de koppeling tussen de lokale activiteiten en het landelijke programma dat samen met de andere provinciale milieufederaties en de Stichting Natuur en Milieu wordt vormgegeven. Lokale-, provinciale organisaties en gemeenten zijn gevraagd passende activiteiten te organiseren in de Nacht van de Nacht.

Dit heeft in 2009 geleid tot een record aantal activiteiten in de provincie, georganiseerd door IVN-afdelingen, terreinbeherende organisaties, gemeenten en overige organisaties.

In juli 2009 hebben wij de Drentse gemeenten gevraagd een bijdrage te leveren aan de Nacht van de Nacht, door het doven van verlichting in de Nacht van de Nacht en door het nemen van structurele maatregelen om de duisternis te bevorderen. Ook Drentse bedrijven zijn rond de zomer door ons en door de Stichting Natuur en Milieu benaderd. Dit leidde tot het doven van (aanstralings)verlichting en/of de organisatie van activiteiten door bijna alle Drentse gemeenten en oproepen van deze gemeenten aan burgers en bedrijven om lichten te doven. De actieve deelname van bedrijven bleef beperkt. De NAM en de Kamer van Koophandel hebben verlichting gedoofd in de Nacht van de Nacht.

De Nacht van de Nacht vond voor de vijfde keer plaats. De balans van 5 jaar Nacht van de Nacht is aangegrepen om bij alle gemeenten en bij de provincie te inventariseren hoe het staat met structurele maatregelen om de duisternis te bevorderen. Daaruit kwam het beeld naar voren, dat het beleid nu flink op gang komt. Op veel plekken in de provincie wordt al daadwerkelijk uitvoering gegeven aan structurele maatregelen. Highlights bij gemeenten zijn de grootschalige vervanging van openbare verlichting door duisternisvriendelijke LED-verlichting (in Assen) en het in veel gemeenten dimmen van de verlichting in de stille nachtelijke uren. In De Wolden wordt al jarenlang veel verlichting in deze stille uren geheel gedoofd. In sommige andere gemeenten worden nu de eerste initiatieven genomen. De Nacht van de Nacht met zijn aantrekkelijke belevingsactiviteiten blijkt zich nog steeds te kunnen verheugen in een toenemende belangstelling. Tegelijk gaat er een stimulerende werking van uit op het nemen van duisternisvriendelijke maatregelen. Het resultaat is dat niet alleen bewustwording over het belang van de duisternis enorm is toegenomen, maar ook dat daadwerkelijke beschermingsactiviteiten nu op gang beginnen te komen.

Dit proces zullen wij ook komende jaren blijven stimuleren want ook de bedreigingen van duisternis zijn nog volop aanwezig.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Record aantal van 24 activiteiten verspreid over de provincie. Ruim 900 mensen hebben in Drenthe aan activiteiten deelgenomen.
- Actieve deelname van (bijna) alle Drentse gemeenten aan de Nacht van de Nacht.
- De deelname van bedrijven bleef beperkt.
- Veel aandacht voor de Nacht van de Nacht en het behoud van de duisternis. 10 nieuwsberichten in de geschreven lokale- en regionale pers, aandacht op (lokale- en regionale) radiozenders en TV Drenthe, op diverse websites en door een speciale editie van onze nieuwsbrief De Ziezo!. Onder meer publiciteit rondom de vaststelling van het donkerste gebied van Drenthe: Het Drents-Friese Wold.
- Inventarisatie van structurele maatregelen en beleid na 5 jaar Nacht van de Nacht.
- Op veel plekken in de provincie wordt uitvoering gegeven aan structurele maatregelen.

Looptijd

Januari tot november 2009.

Programma Milieukwaliteit en Duurzaam ondernemen

2.1.1. Advisering provinciaal milieubeleid (Product / Adviesfunctie)

Omschrijving activiteiten en resultaat

Binnen het product advisering provinciaal milieubeleid ondersteunen en adviseren wij beleidsmakers en bestuurders in beleidsvoorbereiding en besluitvorming over milieubeleid en vergunningprocedures. Wij zetten ons daarbij in voor een goede behartiging van het milieubelang en nemen o.a. deel aan overleg en bijeenkomsten rond belangrijke provinciale beleidsthema's, signaleren knelpunten en agenderen deze waar nodig. Belangrijke deelonderwerpen binnen vergunningverlening en advisering zijn normaliter de luchtvervuiling, geluidhinder en energiebeheer.

Een belangrijke mijlpaal in dit werk is dat dit jaar door de provincie een start is gemaakt met een visietraject voor het gebied rondom het TT circuit. Dit is een gevolg van voorstellen die wij eerder hebben gedaan in het kader van de al lang lopende discussie en conflicten over de stapeling van geluidhinder in deze omgeving. Wij zien kansen voor oplossingen via een integrale en op de toekomst gerichte aanpak en zullen hieraan volop bijdragen.

In 2009 heeft de milieufederatie bijgedragen aan de activiteiten van het zoutkoepeloverleg, onder andere door de verzending van een brief te verzorgen waarin de gemeenten worden verzocht wederom stelling te nemen tegen de opslag van kernafval in de Noord-Nederlandse bodem. Ook is voor het Zoutkoepeloverleg een persbericht verzonden.

Ook Groningen Airport Eelde bleef een bron van aandacht. Het gesprek tussen natuurbeheerders en gebruikers van het vliegveld is verdergegaan. Daarnaast heeft de milieufederatie in diverse CMLE-vergaderingen haar inbreng geleverd. De nieuwe informatie op de 2de beslissing op bezwaar betreffende de aanwijzing, waarin de baanverlenging wordt geregeld, heeft in de ogen van de milieufederatie een aantal omissies. Richting het verantwoordelijke Ministerie is een reactie verstuurd. Een omissie is onder andere de gebrekkige vertaling van de nieuwste cijfers over de luchtvaart en CO₂-handel in de prognoses van omzet van het vliegveld.

Verdere activiteiten binnen dit project waren onder meer de afronding van het project rond Klimaatneutraal Ondernemen, waarin de milieufederaties een voor bedrijven makkelijk toepasbaar stappenplan presenteerden via de site www.hierisklimaatneutraal.nl.

Tot slot is CO₂-opslag voor Drenthe een belangrijke opkomend item. De milieufederatie heeft hierin overleg met de landelijke organisaties en de Milieufederatie Groningen een standpunt voorbereid. De verwachting is dat dit onderwerp in 2010 veel aandacht zal krijgen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Samenwerking met Zoutkoepeloverleg.
- Overleg en advisering milieuvergunningen.
- Deelname CMLE, inbreng in dossier Eelde.
- Afronding project Klimaat Neutraal (klimaatneutrale producten).

Looptijd

Januari – december 2009

2.1.2. Duurzaam ondernemen in tijden van krimp

Omschrijving activiteiten en resultaat

De milieufederatie ondersteunt en stimuleert duurzaam ondernemen waar mogelijk. De economische recessie legt ook een druk op het duurzaam ondernemen. Tegelijk is de aandacht hiervoor toegenomen. Duurzaam ondernemen wordt namelijk meer en meer gezien ook als een nieuwe kans voor bedrijven en de economie.

Samen met bedrijven heeft de milieufederatie verkend waar kansen liggen voor duurzaam ondernemen als nieuwe strategie. De nadruk heeft daarbij in 2009 gelegen op het Mera-terrein. Daar dienden zich specifieke kansen aan om actief bij te dragen aan een nieuwe richting voor zowel Essent milieu, als het Mera-terrein zelf.

Samen met Essent (nu Attero) en de provincie is in het najaar gewerkt aan het Akkoord van Wijster. Dit akkoord is in december gepresenteerd. Het document legt de basis onder een nieuwe toekomstgerichte strategie van Attero, waarin het verbranden van afvalstoffen niet meer centraal staat, maar het leveren van hoogwaardige energie en bijproducten. Binnen deze nieuwe strategie van Attero wordt afgezien van een uitbreiding van de conventionele verbrandingscapaciteit. Het Mera-terrein zal worden omgevormd tot energie transitie park waar de mogelijkheden voor ketenbeheer optimaal worden benut. De nadruk ligt daarbij op het slim omgaan met de energie- en waterketen en de grondstoffenketen, waarin Attero een grote en positieve rol kan gaan vervullen. De milieufederatie heeft over de eerste conceptuele stappen van een dergelijke Energie Transitie Park meegedacht in de door KNN en de provincie georganiseerde tweedaagse Charette.

Wij steunen de realisering van de nieuwe strategie o.a. door een positieve grondhouding in te nemen bij nieuwe ontwikkelingen op het Mera-terrein en in een open dialoog met Attero knelpunten vroegtijdig naar voren te brengen.

In een duurzamer Mera-terrein past ook een open dialoog tussen omwonenden en het bedrijfsleven. De betrokkenheid van omwonenden in planvorming op het Mera-terrein is een belangrijke succesfactor. Wij zijn in de diverse contacten met bedrijven, omwonenden en overheden nagegaan of er ook hier een meer gemeenschappelijke aanpak mogelijk is ,wat in een latere fase eventueel kan leiden tot nadere afspraken.

Deze gehele aanpak bevat volop kansen die wij ook in 2010 een vervolg willen geven. Dan wordt ook bekeken of een dergelijke set van afspraken en benaderingswijze ook op andere terreinen inzetbaar is en toegevoegde waarde biedt voor milieu, economie en de betrokken partijen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Overleg inbreng productie en presentatie van Het Akkoord van Wijster
- Deelname/bijdragen aan de Charrette Wijster
- Overleg, advisering en reactie n.a.v. het initiatief van het bedrijf Noblesse op het Mera terrein (met het bedrijf en het kerncomité omwonenden)

Looptijd

September-december 2009.

2.1.3. Cradle to Cradle in Drenthe

Omschrijving activiteiten en resultaat

De Milieufederatie Drenthe omarmt het C2C(Cradle to Cradle)-concept en stimuleert de toepassing daarvan. In eerste instantie vraagt dat nog steeds om het uitdragen en toelichten van de basisfilosofie onder dit concept en het deelnemen en verder uitbouwen van een relevant netwerk op dit thema. Daarnaast stimuleert de milieufederatie ook de praktische toepassing van het concept door het aanjagen van voorbeeldprojecten in de provincie die tot de verbeelding spreken. De milieufederatie Drenthe wil met C2C graag over haar grenzen heen kijken en zoekt samenwerking in noordelijk verband met partners in Groningen en Friesland.

Cradle to Cradle heeft mede dankzij de Milieufederatie Drenthe een belangrijke noordelijke impuls gekregen. Door een gezamenlijk initiatief van de milieufederatie, de Kamer van Koophandel en Hunesus in Borger, is vorm gegeven aan een kennis- en stimuleringsproject: Cradlekring Noord. In 2009 is dit omgevormd in het Contactnetwerk Duurzame Innovatie Noord-Nederland (Codin) en zijn diverse nieuwe partners aangehaakt. In dit project werken nu naast de 3 genoemde partijen onder andere ook Syntens, de Milieudienst Groningen en TCNN samen. Het contactnetwerk moet in 2010 gaan uitgroeien tot een volwaardig kennisplatform voor overheden, bedrijven en instellingen in Noord-Nederland. Binnen Codin worden verschillende projecten vormgegeven. Zo wordt een Duurzame innovatie gids gestart en wordt in samenwerking met Codin een koplopergroep geformeerd onder de 'oude' naam Cradlekring Noord. Deze koplopergroep van innovatieve bedrijven gaat samenwerken bij het ontwikkelen van cradle to cradle producten.

Daarnaast is een projectaanvraag ingediend bij LvdO (en gehonoreerd). Binnen dit project worden in 4 gemeenten in Noord-Nederland bedrijven actief ondersteund bij het cradle to cradle maken van producten. De milieufederatie vertegenwoordigt binnen Codin de noordelijke milieufederaties en is betrokken bij de aansturing van de projecten en het Contactnetwerk.

In de tweede helft van 2009 hebben we zelf ook initiatief genomen om te komen tot een concreet noordelijk C2C-product. We hebben op grond van de voorstudies rond het gebruik van biomassa gekozen voor het product natuurproduct Hennep met als inzet om dit te gebruiken als grondstof voor de bouw. Hierbij hebben we de samenwerking gezocht met het bedrijf Hempflax. Dit heeft geleid tot een samenwerkingsinitiatief (Hennep-to-House) dat in 2010 zal starten. In dat kader hebben we voor het bedrijf een Duurzame Innovatie Advies (DIA) opgesteld, met een stappenplan voor het C2C maken van een aantal producten. De vervolgstappen (zoals een uitgebreide materiaalstudie) worden in 2010 verder uitgewerkt.

Dankzij onze inspanningen bij Hempflax wordt er nu gewerkt aan de ontwikkeling van een C2C geproduceerde stoel in een uniek samenwerkingsverband van 3 noordelijke bedrijven (waarvan 1 uit Drenthe) en aan het gebruik van hennep materialen in een nieuw te bouwen bedrijfsgebouw bij Borger.

In de productbegroting van 2009 was ook opgenomen dat de milieufederatie actief met particulieren aan de slag zou gaan om C2C-ontwerpen te promoten en het C2C-denken te stimuleren. Dat bleek een stap te ver te zijn. Er zijn op de consumentenmarkt nog onvoldoende producten met een C2C-certificering om actief mee naar buiten te gaan. Ook zal er eerst een groter draagvlak bij bedrijven en besturen moeten komen om de C2C-productiefilosofie te omarmen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Ontwikkeling en deelname Samenwerkingsverband Codin (Contactnetwerk Duurzame Innovatie Noord-Nederland).
- Duurzaam Innovatie Advies Hempflax, met nadruk op C2C-stappen Hennepisolatiemateriaal en Hempcrete (hennep in betontoepassingen).
- LvdO Project: demonstratieproject Codin.

Looptijd

Januari – december 2009

2.1.4. Beleidsinbreng duurzame mobiliteit

Omschrijving activiteit en resultaat

De ontwikkelingen in het werkveld mobiliteit bieden kansen om duurzame(re) mobiliteit ook in Drenthe nieuwe impulsen te geven. De milieufederatie ziet met name mogelijkheden voor het schoner maken van het wagenpark, het stimuleren van milieuvriendelijk vervoer op de korte afstand en het stimuleren van duurzame (keten-)mobiliteit in en rondom de stedelijke centra.

Verder willen we een actieve rol spelen in de voortgaande ontwikkeling van het regionale verkeer- en vervoersbeleid. Daar waar de regio (meer) zelf wil investeren in infrastructuur spannen wij ons ervoor in dat deze investeringen zo duurzaam mogelijk worden.

Voor 2009 voorzagen we daarbij inbreng in de uitwerking en stimulering van duurzame mobiliteit in relatie tot het PVVP en het daarbij horende uitvoeringsprogramma en inbreng in de aanpak van mobiliteitsvraagstukken en projecten (zoals de N33 en N48).

100.000 voertuigenplan

Met de provincie is nagegaan welke rol de milieufederatie kan vervullen bij de uitvoering van het 100.000 voertuigenplan, het plan waarmee de noordelijke provincies duurzame mobiliteit op de kaart willen zetten. Uit dit overleg bleek dat de provincies met nog zoveel uitvoeringsvragen kampten dat het voor ons moeilijk was hier goed aansluiting bij te vinden. Het resultaat van de overleggen is gebruikt voor de voorbereiding van en de follow-up op de mobiliteitsmanifestatie. Daarbij is met name samengewerkt met de provinciale katalysator. In diverse gemeenten komen er nu activiteiten op gang.

Aanpassing N48

In het kader van de geplande aanpassingen van de N48 hebben we in samenwerking met Het Drentse Landschap intensief overleg gevoerd met de diverse betrokken overheden. Dit betrof met name een nieuwe aansluiting van deze weg naar het dorp Zuidwolde die door de Ecologische Hoofdstructuur was gepland. Wij hebben ernstige bezwaren geuit tegen dit ontwerp en diverse overleggen gevoerd over de mogelijke alternatieven. De plannen waren in een zo ver gevorderd stadium dat de gezamenlijke overheden (gemeente, Rijkswaterstaat, provincie) geen ruimte meer boden voor de (inhoudelijk) even goede alternatieve tracés die de EHS meer spaarden. Om confrontatie via de rechter te voorkomen is met gezamenlijke inzet toen gezocht naar de mogelijkheden van een stevig compensatiepakket. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een overeenstemming met als resultaat dat er naast een compensatiepakket ook gewerkt wordt aan het robuuster maken van overig bosgebied in de omgeving. Op deze wijze kan de verdere versnippering van dit gebied enigszins worden tegengegaan.

Planvorming N33

De Milieufederatie Drenthe heeft een inbreng geleverd op de diverse klankbordgroepbijeenkomsten (in Rolde, Bareveld en Provinciehuis). Hierbij hebben we onze inzet afgestemd met de organisaties die betrokken waren bij onze gezamenlijke ambities, verwoord in de Notitie Verdubbel uw Blik. We hebben aangedrongen op het beperken van de milieueffecten, waaronder de geluidsbelasting van de weg en ondersteuning gegeven aan het voornemen van de projectorganisatie N33 voor het toepassen van ZOAB. Ook hebben we aangedrongen om de mogelijkheid van trajectcontrole toe te passen, om zo onveiligheid en milieubelasting terug te dringen. Samen met de betrokken terreinbeherende instanties hebben we gepleit voor ruime ecologische verbindingen (Hunze, Drentsche Aa) en samen met Staatsbosbeheer en de Fietsersbond hebben we aangedrongen op herstel van verbindingen voor wandelaars (bijv. Pieterpad; over de oude spoorlijn Assen - Stadskanaal) en fietsers (bijvoorbeeld Rolde – Amen; Roldertorenverkaveling).

Een (beperkt) aantal van onze voorstellen, o.a. voor ecologische verbindingen, heeft inmiddels plek gekregen in de planvorming. Of en in hoeverre een groenere aanpak van de N33 in de uiteindelijke plannen tot stand komt zal komend jaar blijken als de definitieve plannen worden gepresenteerd.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Inbreng in/overleg over uitvoering 100.000 voertuigenplan
- Reactie op en diverse overleggen over aanpassingen N48
- Overeenkomst compensatie N48
- Advisering/inbreng in planvormingsproces N33.

Looptijd

Januari – december 2009

2.1.5. Manifestatie duurzame mobiliteit

Omschrijving activiteiten en resultaat

Onze doelstelling op het gebied van mobiliteit is gericht op het creëren van 'goodwill' voor duurzame mobiliteit bij de provinciale en gemeentelijke overheden door middel van aantal aansprekende en succesvolle Drentse voorbeelden. Hieraan hebben we uitvoering gegeven door het organiseren van brede manifestatie over duurzame mobiliteit. Hiermee wilden we de aandacht vestigen op alle mogelijkheden die er voor gemeenten, bedrijven en burgers inmiddels zijn om hun bijdrage te leveren aan schonere, gezondere en veiligere mobiliteit in Drenthe. Met deze manifestatie wilden we daarnaast ook bereiken:

- Samenwerking van minimaal zes organisaties op het gebied van duurzame mobiliteit
- Positieve media-aandacht voor milieuvriendelijke vervoerswijzen
- Een netwerk van partijen die kennis en ervaring kunnen uitwisselen.

Voor het project is een samenwerking opgezet met verschillende organisaties: provincie Drenthe, gemeente Assen, Katalysatorcentrum Duurzame Mobiliteit, Milieufederatie Drenthe, ZieOmmeZijde en de BioMotion Tour. In juni 2009 is de projectgroep gestart met de eerste voorbereidingen van het evenement. ZieOmmeZijde heeft in dit traject de praktische organisatie, communicatie en PR rondom het evenement op zich genomen. De andere partijen hebben voornamelijk een inhoudelijke en faciliterende bijdrage geleverd. De rol van Milieufederatie Drenthe bestond uit de algemene coördinatie van het project en het bewaken van de duurzaamheid binnen het programma. Zij heeft daarnaast onder andere bijdragen geleverd bij het zoeken naar en benaderen van de sprekers, het opzetten van het inhoudelijke programma van de netwerkbijeenkomst, het invullen van de netwerkmarkt en het zoeken naar activiteiten voor de publieksdag. Gedurende de voorbereidende periode is de projectgroep zes keer bijeen geweest om de voortgang te bespreken.

De manifestatie is in overleg met de betrokkenen uiteindelijk uitgewerkt in een tweedaags evenement met als titel De Vaart Erin! Op 16 oktober vond een markt en netwerkbijeenkomst plaats voor overheden en marktpartijen en op 17 oktober vond een publieksdag plaats, voornamelijk gericht op de particuliere gebruiker.

Markt en netwerkbijeenkomst

De markt en netwerkbijeenkomst was gericht op overheden en organisaties. Zij konden in verschillende hoedanigheden deelnemen: met een faciliterende rol (overheden), aanbiedersrol (organisaties) en als (potentiële) gebruiker. Het doel van de bijeenkomst was het netwerk rondom duurzame mobiliteit, ofwel de vraag- en aanbodkant, bijeen te brengen om met elkaar in gesprek te gaan over de transitie naar duurzame mobiliteit in Drenthe en Noord-Nederland. De bijeenkomst vond plaats op het TT Circuit in Assen.

Gedeputeerden Tanja Klip en Rob Bats en wethouder Alex Langius hebben ten overstaan van zo'n 200 aanwezigen op de TT-baan het startsein gegeven voor verdergaande samenwerking van overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties op het gebied van duurzame mobiliteit. Vervolgens werden de gasten naar de mediaruimte geleid. Hier konden zij plaatsnemen in een Lagerhuisopstelling om verder te gaan met het inhoudelijk deel van het programma. Dit was opgedeeld in twee ronden. De eerste ronde '*De Noordelijke Opgave*' werd ingeleid door Bouwe de Boer van de provincie Fryslân en gemeente Leeuwarden. Een aantal goede praktijkvoorbeelden passeerde de revue. De Boers' belangrijkste boodschap was de noodzaak van het versterken van de onderlinge samenwerking tussen de drie noordelijke provincies. Daarnaast is een goede communicatie met de gebruiker een belangrijk en nog onderschat punt in de opgave. Stijn van Bruggen van de ANWB onderschreef dat en vestigde de aandacht op het bredere pakket aan mogelijkheden. Niet alleen de brandstofkeuze maar ook de vervoerskeuze en het rijgedrag bieden volop aanknopingspunten.

Tijdens ronde twee '*Wat Beweegt de Markt*' stonden motieven van bedrijven om over te gaan op meer duurzame voertuigen centraal. Raymond Gense, duurzaamheidsmanager bij PON, ging in op de marktstrategie. Gense pleitte voor aanpassing van de belastingsfaciliteiten, waarbij wat hem betreft een onderscheid wordt gemaakt in belasting op brandstof op basis van de CO₂-belasting over de keten van bron tot pomp en belasting op uitstoot van het vervoermiddel.

Aan de hand van een aantal praktijkvoorbeelden van Schilders De Vries, Sita en Elmonet werd duidelijk dat er al kansrijke initiatieven zijn op het gebied van duurzame mobiliteit.

In de aanloop naar en na afloop van de bijeenkomst konden de aanwezigen een bezoek brengen aan de (presentatie)markt. Verschillende bedrijven presenteerden hier hun producten en/of diensten op het gebied van duurzame mobiliteit. Onder andere TH!NK, Lotus Elise, Toyota Prius, Honda Inside, Drymer, Power Pedals, Mobycon, TamOil en Fietsen Scoort waren hier aanwezig. Rondom de markt stonden verschillende voertuigen van de BioMotion Tour opgesteld.

Gedurende de gehele middag werden de gasten in de gelegenheid gesteld met elkaar te netwerken. Bij uitstek de meest geschikte plaats was de (presentatie)markt.

Publieksevenement

Tijdens het publieksevenement in het centrum van Assen op 17 oktober hebben de inwoners van Drenthe kennis gemaakt met duurzame mobiliteit en deze ook zelf kunnen ervaren. Met een vijftiental standjes werd het publiek geïnformeerd en vermaakt. Verschillende duurzamere voertuigen vormden het decor van De Vaart, van auto's en (lig)fietsen tot de segway en elektrische steps. Op de kop van De Vaart pronkte de elektrische Lotus Elise, aangesloten op het elektriciteitsnet om op te laden. Op verschillende plekken in het centrum stonden auto's van de BioMotion Tour opgesteld, rijdend op verschillende soorten 'groene' brandstof. De jongere bezoekers vermaakten zich met aparte stepjes en skateboards of met het knutselen van een gerecycled bootje van petflessen. Daarnaast konden mensen plaats nemen in een rijnsimulator om het nieuwe rijden onder de knie te krijgen, want met alleen een duurzaam vervoersmiddel ben je er nog niet. Ook het rijgedrag speelt een grote rol binnen duurzame mobiliteit.

Net buiten het centrum waren bandenspanningteams actief. Een makkelijkere en effectievere manier om minder CO₂ uit te stoten, is om ervoor te zorgen dat alle banden de juiste spanning hebben. Uit het rapport naar aanleiding van deze actie blijkt dat op deze dag 50 van de 62 gecontroleerde auto's minstens één band met onderspanning hadden. 11 Auto's reden mogelijk zelfs met een lekke band. Door het op spanning brengen van alle banden is ongeveer 527 liter brandstof bespaard, wat neerkomt op zo'n 2 ton minder CO₂-uitstoot! In bijlage VI is het resultatenoverzicht van deze activiteit opgenomen.

In totaal hebben zo'n 2.000 mensen een bezoek gebracht aan het evenement De Vaart Erin!

Communicatie & PR

Voor het evenement is speciaal een beeldmerk ontworpen (bijlage VII). Deze is verwerkt in alle communicatie-uitingen rondom het evenement. Daarnaast is een webpagina gepubliceerd om naar te kunnen verwijzen: www.vaarterin.nl. Na afloop van het evenement zijn de programmapagina's ingevuld met een kort inhoudelijk verslag van beide dagen. Helaas was het mediabereik over de uitvoering van beide evenementen minder dan verwacht; slechts een select aantal media heeft erover bericht.

Resultaten

Kijkende naar de gestelde doelen en resultaten kan geconcludeerd worden dat deze ruim zijn behaald. De combinatie van een netwerkdag en een publieksdag pakte goed uit. Op deze manier konden twee doelgroepen op maat worden bediend. Met bezoekersaantallen van respectievelijk circa 200 en 2.000 mensen werd een groot publiek bereikt. Wel moet hierbij opgemerkt worden dat het uiteindelijke effect vooral afhangt van een goede follow-up van het evenement!

Onder de genodigden van de markt en netwerkbijeenkomst heerste veel enthousiasme over deze tot nu toe grootste bijeenkomst op het gebied van duurzame mobiliteit in het Noorden. Met de uitnodigingen is getracht een breed en afwisselend publiek te bereiken, wat terug was te zien op de dag zelf. Vanuit de aanwezigen kwamen veel positieve geluiden over de openheid van het gesprek; het was geen seminar of presentatie.

Het was van wederzijds voordeel dat de Drentse contactpersoon (Mario Sabel) van het Katalysatorcentrum Duurzame Mobiliteit in de projectgroep zat. Via hem is een groot netwerk bereikt en dit heeft veel contacten opgeleverd voor vervolgcactiviteiten in o.a. de gemeenten Meppel, Noorderveld en De Wolden.

Tijdens de publieksdag was een laagdrempelige en uitnodigende sfeer merkbaar. Jong en oud hebben deelgenomen aan de verschillende activiteiten. Een aantal mensen is speciaal naar het centrum gekomen om het evenement te bezoeken; een ander deel was 'toevallig' in het centrum aanwezig. Bij de stand met ligfietsen en elektrische fietsen en bij de auto's van de BioMotion Tour zijn veel geïnteresseerden langs geweest om informatie in te winnen. Door de stad heen stonden circa vijftien stands waarin de verschillende vormen en mogelijkheden rondom duurzame mobiliteit aan het publiek werden gepresenteerd.

In de aanloop naar het evenement is er voldoende media-aandacht geweest. Hierin werden mensen verwezen naar de webpagina waar ze meer informatie konden vinden over duurzame mobiliteit. Daarop bevonden zich weer links naar verschillende andere websites. De webpagina is een goed communicatiemiddel gebleken. Van september tot en met december hebben 1.450 mensen de webpagina bezocht, waarvan 918 unieke bezoekers. Deze pagina kan worden ingezet als communicatiemiddel in het vervolgtraject.

De samenwerking binnen de projectgroep is naar ieders tevredenheid verlopen. De zes organisaties hadden ieder hun eigen specialiteit, taak en netwerk. Met het evenement zijn veel nieuwe contacten gelegd met andere organisaties die van pas kunnen komen in het vervolgtraject.

Met het evenement De Vaart Erin! is een goede impuls gegeven aan de verdere transitie naar duurzame mobiliteit in Drenthe. Via de markt en netwerkbijeenkomst zijn verscheidene contacten gelegd. Uit de reacties van partners en genodigden van de netwerkbijeenkomst kwam naar voren dat er behoefte is aan concrete vervolgactiviteiten. Het bereik en het succes van het evenement zijn afhankelijk van de follow-up.

Uit de bijeenkomst kwam een aantal punten naar voren om mee te nemen in het vervolgtraject:

- De onderlinge samenwerking tussen de drie provincies moet worden versterkt om een gezamenlijk front te kunnen vormen naar het Rijk;
- De communicatie naar de gebruiker kan op veel punten beter. In de communicatie moet naast brandstofkeuze ook aandacht worden geschonken aan vervoerskeuze en rijgedrag;
- Er zijn al veel goede initiatieven die gebruikt kunnen worden als praktijkvoorbeeld;
- Gebleken is dat het aanbod aan duurzamere voertuigen geen probleem hoeft te vormen;
- De heffingswijze van CO₂-belasting op brandstoffen is van belang.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- De Vaart Erin! netwerkdag met markt (40 stands) en inhoudelijk programma (200 deelnemers)
- De Vaart Erin! publieksdag met circa 40 stands en 2.000 bezoekers
- Banden op spanningactie met verslag van resultaten
- Productie en verspreiding PR middelen (website, posters, etc.)
- Website www.vaarterin.nl; 1.450 bezoeken, waarvan 918 unieke bezoekers
- Media informatie (persberichten e.d.)
- Organisatie netwerk duurzame mobiliteit en samenwerking projectgroep
- Evaluatieverslag

Looptijd

Januari - november 2009

2.1.6. Milieuprijs Meppel 2009

Omschrijving activiteiten en resultaat

De gemeente Meppel heeft duurzame ambities waar zij graag inwoners, instellingen en bedrijven bij wil betrekken. De gemeente wil laten zien dat zij duurzaamheid belangrijk vindt en ermee bezig is. In dit kader wil de gemeente o.a. een Milieuprijs Meppel instellen en invulling geven aan de Dag van de Duurzaamheid. Door beiden te combineren ontstaat een synergie waarbij de Dag van de Duurzaamheid kan worden gebruikt om te communiceren over de Milieuprijs. De milieufederatie heeft op verzoek van de gemeente de organisatie en ondersteuning van dit geheel verzorgd.

Spaarlampwisselrace

Gemeente Meppel heeft invulling gegeven aan de Dag van de Duurzaamheid door in het centrum van de stad een spaarlampwisselrace te organiseren. Een groep kinderen van de Mgr Niermanschool zijn bij ondernemers in het centrum van Meppel langs geweest om een oude gloeilamp in te wisselen voor een spaarlamp. In totaal hebben 50 ondernemers meegewerkt aan deze actie. De besparing die de race heeft opgeleverd komt ongeveer overeen met het gemiddelde energieverbruik van een huishouden met twee kinderen in een jaar. Hiermee is aangetoond dat een relatief kleine actie al een behoorlijke besparing op kan leveren. Wethouder Ton Dohle heeft de ingezamelde gloeilampen in ontvangst genomen. Deze activiteit vormde tegelijkertijd het startsein voor de Milieuprijs Meppel 2009.

Milieuprijs Meppel 2009

Met het introduceren van de Milieuprijs wil de gemeente bijzonder milieugedrag en initiatieven voor duurzame ontwikkeling en innovatie van haar inwoners belonen en stimuleren. Het thema van 2009 was energiebesparing. In drie categorieën (inwoners, bedrijven en basisscholen) kon van 9 september tot 1 december 2009 een energiebesparend idee worden ingezonden. Een deskundige jury heeft de inzendingen beoordeeld aan de hand van een aantal van te voren gestelde criteria.

In totaal zijn 13 inzendingen ontvangen: inwoners 9 inzendingen, basisscholen 3 inzendingen en bedrijven 1 inzending. De inzending van het bedrijf was niet van een dusdanige kwaliteit om de prijs direct aan toe te kennen, zodat is besloten deze inzending te voegen bij de categorie inwoners. Er waren dus twee prijzen te vergeven.

Ondanks het feit dat de milieuprijs voor het eerst is georganiseerd, viel het aantal inzendingen tegen. Vooral gezien de vele aandacht die eraan is besteed via gemeentebladjes, websites, posters, flyers etc..

De uitreiking van de Milieuprijs vond plaats op 4 januari 2010, tijdens de nieuwjaarsreceptie. Bij de receptie waren veel inwoners en bedrijven aanwezig, zodat het bestaan van de prijs nogmaals kon worden benadrukt. Daarnaast was ook de aandacht van de pers groter dan wanneer de Milieuprijs op een eigen moment zou worden uitgereikt.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Uitvoering spaarlampwisselrace met als resultaat een besparing die overeen komt met het gemiddelde energieverbruik van een huishouden met twee kinderen in een jaar.
- Uitreiking van de milieuprijs en originaliteitsprijs in de categorie inwoners.
- Uitreiking van de milieuprijzen in de categorie basisscholen.
- Veel PR binnen gemeente Meppel over duurzaamheid binnen de gemeente naar aanleiding van spaarlampwisselrace en milieuprijs.

Looptijd

Augustus 2009 t/m januari 2010

Programma Klimaat en Energie

2.2.1. Stimuleren duurzame energievoorziening

Omschrijving activiteiten en resultaat

De Milieufederatie Drenthe speelt als centrale belangenbehartiger van milieu, natuur en landschap een natuurlijke rol in het netwerk rond duurzame energie.

Het bevorderen van energiebesparing is daarbij de belangrijkste doelstelling. In 2009 was daarnaast de beleidsontwikkeling rond windenergie een belangrijk speerpunt.

Windenergie

In samenwerking met de andere milieufederaties en diverse natuurorganisaties hebben we een gezamenlijke visie opgesteld over landschappelijke inpassen van de landelijke windopgave. Een actief concentratiebeleid van de landelijke en provinciale overheden en een goede bescherming van grote windmolenvrije gebieden staan daarin centraal.

In Drenthe vertaalt dat zich naar een visie op een geconcentreerd windpark in het veenkoloniale gebied van Drenthe en Groningen. Deze visie wordt in 2010 voorgelegd aan bewoners van Drenthe en in een groot debat verder vormgegeven.

Bijdragen aan uitvoering provinciaal klimaat en energieprogramma

In het kader van dit project is, samen met de provincie, gedurende de eerste helft van het jaar gewerkt aan een participatieprogramma. Dit heeft geresulteerd in twee nieuwe projectvoorstellen die door de milieufederatie worden uitgevoerd in samenwerking met andere partijen: de wijkaanpak en het bespaarpanel. Deze projecten hebben als doel participatie van particulieren bij energiebesparing en energiebeleid te vergroten en bij te dragen aan de effectiviteit van energiebesparingsbeleid.

De achtergrond voor zowel de wijkaanpak als het bespaarpanel is de veel geziene 'mismatch' tussen de activiteiten die door overheden worden ontplooid en de zaken die bij de burgers 'nodig' zijn of passen. Het kan daarbij gaan om subsidieregelingen die door een grote groep mensen niet wordt gebruikt, of om energiebesparingsprojecten die niet het gewenste resultaat hebben omdat de doelgroep andere behoeften heeft dan waarop de opdrachtgever heeft gerekend.

Beide projecten zijn aan het eind van dit jaar in opdracht van de provincie Drenthe gestart.

Noordelijke samenwerking

De noordelijke samenwerking op energiegebied is ook voor de milieufederatie een belangrijk issue. Het 'Energiekompas' was daarin een goed afstemmingsmedium. Dit in 2001 vormgegeven samenwerkingsorgaan heeft in zijn beginfase een belangrijke rol gespeeld in het aanjagen van samenwerking op het gebied van energiebeleid. Mede dankzij het Energiekompas zijn veel nieuwe samenwerkingsvormen en projecten gestart. Door de grote diversiteit van projecten bleek het Energiekompas niet langer het geschikte middel te zijn om in het sterk veranderde energielandschap de rol van katalysator te blijven spelen.

Om die reden is besloten het Energiekompas stop te zetten. In plaats daarvan zal er een regulier overleg komen tussen de milieufederaties als maatschappelijk middenveld en Energy Valley/ Energieakkoord.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Landelijke visie wind op land.
- Projectontwikkeling Wijkaanpak en Bespaarpanel.
- Deelname brainstorm Energiebesparing gemeente Aa en Hunze.
- Deelname expertmeeting Nieuwe Stukken Vries.

Looptijd

Januari – december 2009

2.2.2. Drenthe Bespaart

Omschrijving activiteiten en resultaat

In 2007 is de Milieufederatie Drenthe samen met de provincie en diverse partners gestart met het opzetten van het samenwerkingsverband Drenthe bespaart. Met dit samenwerkingsverband versterken we energiebesparingscommunicatie naar particulieren en bevorderen we samenwerking tussen de deelnemende partners. In juni 2008 is de campagne Drenthe Bespaart officieel van start gegaan. Een bestuurlijke aftrap in het provinciehuis werd gevolgd door een energiemarkt in Emmen en begeleid met persberichten en artikelen in huis aan huisbladen.

In 2009 is deze samenwerking in nauwe samenwerking met de provincie voortgezet. De milieufederatie heeft daarin opgetreden als projectleider. In 2009 waren de volgende doelen gesteld:

- Versterken en uitbouwen van het bestaande netwerk rondom Drenthe Bespaart;
- Uitbouwen van de communicatielijn (inclusief website) met doelgroepgerichte methoden die leiden tot meer participatie van Drentse burgers bij energiebesparing;
- Stimuleren van provinciebrede samenwerking rondom energiebesparing.

Resultaten

Eind 2009 doen 20 partijen actief mee aan Drenthe bespaart. Nuon en de Waterleidingmaatschappij Drenthe zijn nieuwe deelnemers met een grote potentie op het gebied van communicatie. Daarnaast hebben 160 bedrijven zich aangemeld als aanbieder van energiebesparende producten en diensten. Door een aanpassing aan de site middels een google-maps toepassing zijn bedrijven nu vindbaar op een kaart.

Bijzonder was de deelname van Drenthe Bespaart aan de energiedagen die door Tegelhuys Gieten zijn georganiseerd in Gieten. Dit initiatief van bedrijven uit de gemeente Aa en Hunze werd mede door het betrekken van Drenthe bespaart versterkt met de gemeente Aa en Hunze en de provincie.

In 2009 heeft een aantal gemeenten gebruik gemaakt van de communicatiemogelijkheden van Drenthe bespaart. De gemeente Aa en Hunze heeft zich met Drenthe Bespaart gepresenteerd op de Energiedagen in Gieten, de gemeente Noordenveld heeft zich gepresenteerd op de Jaarbeurs van het Noorden.

Eén van de communicatieve hoogtepunten van 2009 was de uitgave van de Drenthe Bespaart-krant in 11 van de 12 Drentse gemeenten. Deze krant heeft huis-aan-huis informatie geboden over subsidieregelingen, energiebesparing in het algemeen en gemeentelijke projecten. Financiering van deze krant is mogelijk gemaakt door de bijdrage van vele bedrijven in Drenthe.

In 2009 hebben we de site verder ontwikkeld met als doel de klantvriendelijkheid van de site te vergroten. Vanaf september 2009 is het mogelijk om via Drenthe bespaart de meterstanden bij te houden. Het bijhouden van de meterstanden is één van de meest efficiënte besparingsmethodieken en helpt in de bewustwording rond energieverbruik. Ruim 300 mensen hebben daar in 2009 gebruik van gemaakt. Vooral het herhaalbezoek aan de site van Drenthe bespaart is door middel van deze meterstandenregistratie gestegen.

Een tweede belangrijke aanpassing is de verbetering van de module rond Drentse aanbieders, waarbij nu via een google-maps kaart en een betere onderverdeling van bedrijven, makkelijker gezocht kan worden.

De bezoekersaantallen van de site blijven onverminderd hoog. Eind 2009 hadden ruim 30.000 unieke bezoekers de website bezocht. Verreweg de meeste daarvan deden diverse page-views en zochten rond op de site naar specifieke informatie.

De e-nieuwsbrief is 3 maal verzonden naar ruim 600 particulieren en bedrijven. 160 bedrijven hebben zich aangemeld als leverancier van energiebesparende diensten en producten.

Om de bekendheid van Drenthe bespaart verder te vergroten is eind van het jaar een televisiespot gemaakt. Uitzendingen van deze spot vinden plaats vanaf week 2 van 2010.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Organisatie en begeleiding zes projectgroepvergaderingen
- Website www.drenthebespaart.nl (30.000 bezoekers)
- Nieuwsbrief Drenthe Bespaart (oplage 550)
- Deelname energiedagen Gieteren (ongeveer 300 bezoekers)
- Meterstandenregistratie (475 deelnemers)
- Deelname Jaarbeurs van het Noorden (Roden)
- Drenthe Bespaart krant in 11 gemeenten (oplage 146.360)
- Productie Televisiespot TV-Drenthe
- Drentse samenwerking m.b.t. energiebesparing door 20 partijen

Looptijd

Januari – december 2009

2.2.2a. Wijkaanpak en bespaarpanel

Omschrijving activiteiten en resultaat

In samenspraak met provincie Drenthe heeft de Milieufederatie Drenthe in 2009 twee projecten ontwikkeld die participatie van particulieren bij energiebesparing en energiebeleid vergroten en die bijdragen aan de effectiviteit van energiebesparingsbeleid.

De aanleiding en achtergrond voor deze projecten, de Wijkaanpak en het Bespaarpanel is de 'mismatch' tussen de activiteiten die door overheden worden ontplooid en de zaken die bij de burgers 'nodig' zijn of passen. Het kan daarbij gaan om subsidieregelingen die door een grote groep mensen niet wordt gebruikt, of om energiebesparingsprojecten die niet het gewenste resultaat hebben omdat de doelgroep andere behoeften heeft dan waarop de aanbieder heeft gerekend.

De Wijkaanpak

Energiebesparing dichtbij de burger brengen en handelingsperspectief bieden is de basis van vrijwel alle energiebesparingprojecten en stimuleringsmaatregelen. Uit ervaringen blijkt ook dat het dichtbij brengen van voorbeelden kan helpen om gedrag te veranderen. Maar daar zijn wel een goede op de eigen omgeving toegesneden informatiestroom en middelen voor nodig. De Milieufederatie Drenthe heeft in 2009 door middel van literatuurstudie en interviews een aanpak voor gemeenten en woningcorporaties ontwikkeld om een wijkgerichte aanpak gestructureerd aan te pakken, waarbij de wijkactoren en lokale bedrijven actief worden betrokken.

De wijkaanpak gaat uit van een gestructureerde voorfase waarin samen met de doelgroep wordt bepaald welke middelen en methoden het best bij de doelgroep passen. Daarmee verschilt de aanpak van de 'normale' gang van zaken waarin opdrachtgevers middelen inzetten en maatregelen promoten zonder vooraf kennis te verzamelen over de specifieke behoeften en wensen van de doelgroep. Naar aanleiding van interviews met projectleiders van grote besparingsprojecten en evaluaties van projecten is door ons een aanpak ontwikkeld die meer uitgaat van de vraag en behoeften van de ontvangers. Deze Wijkaanpak is samen met de provincie vormgegeven en zal begin 2010 in boekvorm worden uitgebracht. In 2009 hebben we vervolgens ook het initiatieven genomen voor een aantal besparingsprojecten waarbij de wijkaanpak wordt uitgevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat in 2010 de wijkaanpak vormgegeven in een wijk in Assen. De milieufederatie speelt daarbij een ondersteunende rol.

Drents Bespaarpanel

Burgers kunnen aan de hand van verschillende producten en diensten energie besparen in en om de woning. Voor een aantal maatregelen bestaat een subsidieregeling om het financieel aantrekkelijk te maken. Particulieren die hiervan gebruik maken wordt echter niet tot zelden gevraagd wat hun ervaringen zijn. Dit vormde voor ons aanleiding een project op te zetten waarin de link wordt gelegd tussen burgers die bezig zijn met energiebesparing en het aanbod en beleid op dit gebied. Met het Drents Bespaarpanel willen we reacties van de gebruiker achterhalen en meer inzicht krijgen in de houding en het gedrag van burgers ten opzichte van deze maatregelen en het beleid. Op basis van de uitkomsten kan bekeken worden waar aanpassingen en/of aanscherpingen gedaan kunnen worden om producten, diensten en subsidies beter aan te passen aan de wensen en behoeften van de gebruiker. Daarnaast willen we inzicht krijgen in de effecten van c.q. de respons op de campagnes en projecten van overheden/corporaties en partners van Drenthe Bespaart. Zo kan het resultaat ook het provinciale 100.000 woningenplan ondersteunen.

Het Drents Bespaarpanel is een groep mensen met interesse in energiebesparing die hun ervaring deelt met betrekking tot energiebesparende diensten en producten en bijbehorende subsidies. Om de vorm van het bespaarpanel te bepalen zijn in de eerste fase een negental interviews afgenomen bij organisaties met een bestaand klantenpanel (7) en organisaties die ervaring hebben met het opzetten en onderhouden van een klantenpanel (2). Door hun ervaringen te inventariseren is een goed beeld gekregen van wat werkt en waar aandachtspunten liggen. Op basis van deze gesprekken is ervoor gekozen een online panel op te richten voor een eerste inventarisatie (vooral kwantitatief onderzoek) en daarnaast een klein fysiekpanel in te zetten om opvallende resultaten verder uit te werken en oplossingen te zoeken (kwantitatief onderzoek). Ook is op basis van deze onderzoeken bekeken hoe we het beste invulling kunnen geven aan beide panels.

Wervingsenquête

Onder de Groene Peilerleden is een eerste 'energiebesparing-enquête' uitgezet om in eerste instantie mensen te werven voor het Drents Bespaarpanel en daarnaast te bepalen in hoeverre mensen geïnteresseerd zijn in energiebesparing en wat zij vinden van het idee achter het bespaarpanel. Van de 633 panelleden heeft ruim 39% gereageerd. Uit de resultaten blijkt dat de helft van de respondenten het prettig vindt om eerst de ervaring van anderen te horen voordat zij zelf een energiebesparende maatregel toepassen. Daarnaast vindt 85% het goed dat de mogelijkheid om ervaringen omtrent energiebesparing te delen, wordt geboden.

De laatste vraag 'Heb je interesse in deelname aan het bespaarpanel?', werd door ruim 51% positief beantwoord. Ruim eenderde van deze groep zegt bij voorbaat al lid te willen worden. De andere respondenten zijn misschien geïnteresseerd en willen graag verder op de hoogte worden gehouden.

Webpagina

Voor het Drents Bespaarpanel wordt een aparte webpagina ingericht die onder de website van Drenthe Bespaart komt te hangen. Hiervoor is een eerste opzet gemaakt die in 2010 verder zal worden uitgewerkt.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Ontwikkeling Wijkaanpak Energiebesparing
- De Wijkaanpak is door de Provincie in boekvorm uitgegeven en in maart 2010 uitgekomen als onderdeel van een reeks brochures van het 100.000 woningenplan.
- Interviews met organisaties met een bestaand panel of ervaring met het opzetten van een panel
- Ontwikkeling opzet Drents Bespaarpanel.

Looptijd

December 2009 – Januari 2010

2.2.4. Klimaatneutraal lokaal / Klimaatstraatfeest

Omschrijving activiteiten en resultaat

In het najaar van 2008 zijn we gestart met de Drentse vertaling van het landelijke project Klimaatstraatfeest. Doelstelling van dit project is de wereldomvattende klimaatproblematiek te vertalen naar straatniveau en doorsnee bewoners van wijken en dorpen motivatie en handelingsperspectief te bieden om zelf aan de slag te gaan.

Dit alles met een positieve insteek, waarbij bewoners, samen met hun burens, kans maakten op een straatfeest. Door activiteiten te doen, gericht op het besparen van energie, konden straten punten verzamelen. De 500 hoogst scorende straten in Nederland konden rekenen op een budget voor een straatfeest. De campagne is op landelijk niveau gecoördineerd door het Klimaatbureau, in samenwerking met ondermeer Milieu Centraal, de Woonbond, Buurtlink, Klimaatverbond, SenterNovem, Meer met Minder. Ook SBS6 maakte onderdeel uit van de campagne met Piet Paulusma's weerbericht.

In 2009 hebben we het Klimaatstraatfeest ook in Drenthe op de kaart gezet. We hebben in het begin van het jaar vervolg gegeven aan de werving van deelnemers. Zo hebben wij koepelorganisaties benaderd om hun lokale netwerk te enthousiasmeren voor deelname aan het Klimaatstraatfeest en zijn buurt- en wijkverenigingen aangeschreven.

Ook hebben we publiciteit, rondom de controle van de op de website ingevoerde (besparingsactiviteiten) 'burenacties', benut om aandacht te krijgen in de media. Ook is door ons info geplaatst op de provinciale pagina van de landelijke website en zijn onze eigen media (nieuwsbrief en website) benut. Naast werving van nieuwe straten hebben we ons gericht op het ondersteunen en stimuleren van de al deelnemende straten, bijvoorbeeld met suggesties voor besparingsacties en het werven van burens.

Veel aandacht hebben we besteed aan de toekenning van de Provinciale prijs voor de Beste Buren Actie, een bedrag van € 5.000,00. Het Drents Comité van Aanbeveling, bestaande uit Tanja Klip-Martin, gedeputeerde voor o.m. klimaat- en energiebeleid, Jan Germs bekend van Jasbus vol Drents op RTV-Drenthe, Henk Nieuwenhuis, energieadviseur bij Rendo en Reinder Hoekstra, directeur Milieufederatie Drenthe, kreeg een rol als jury. Twee straten, uit Balinge en Dwingeloo, maakten kans op de toekenning. Ter plekke werden de ondernomen en nog geplande besparingsacties beoordeeld, onder belangstelling van onder meer TV Drenthe. De door Balinge uiteindelijk gewonnen prijs, is benut voor het vervangen van bestaande straatlantaarns door energiezuinige en duisternisvriendelijke LED-lantaarns.

Met in totaal 124 deelnemende straten in Drenthe is het goed gelukt om het beoogde Drentse aandeel van de (landelijk) nagestreefde 500 'klimaatstraatfeest-straten' te werven. Hierbij geldt wel dat zowel landelijk als in Drenthe de activiteit in veel deelnemende straten beperkt was. Gelukkig waren er ook heel actieve straten, met Balinge en Dwingeloo als uitschieters. De nek-aan-nek race tussen deze straten, zette de deelnemers aan tot extra creativiteit en energiebesparingsacties. Deze hadden dankzij de publiciteit ook weer een provinciebrede uitstraling.

In 2010 zal het vervolg op het klimaatstraatfeest voor ons aanleiding zijn weer fors in te zetten op het stimuleren van energiebesparing door Drentse huishoudens.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Werving van 124 deelnemende straten in Drenthe, waarvan 25 straten met 2 of meer deelnemers.
- Ondersteuning van deelnemende straten bij energiebesparende maatregelen.
- Organisatie wedstrijd in energie besparen tussen de beste straten waarbij de 2 kandidaten zich aan de jury (comité van aanbeveling) presenteren op locatie.
- Toekenning van de Provinciale prijs voor de Beste Buren Actie aan Balinge, waarbij de prijs is benut voor energiezuinige straatverlichting.

- 13 Drentse straten winnen een klimaatstraatfeest.
- Ruime aandacht in de media (ca. een tiental keer) voor de campagne en de mogelijkheden om zelf energie te besparen.

Looptijd

De campagne liep door tot mei 2009; daarna is aan de deelnemende straten nog vraaggericht ondersteuning gegeven.

2.2.5. Klimaatkaravaan

Omschrijving activiteiten en resultaat

Het Kabinet heeft een ambitieus klimaatbeleid vastgesteld. Voor het bereiken van de (inter)nationale beleidsdoelen is de vertaling naar lokale actie één van de doorslaggevende factoren. Gemeenten spelen hierin een essentiële rol. Voor hen ligt er op beleidsterreinen zoals ruimtelijke ordening, verkeer, woningbouw en vergunningverlening een belangrijke klimaatopgave. Daarbij staan gemeenten dicht bij de burgers, wat maakt dat zij ook een belangrijke rol spelen in het creëren van voldoende draagvlak en medewerking voor het klimaatbeleid onder de bevolking; vooral daar waar het beleid voelbaar wordt voor de burger. Maar de gemeenten zijn zeker niet als enige aan zet. Het klimaatbeleid vraagt ook actie van bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties. De klimaatkaravaan is een landelijk project van de Provinciale Milieufederaties bestaande uit een serie activiteiten om gemeenten, bedrijven en burgers te stimuleren op lokaal niveau bij te dragen aan het realiseren van het klimaatbeleid. Het is belangrijk juist nu actie te ondernemen om te voorkomen dat de urgentie van dit beleid verdwijnt. De Milieufederatie Drenthe verzorgt de Drentse uitvoering van dit project.

Onze doelen hierbij zijn:

- Burgers en andere lokale actoren informeren over de betekenis en het belang van lokale actie tegen de klimaatverandering;
- Het debat stimuleren over en handelingsperspectieven creëren op concrete en kansrijke issues voor diverse doelgroepen, waaronder in ieder geval burgers en gemeenten;
- Het prikkelen en stimuleren van gemeenten om het (inter)nationale klimaatbeleid om te zetten naar eigen ambitieuze doelstellingen en actieprogramma's;
- Het stimuleren van lokale klimaatsamenwerking tussen gemeenten, bedrijven en burgers/ maatschappelijke organisaties;
- Het bundelen en landsbreed presenteren van de lokale acties.

Van de zes activiteiten die moeten leiden tot realisatie van deze doelen, heeft de milieufederatie er vier uitgevoerd in 2009. De andere twee activiteiten staan gepland voor 2010. Hieronder een korte omschrijving met behaalde resultaten van de vier activiteiten die reeds zijn uitgevoerd.

Provinciaal klimaatdebat

In elke deelnemende provincie is een debat georganiseerd met betrekking tot een bepaald klimaatthema. In oktober 2009 werd in het Drentse klimaatdebat het onderwerp duurzame mobiliteit behandeld. In Assen werd voor de ik-en-mijn-gemeentedag een tijdelijk stadspaviljoen geïnstalleerd waarin de gemeente Assen een ruimte beschikbaar heeft gesteld voor het debat. Dit jaarlijkse evenement trekt veel bezoekers, waardoor we in combinatie met de uitnodigingen een breed publiek trokken. In het debat zijn een aantal punten naar voren gekomen die mee worden genomen naar het landelijk slotdebat. De belangrijkste punten betroffen aanschafkosten, communicatie over brandstofkeuze, vervoerskeuze en rijgedrag vanuit de overheid naar burgers, faciliteiten voor de fiets en kosten en voorzieningen met betrekking tot openbaar vervoer.

In het kader van het evenement De Vaart Erin! vond dezelfde dag een publieksevenement plaats over duurzame mobiliteit. Inwoners van Drenthe (en omstreken) konden hier terecht voor informatie en ook het zelf uitproberen van verschillende duurzame voertuigen. Dit vormde een mooie aanvulling op het klimaatdebat.

Klimaatkanjer

Voorafgaand aan het klimaatdebat is de Drents Klimaatkanjer bekend gemaakt en gehuldigd. De Klimaatkanjer is iemand die op een of andere manier op lokaal niveau een bijzondere bijdrage heeft geleverd aan de aanpak van het klimaatprobleem. Wethouder Alex Langius heeft Klimaatkanjer Piet Oosterveld een medaille overhandigd ter erkenning van zijn inzet. Piet heeft tijdens het klimaatstraatfeest 2008/2009 het voortouw genomen om met zijn straat zoveel mogelijk punten te verzamelen.

Klimaatwensen

In aanloop naar de klimaattop in Kopenhagen heeft de milieufederatie in de maanden oktober en november klimaatwensen verzameld van de Drentse inwoners om mee te geven aan minister Cramer. In een speciaal gepimpte caravan konden burgers hun klimaatwens inspreken op camera of opschrijven op een kaartje. In totaal zijn 275 Drentse wensen verzameld. Gebundeld met de wensen uit de andere provincies zijn deze op 26 november aangeboden aan minister Cramer. Daarnaast zijn de Drentse wensen voorafgaand aan de Statenvergadering van 11 november aangeboden aan gedeputeerde Tanja Klip.

Top 10 klimaatgemeenten

COS Nederland meet jaarlijks de duurzaamheid van gemeenten aan de hand van een vragenlijst. Uit deze lijst zijn een aantal vragen geselecteerd met betrekking tot klimaatbeleid. Op basis hiervan is een algehele top 10 en een provinciale top 3 van klimaatgemeenten samengesteld. Bij het samenstellen van de toplijsten is tevens gekeken naar wat de successen zijn en waar aandachts- en leerpunten liggen als input voor het slotdebat. Dit alles is inmiddels afgerond en de resultaten worden half januari bekend gemaakt. Met in het achterhoofd de aankomende gemeenteraadsverkiezingen willen we op deze manier gemeenten aanspreken op hun klimaatbeleid.

In 2010 worden na de gemeenteraadsverkiezingen de collegeakkoorden van een groot aantal gemeenten gescand op klimaatbeleid. Naar aanleiding van de bekendmaking van de top 10 klimaatgemeenten in januari 2010, ontvangen gemeenten een brief waarin de scan en de gehanteerde criteria voortijdig worden aangekondigd. Een tweede gelegenheid om gemeenten te stimuleren hoog in te zetten op klimaatbeleid. De resultaten worden bekend gemaakt tijdens het landelijke slotdebat. Dit slotdebat wordt in mei georganiseerd. Hier wordt de balans opgemaakt van de tien regionale debatten; wat hebben de debatten opgeleverd en wat kan de (lokale en landelijke) overheid met de resultaten.

Door met de klimaatkaravaan aan te sluiten bij de ik-en-mijn-gemeentedag en het evenement 'De Vaart Erin!' hebben we een breed publiek weten te bereiken. Het doel van de dag waarop het debat plaatsvond was burgers en bestuurders bewust te maken van de verschillende mogelijkheden en eigen keuzes met betrekking tot vervoer. Tijdens het debat konden mensen hun mening, ideeën en knelpunten kwijt en bij De Vaart Erin! hebben ze informatie in kunnen winnen en alternatieve vervoersmogelijkheden zelf kunnen uitproberen. Het publiek is op deze manier bewust gemaakt van en aan het denken gezet over hun eigen vervoersgedrag.

Met de vervolgactiviteiten gepland voor 2010 zullen we ons vooral richten op stimulansen voor het gemeentelijke klimaatbeleid.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

Drentse producten:

- Klimaatdebat over duurzame mobiliteit
- Huldiging Drentse klimaatkanjer
- Ruim 275 Drentse klimaatwensen verzameld
- Drentse klimaatwensen overhandigd aan gedeputeerde Tanja Klip

Landelijke producten:

- Overhandiging ruim 2000 klimaatwensen aan minister Cramer
- Landelijke top 10 van klimaatgemeenten
- Provinciale top 3 van klimaatgemeenten

Looptijd

Maart 2009 – oktober 2010

2.2.6. Energie uit streekgebonden biomassa - vervolgonderzoek

Omschrijving activiteiten en resultaat

De Milieufederatie Drenthe heeft op verzoek van de gemeente Tynaarlo in 2009 onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om met biomassa bouw materiaal te produceren voor de bouw van nieuwe woningen. Dit onderzoek vormde een vervolg van een verkenning naar energie uit streekgebonden biomassa die we in 2008 in samenwerking met het Van Hall Instituut hebben uitgevoerd.

De gemeente heeft de resultaten hiervan gebruikt en dit leidde ondermeer tot een aantal goede ambities met betrekking tot de nieuwbouwwijk Nieuwe Stukken in Vries.

Uit het vervolgonderzoek dat we in 2009 hebben uitgevoerd blijkt dat de teelt van vooral vezelachtige gewassen (Hennep) voor isolatiedoeleinden, voor het verduurzamen van de woningen een aantrekkelijk potentieel bevat.

Hierbij is speciaal gekeken naar de mogelijkheden om op de gronden die in bezit zijn van de gemeente (ruim 50 hectare) industriële hennep teelt toe te passen, waarna de hennepvezel in isolatieplaten wordt verwerkt die wederom in de Nieuwe Stukken kunnen worden toegepast.

Het vervolgonderzoek is samen met het uitgebreide rapport van Van Hall, aangeboden aan de gemeente, het KNHM en de provincie Drenthe.

De potentie van hennep teelt en isolatie blijkt dermate groot dat deze studie een opmaat was voor een groter project Hennep to House, dat samen met de Natuur en Milieufederatie Groningen is ontwikkeld. Dit project wordt in 2010 en 2011 uitgevoerd en wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het ministerie van VROM.

In 2010 is overigens gebleken dat de groeiverwachtingen voor de regio rond Vries dusdanig zijn dat de voortgang van de wijk Nieuwe Stukken ter discussie wordt gesteld.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Rapport: Biomassa voor en door de 'Nieuwe Stukken' te Vries
- Aanbieding rapporten gemeente Tynaarlo

Looptijd

Januari- mei 2010

2.2.7. Verlichting bedrijfsgebouwen

Omschrijving activiteiten en resultaat

Jaarlijks wordt de Nacht van de Nacht georganiseerd, om aandacht te vragen voor de waarde van de donkere nacht en overheden en bedrijven te stimuleren om lichthinder te beperken. Parallel daaraan willen we partijen aanzetten tot het nemen van structurele maatregelen om lichthinder en lichtvervuiling te voorkomen.

Het project Verlichting Bedrijfsgebouwen richt zich op het stimuleren van bedrijven en instellingen om reclame- aanstralings- en sierverlichting te verminderen, mede met het oog op de te realiseren energiebesparing. We willen met een voorlopergemeente, een (beheerder van een) bedrijventerrein en enkele instellingen of bedrijven, een verkenning uitvoeren van de mogelijkheden. In het najaar 2009 hebben we met deze pilot een start gemaakt. Overleg met de gemeente Assen heeft geresulteerd in een gezamenlijk initiatief om dit gerealiseerd te krijgen. De milieufederatie heeft daarin een start gemaakt met de verkenning van de mogelijkheden in Assen-Oost. Ook met de gemeente Tynaarlo is contact gelegd. Doel is de mogelijkheden te verkennen voor een zuinigere verlichting van het bedrijventerrein Vriezerbrug.

In de eerste helft van 2010 zal dit project worden afgerond. Op basis van met de verzamelde gegevens en ervaringen streven we naar een vervolg en opschaling van deze activiteiten vanaf de tweede helft van 2010.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Afspraken met de gemeente Assen om het project in samenwerking uit te voeren.
- Start van de verkenning van de mogelijkheden in Assen-Oost om samen met bedrijven/instellingen de mogelijkheden voor zuiniger energiegebruik bij de buitenverlichting na te gaan.

Looptijd

November 2009 - juni 2010

Programma Provinciaal netwerk en ondersteuning

3.1.1. Ondersteuning netwerk natuur- en milieuvrijwilligers

Omschrijving activiteiten en resultaat

De inzet van vrijwilligers en bewoners is voor natuur-, milieu-, landschaps- en omgevingskwaliteit van grote waarde. Betrokkenheid van burgers bij natuur, milieu en landschap is een voorwaarde voor een succesvol natuur- en milieubeleid. Het ondersteunen van het netwerk aan natuur- en milieugroepen in de provincie is één van de basistaken van de milieufederatie. Het verstrekken van informatie (biologische catering, ideeën voor duurzaamheid, duurzaam ondernemen) en advisering (versterking organisatie, mussenproject) is daar een onderdeel van. Daarnaast heeft een grondige update van alle informatie over de groepen op onze website plaatsgevonden. Activiteiten van vrijwilligersorganisaties zijn opgenomen in onze digitale groene agenda. In overleg met groepen is gereageerd op de duurzaamheidsvisie Assen. Ook is ondersteuning gegeven aan de overleggen van vrijwilligers op het thema groen met de gemeente Assen. De jaarlijkse vergadering is gecombineerd met een informatief bezoek aan de omgeving van Havelte/Wapserveen, waarbij met de achterban het project Natuurlijke Recreatie is doorgesproken en in de praktijk is bekeken. Een procedure is opgesteld om groepen/achterban te betrekken bij ruimtelijk werk met waarborgen voor een goede afweging van onze kant.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Advisering en verspreiding informatie
- Update vermelding lokale natuur- en milieuorganisaties op onze website
- Doorlopende vermelding van activiteiten van groepen in de digitale Groene Agenda
- Organisatie groependag met 20 deelnemers vanuit de lokale natuur- en milieuorganisaties
- Ondersteuning Platform Assen Natuurlijk Groen bij overleggen met gemeente Assen
- Ondersteuning Natuurplatform Drentsche Aa (nieuwe groep)

Looptijd

Januari – december 2009

3.1.2. Vrienden van Natuur en Milieu Drenthe

Omschrijving activiteiten en resultaat

Het project Vrienden van Natuur en Milieu Drenthe beoogt het maken van een meetbare en zichtbare verbinding met een grote groep mensen die actief en passief willen bijdragen aan onze natuur- en milieudoelen. Door middel van de uitvoering van een meerjarenprogramma op basis van een 'Vrienden van'-concept, willen we inhoud geven aan een nieuwe vorm van betrokkenheid bij het werk van de milieufederatie, waardoor het draagvlak voor natuur en milieu zichtbaarder wordt en lokale initiatieven worden gestimuleerd.

De ontwikkeling van het 'vrienden van'-concept is gekoppeld aan het landelijke project 'Nieuwe binding', waarbij de milieufederatie de landelijke projectleiding voert. Van januari t/m juni 2009 heeft de voorbereidingsfase van dit project plaatsgevonden. Vanaf 1 juli 2009 is de ontwikkelfase gestart met een landelijke koplopergroep bestaande uit 6 milieufederaties, waaronder de Milieufederatie Drenthe. Tijdens deze fase zijn de volgende onderdelen uitgewerkt in 2009:

- Er is een landelijk onderzoek gehouden onder de panelleden van de Groene Peiler en de nieuwsbrieflezers. In totaal is een enquête uitgezonden naar ongeveer 15.000 mensen en 2639 personen hebben deze ook ingevuld. De resultaten leveren een zinvolle bijdrage aan de verdere ontwikkeling van het Vrienden-van concept. Het onderzoek gaat in op welke natuur en milieuthema's men interessant en belangrijk vindt en welke betrokkenheid men zou willen tonen. Hierdoor kan het Vrienden van-concept een klantgeoriënteerde en interactieve aanpak ontwikkelen.
- Er is onderzocht welke manieren van databeheer wenselijk en haalbaar zijn ter ondersteuning van het nieuwe relatiebeheer (CRM).
- Er is een landelijke inventarisatie gehouden onder alle federaties m.b.t. beschikbare middelen en activiteiten voor (nieuwe) relaties. Deze middelen bieden de mogelijkheid tot het tonen van betrokkenheid bij natuur en milieu in de eigen provincie. Het aanbod gaat vooralsnog uit van de bestaande middelen en activiteiten binnen lopende projecten.
- Er is een landelijk overkoepelende bindingsstrategie en communicatieaanpak ontwikkeld, waarmee de milieufederaties vanaf voorjaar 2010 concreet kunnen gaan werven. Begin 2010 wordt hiertoe ook een wervingsaanpak ontwikkeld.

Het landelijke project heeft in 2009 enige vertraging opgelopen, waardoor nog niet de resultaten zijn behaald die voor dit jaar waren voorzien. Tegelijkertijd is het goed om te constateren dat het project nu wel in volle gang bezig is en alle federaties zijn enthousiast en geïnteresseerd om aan te haken.

Via de nieuwsbrief en de Groene Peiler zijn in 2009 door onszelf nieuwe relaties geworven. In Drenthe doen we het ten opzichte van de andere milieufederaties goed, met ca. 2.100 nieuwsbrieflezers en ruim 600 Groene Peiler-leden. Zaak is in 2010 zoveel mogelijk van de contacten om te zetten naar 'vrienden' en ook nieuwe relaties aan te gaan. Op die manier ontstaat er een breed netwerk van mensen die geïnteresseerd zijn in natuur en milieu in de eigen leefomgeving en hun betrokkenheid hierbij graag willen tonen.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Overkoepelende bindingsstrategie, communicatieaanpak en wervingsplan.
- Landelijk projectplan 'nieuwe binding' en uitwerkingsplan
- Landelijk onderzoek naar behoeften en interesses van de doelgroep van 'nieuwe binding'
- Via het landelijke onderzoek hebben 1858 personen aangegeven betrokken te willen zijn bij natuur en milieu in hun provincie.
- Nieuwe relaties geworven die zijn gebonden aan de milieufederatie Drenthe. Inmiddels in totaal 2100 nieuwsbrieflezers en 600 panelleden in de Groene Peiler.

Looptijd

Januari – december 2009

3.1.3. Ombudswerk natuur en milieu

Omschrijving activiteiten en resultaat

De milieufederatie heeft een ondersteuningsfunctie op algemene en specifieke onderwerpen naar aanleiding van vragen en behoeften van burgers en organisaties.

Het voornemen om te komen tot een beantwoording van veelvoorkomende vragen met behulp van digitale technieken en het opzetten van een deskundigenpool is, mede met het oog op landelijke initiatieven, uitgesteld. Landelijk is door de provinciale milieufederaties gezamenlijk een nieuwe opzet van de website www.milieuhulp.nl tot stand gebracht. Deze site biedt individuen die tegen een concreet milieuprobleem aanlopen of die een bijdrage willen leveren aan de oplossing van milieuproblemen een praktische leidraad. Deelnemende organisaties kunnen hun aanbod aan doe-activiteiten op de website plaatsen. De nieuwe website gaat begin 2010 van start.

Naar aanleiding van vragen vanuit lokale politieke partijen heeft de milieufederatie een puntenlijst samengesteld met wenselijke maatregelen en instrumenten voor het gemeentelijke beleid op het gebied van milieu en natuur. De punten dienen ook als handvat voor de opstelling van de verkiezingsprogramma's voor maart 2010.

De Natuur en Milieufederatie Drenthe vervult van oudsher een vraagbaakfunctie voor omwonenden. In die hoedanigheid hebben wij verschillende individuen en groepen ondersteund met informatie en ondersteuning in bezwaar- en beroepsprocedures.

In Dalen is mede door onze inzet de vestiging van een grote mestvergistingsinstallatie in het landelijk gebied voorkomen. Wij vinden dat vestiging van dit soort grote installaties op industrieterreinen dient te gebeuren. Ook hebben we groepen ondersteund in hun zienswijzen omtrent de gaswinning van de NAM en informatievoorziening rond afvalinzameling in Aa en Hunze.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Een 50-tal adviezen aan burgers en andere partijen, over onder meer mestvergistingsinstallatie Dalen, geluidhinder, NAM-vergunning, quads Havelterberg, wegdekverharding, duurzame inkoop, afvalverwerking, bomenkap, gaswinning Geesbrug.
- Bijdrage aan de nieuwe website www.milieuhulp.nl
- Puntenlijst voor de programma's van lokale partijen voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Looptijd

Januari – december 2009.

3.1.4. Coördinatie Natuurbescherming

Omschrijving activiteiten en resultaat

De milieufederatie is het centrale aanspreekpunt op het gebied van natuurbescherming in de provincie. Daarnaast spelen wij een belangrijke rol in het afstemmen van de activiteiten van de verschillende organisaties en in een zo efficiënt mogelijke verdeling van het natuurbeschermingswerk, onder meer via het natuurbeschermingsoverleg, dat door ons wordt georganiseerd en voorgezeten. In 2009 heeft het natuurbeschermingsoverleg tien keer plaatsgevonden. Belangrijke terugkerende onderwerpen zijn ruimtelijke ordening, Natura 2000 en gebiedsgericht beleid. Ook heeft afstemming plaatsgevonden over onze inbreng bij het opstellen van de Omgevingsvisie Drenthe en de uitwerking van de robuuste Ecologische Hoofdstructuur. Verder zijn dit jaar in het overleg onder meer de aanpassing van de kaart Wet ammoniak en veehouderij (Wav) en het ambitiedocument Structuurvisie 2030 De Wolden besproken. Tenslotte heeft afstemming plaatsgevonden over grotere bestemmingsplannen, zoals buitengebied Meppel.

Naast het brede natuurbeschermingsoverleg is in 2009 een vooroverleg Drentsche Aa opgestart. In dit vooroverleg vindt de afstemming plaats tussen natuurvertegenwoordigers in het Overlegorgaan, de bestuurscommissie en de projectgroep Drentsche Aa. Ook dit vooroverleg wordt door ons georganiseerd en voorgezeten. Wij verzorgen ook de afstemming met het Natuurplatform Drentsche Aa.

In het kader van de nieuwe Omgevingsvisie hebben we eind oktober gezamenlijk met Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het IVN Consulentschap voor leden van Provinciale Staten een werkbezoek georganiseerd in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie. Het Drents Particulier Grondbezit was ook bij dit werkbezoek aanwezig. Tijdens het werkbezoek hebben wij de visie van de natuurorganisaties in Drenthe "Een groene kijk op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling" gepresenteerd. Tijdens de excursie in de omgeving van Meppen, Aalden en Zweeloo en de Broekstreek is ingezoomd op het thema landschap. Na afloop van de excursie is met de Statenleden doorgepraat over het instrumentarium in de Omgevingsvisie, specifiek in relatie tot de thema's natuur en landschap.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Coördinatie en uitwisseling inbreng Drentse natuurbeschermingsorganisaties
- Tien keer provinciaal natuurbeschermingsoverleg
- Drie keer vooroverleg Drentsche Aa
- Werkbezoek voor Statenleden in kader van natuurvisie en nieuwe Omgevingsvisie

Looptijd

Januari - december 2009

Programma Natuur en milieucommunicatie

3.2.1. Milieubewustwordingsactiviteiten en 3.2.2 Website en nieuwsbrief

Omschrijving activiteiten en resultaat

De milieufederatie vervult, op een breed terrein, voor burgers en media een rol als aanspreekpunt en woordvoerder voor de natuur- en milieuorganisaties in Drenthe. Vanuit dit oogpunt spelen we in op actuele ontwikkelingen en hebben we een rol in de opinievorming op het gebied van natuur en milieu. Daarbij hoort een 'open' en actief communicatiebeleid. Dat houdt bijvoorbeeld in dat we inspelen op vragen vanuit de media en zoveel mogelijk tegemoetkomen aan verzoeken om voorlichting over standpunten/activiteiten die betrekking hebben op onze eigen werkterreinen.

Website www.mfdrenthe.nl

De website www.mfdrenthe.nl is het middel waarmee we communiceren naar onze doelgroepen en de aan ons verbonden organisaties. Het is voor ons ook een middel om nieuwe groepen van informatie te voorzien en te betrekken bij natuur- en milieuonderwerpen in Drenthe. Onze website wordt steeds vaker bezocht (20.544 bezoeken in 2009, waarvan 12.889 unieke bezoekers) en er komen meer vragen van burgers binnen via het contactformulier van de website.

Het nieuwe Content Management Systeem, zoals we dat in 2008 hebben ontwikkeld, geeft ons ook de mogelijkheid om eenvoudiger subsites voor specifieke campagnes/thema's te maken. Zo verscheen begin 2009 de website www.natuurlijkerecreatiedrenthe.nl en in september www.vaarterin.nl.

Nieuwsbrief 'Ziezo!'

Via onze nieuwsbrief de Ziezo! houden we onze doelgroepen op de hoogte van ons werk, visie en activiteiten. De Ziezo! bestaat uit gemiddeld 10 artikelen en een Groene Agenda. In 2009 is er, naast de 'normale' uitgaven van de Ziezo!, ook een speciale Nacht van de Nacht editie verschenen en een speciale uitgave over duurzame mobiliteit in het kader van de mobiliteitsmanifestatie 'De Vaart erin' gehouden in oktober in Assen. De digitale nieuwsbrief de Ziezo! is in totaal 9 keer verschenen. We hebben actief nieuwe lezers geworven via o.a. het festival van Het Drents Landschap, bijeenkomsten voor de nWRO, lezingen beeldschoon water, onderzoek 'nieuwe vrienden', et cetera. We hebben het aantal digitale nieuwsbrieflezers daarmee weten te verhogen tot 2.100.

Persberichten

Via persberichten geven wij onze mening over actuele natuur- en milieuonderwerpen. Ook gebruiken we persberichten om aandacht te krijgen voor onze activiteiten en campagnes. In 2009 zijn er 126 persberichten uitgegaan (o.a. geplaatst in de Ziezo! en op de website).

Huisstijl

Eén van de speerpunten voor onze communicatie is het verbeteren van de bekendheid en het versterken van het imago van onze organisatie. Hiervoor is een nieuwe huisstijl en een nieuwe naamgeving een belangrijke randvoorwaarde. Daarbij streven we naar landelijke samenwerking met de collega-milieufederaties. Een meer gemeenschappelijke huisstijl van de milieufederaties bleek een stap te ver. Vervolgens zijn we samen met een aantal federaties verder gegaan met het verkennen van de mogelijkheden tot een gezamenlijke huisstijl. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe naam en beeldmerk dat voor milieufederaties Groningen en Drenthe uitgewerkt gaat worden tot een gezamenlijke huisstijl (one but not the same). Milieufederaties die later willen aanhaken, krijgen hiervoor de mogelijkheid.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- 20.544 bezoeken website www.mfdrenthe.nl in 2009, waarvan 12.889 unieke bezoekers.
- Twee nieuwe websites ontwikkeld, te beheren binnen eigen CMS, te weten www.natuurlijkerecreatiedrenthe.nl en www.vaarterin.nl:
- Digitale nieuwsbrief de Ziezo! 9 keer verschenen en verzonden aan 2.100 abonnees.
- 126 nieuwsberichten en verdere mediavorlichting.
- Voorbereiding en ontwikkeling nieuwe huisstijl.

Looptijd

Januari - december 2009

3.2.3. De Groene Peiler

Omschrijving activiteiten en resultaat

Om het draagvlak vanuit de bevolking te behouden en te versterken en om rekening te kunnen houden met wat er leeft onder de Drentse bevolking, beschikt de milieufederatie sinds 2005 over een natuur- en milieupanel. Aan dit panel worden met enige regelmaat vragen voorgelegd over thema's, waar de milieufederatie aan werkt. Als vervolg op het invullen van de vragenlijst worden deelnemers benaderd om actief te participeren in concrete vervolgactiviteiten rondom het thema. Deze aanpak blijkt een succesvolle methode om meer mensen te verbinden met het werk van de milieufederatie. De doelstellingen van het project zijn:

- het betrekken van geïnteresseerde burgers in natuur- en milieu bij beleidsontwikkeling en uitvoering van duurzame ontwikkeling;
- het vernieuwen en versterken van de binding met geïnteresseerde burgers in natuur en milieu, met het werk van natuur- en milieuorganisaties;
- het spiegelen van de agenda van de milieufederatie met de agenda van de geïnteresseerde burger in natuur en milieu.

Als specifieke activiteiten voor 2009 waren benoemd: circa 4 peilingen, stijging van aantal deelnemers naar 750 en vergroten van participatie van inwoners bij onze projecten.

Het Drentse initiatief is in 2007 door de gezamenlijke milieufederaties in Nederland vertaald naar een landelijk programma genaamd 'De Groene Peiler'. De Milieufederatie Drenthe levert de programmaleider van dit door het ministerie van VROM ondersteunde programma en is ook één van de vier 'koploperprovincies'. Met het project 'De Groene Peiler' stimuleren de 12 milieufederaties burgerparticipatie voor een duurzame leefomgeving door het regelmatig peilen van meningen middels digitale vragenlijsten. De inzet is te zorgen voor betere verbindingen tussen betrokken burgers en beleidsmakers en het in heel Nederland organiseren van samenwerkingsverbanden en activiteiten, die leiden tot succesvolle participatie. Het programma verzamelt en verbindt daartoe uiteindelijk zo'n 5000 bij natuur en milieu betrokken inwoners van Nederland in een vast panel. Zij vormen daarbij een afspiegeling van 'de groene Nederlander'. In overleg met het Ministerie VROM is de afsluiting van het programma verlegd van 1 januari 2010 naar 1 maart 2010. Een aantal van de (landelijk) voorgenomen doelstellingen zal nu deels in de eerste twee maanden van 2010 bereikt kunnen worden. In Drenthe geeft dit de mogelijkheid nog een extra peiling te houden, met daaraan gekoppeld een werving van nieuwe deelnemers.

In Drenthe zijn in 2009 zes peilingen uitgevoerd. Drie waren landelijke peilingen: *Het Groene Peil* (een jaarlijkse peiling waarbij veranderingen in de tijd kunnen worden gemonitord), een peiling over *Klimaat en Energie* en een peiling over *Nieuwe Binding*, de betrokkenheid van mensen bij natuur en milieu. Daarnaast zijn drie provinciale peilingen uitgevoerd. Dit betrof de peiling *Natuur en Recreatie* (gestart in december 2008) en de peilingen *Stilte* en *Energiebesparen*.

Uit *Het Groene Peil* bleek dat de economische crisis geen negatief effect lijkt te hebben op het milieugegedrag van de groene Nederlanders. Over de hele linie gaven de respondenten zelfs iets milieubewustere antwoorden.

De peiling over *Klimaat en Energie* gaf inzicht in de (mondiale) oplossingsrichtingen die mensen voorstaan en aan wat mensen zelf willen doen aan het klimaatprobleem.

De peiling *Nieuwe Binding* gaf inzicht in de wijze waarop mensen zich verbonden voelen met organisaties als de onze en hoe zij dat verder zouden willen invullen. Het liefst toont men zijn betrokkenheid door het lezen van een nieuwsbrief en het meedoen aan (online) onderzoeken (rond de 60%). Ook gaven respondenten aan, om via eigen kanalen en netwerken acties te willen steunen. Dit biedt de milieufederaties kansen voor het benutten van sociale netwerken online.

Uit de provinciale peiling *Natuur en Recreatie* bleek veel belangstelling voor een nieuw type wandelingen: Groene Halte Wandelroutes. Hierbij wordt het openbaar vervoer efficiënter gebruikt om wandelingen en trektochten in de Drentse natuur mogelijk te maken. Naar aanleiding van dit resultaat hebben het OV-Bureau Groningen-Drenthe en het Recreatieschap Drenthe aangegeven de verdere uitwerking hiervan op te zullen pakken.

In de peiling over *Stilte* gaf ruim 92 % van de mensen aan het belangrijk tot erg belangrijk te vinden dat er in Drenthe gebieden zijn waar het stil is. Men blijkt stilte vooral te waarderen vanwege de heilzame werking die ervan uitgaat: tot rust komen en ontspanning worden vaak genoemd.

Het onderzoek gaf ook een indicatie welke (stille)gebieden in Drenthe als echt stil en welke als rumoerig ervaren worden.

De provinciale peiling over *Energiebesparen* heeft een beeld gegeven van de beschikbaarheid van kennis over energiebesparing en de bekendheid van subsidieregelingen.

Deelnemers aan 'De Groene Peiler' worden via onze website op de hoogte gehouden van de resultaten. Daarnaast is aan de resultaten van peilingen bekendheid gegeven, onder meer via onze digitale nieuwsbrief.

Participatie

In de peiling over *Stilte* was het ook een nadrukkelijk doel om participatie vanuit de deelnemers van het panel te verkrijgen. Zo was de vraag opgenomen of men zelf aan de hand van een instructie metingen wilde gaan doen in een stiltegebied. Enkele tientallen mensen hebben positief op dit verzoek gereageerd. Voor de resultaten hiervan zie het project *Stilte*. De peiling *Klimaat en Energie* leverde veel klimaatwensen, die meegegeven zijn aan minister Cramer t.b.v. de klimaatconferentie in Kopenhagen. In vervolg op de peiling uit 2008 over bedrijventerreinen zijn deelnemers geworven die in 2009 hebben meegewerkt aan een beoordeling van de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen.

Werving panelleden

Er zijn in 2009 geen specifieke provinciale wervingsacties gevoerd en de aanwas van nieuwe deelnemers was beperkt (ruim 40). Het aantal deelnemers steeg naar 640, nog onder de doelstelling van 750. Onze doelgroepen zijn geregeld attent gemaakt op de mogelijkheid deel te nemen aan 'De Groene Peiler', onder meer via de nieuwsbrief en de website. Eind 2009 is gestart met de voorbereiding van een enquête over windenergie, waarbij via de media ook zal worden ingezet op het werven van nieuwe deelnemers. Deze enquête zal eind januari 2010 uitgezet worden.

Landelijk programma

Het programma 'De Groene Peiler' wordt eind februari 2010 afgesloten. Het natuur- en milieupanel zal daarna ondergebracht en voortgezet worden in het samenwerkingsprogramma 'Nieuwe Binding' van de 12 Provinciale Milieufederaties.

Producten (meetbare prestaties / indicatoren)

- Uitvoeren van drie landelijke en drie provinciale peilingen in Drenthe; in totaal ruim 1700 deelnemers in Drenthe.
- Verslaglegging van de peilingen naar de deelnemers door verwijzing naar de website van de milieufederatie en middels nieuwsberichten na elke peiling.
- Participatie van deelnemers aan beoordeling ruimtelijke kwaliteit bedrijventerreinen, onderzoek naar beleving van de stilte in stiltegebieden en aandragen klimaatwensen.
- Het aantal panelleden in Drenthe steeg van 596 naar 640. Landelijk steeg het aantal deelnemers van ruim 4.200 naar bijna 5.400.

Looptijd

Het project loopt van 2007 – 2009. In 2009 is de einddatum verlegd naar 1 maart 2010.

BIJLAGE

1. Algemene informatie

Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

De Stichting Milieufederatie Drenthe is 1971 opgericht onder de toenmalige statutaire naam "Stichting voor natuur-, milieu- en landschapsbescherming Drenthe MILIEURAAD DRENTHE". Deze naam is bij de statutenwijziging in 1993 gewijzigd in Stichting Milieufederatie Drenthe. Op 12 december 2005 zijn de statuten opnieuw geactualiseerd. De Milieufederatie Drenthe is bij de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nummer S 41018499. De vestigingsplaats is Assen. In 2010 zal de naam Stichting Natuur en Milieufederatie Drenthe statutair worden vastgelegd.

Doelstelling

De stichting heeft ten doel het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de natuur, het milieu en het landschap en het bevorderen van duurzame ontwikkeling in het bijzonder in de provincie Drenthe, alles in de meest ruime zin.

2. Bestuur en directie

Het bestuur van de milieufederatie kent een algemeen en dagelijks bestuur. In 2009 was het bestuur van de Milieufederatie Drenthe als volgt samengesteld:

Dagelijks bestuur

B. Reitzema, vice-voorzitter
A. van Rhijn-Van der Veer, secretaris
J.L. Gunter, penningmeester
F.G. Blanckenborg

Algemeen bestuur

T. Beuling, lid algemeen bestuur
G. van den Berg, lid algemeen bestuur vanaf 12 februari 2009
T.A.C.O. van den Heiligenberg, lid algemeen bestuur
M. Hofstee-Van Hoorn, lid algemeen bestuur vanaf 12 februari 2009.
L. van der Merwe, lid algemeen bestuur vanaf 12 februari 2009 tot 10 september 2009
H.A. Moorlag, lid algemeen bestuur

Bestuurleden worden bij coöptatie benoemd voor een zittingsduur van 4 jaar en zijn tweemaal herbenoembaar.

Directie

De directeur van de Milieufederatie Drenthe is R. Hoekstra.

Nevenfuncties

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nevenfuncties van bestuur en directie:

Naam	Nevenfunctie
B. Reitzema	Geen
A. van Rhijn-Van der Veer	<ul style="list-style-type: none">• Penningmeester Nederlandse Dendrologische Vereniging• Voorzitter Stichting POP Groen
J.L. Gunter	Geen
F.G. Blanckenborg	<ul style="list-style-type: none">• Voorzitter van de Raad van Advies Noord van het IVN• Bestuurslid van de Faunabeheereenheid Fryslân• Lid van de Bestuurscommissie Oosterwolde-Elsloo-Appelscha (landinrichting)
T. Beuling	<ul style="list-style-type: none">• Clusterhoofd projecten waterschap Hunze en Aa's• Lid ledenraad Univé Noord-Oost

G. van den Berg	Geen
T. van den Heiligenberg	• Medewerker Waddenvereniging
M. Hofstee-Van Hoorn	Geen
L. van der Merwe	• Eigenaar Adviesbureau
H.A. Moorlag	• Correspondent Hoogeveensche Courant (Natuur en milieu)
R.Hoekstra	Geen

Code goed bestuur

De bestuursleden van de Milieufederatie Drenthe onderschrijven de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

In een door het bestuur vastgestelde verantwoordingsverklaring is beschreven op welke manier de milieufederatie invulling geeft aan deze principes.

Principe 1 - Functiescheiding

Bij de Milieufederatie Drenthe is de uitvoering van het beleid gescheiden van de functie 'toezicht houden'. De manier waarop deze scheiding plaatsvindt, is vastgelegd in een bestuursbesluit. De taakverdeling tussen directie (uitvoering) en bestuur (toezichthouder) is vastgelegd in het *directiestatuut*, vastgesteld op 20 juni 2000. Over de taken, bevoegdheden en procedures rond de besteding van de financiële middelen zijn afspraken vastgelegd in een apart bestuursbesluit. De directie stelt jaarlijks een werkplan met begroting op, waarin onder meer de gewenste resultaten, begrote kosten en beoogde financiering per project zijn vastgelegd. Het bestuur toetst dit werkplan met begroting en stelt het vast.

Principe 2 - Optimale besteding van middelen

- De organisatie streeft naar een verantwoorde verhouding tussen productiviteit en overhead. Als referentiepunten hanteren we daarbij overheadgemiddelden van vergelijkbare goede doelenorganisaties. Voor de komende jaren richt ons beleid zich op handhaving van de beheer en administratiekosten op gelijk niveau terwijl we de organisatie in omvang en productie licht willen laten groeien. Het aandeel overhead (en de daarmee samenhangende kosten voor beheer en administratie) zal daardoor licht afnemen.
- Daarnaast werkt de Milieufederatie Drenthe aan optimalisering van haar effectiviteit door:
 - Structurele samenwerking met plaatselijke groepen, de provinciale milieufederaties, terreinbeheerders en overige partners
 - Benchmarking
 - Uitwisseling van kennis over organisatieveranderingen en verbeteringsprocessen met andere provinciale instellingen.
- De organisatie streeft naar een verantwoorde verhouding tussen productiviteit en overhead. Als referentiepunten hanteren we daarbij overheadgemiddelden van vergelijkbare goede doelenorganisaties. Voor de komende jaren richt ons beleid zich op handhaving van de beheer en administratiekosten op gelijk niveau terwijl we de organisatie in omvang en productie licht willen laten groeien. Het aandeel overhead (en de daarmee samenhangende kosten voor beheer en administratie) zal daardoor licht afnemen.

Principe 3 - Optimale relaties met belanghebbenden

In het besluit Communicatiestrategie Milieufederatie Drenthe 2008-2010 is vastgelegd op welke manier de Milieufederatie Drenthe de communicatie met haar belanghebbenden wil verbeteren. Eenieder is vrij om inbreng te leveren en te reageren op onze activiteiten en het te voeren of gevoerde strategische en inhoudelijke beleid. Dat kan op verschillende manieren, maar onze website is

daarvoor een goed platform. Meningen, opvattingen of reacties worden zeer op prijs gesteld en worden in de reguliere werkprocessen van beleidsvorming en uitvoering meegenomen.

Tot slot bestaat er voor belanghebbenden de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de milieufederatie, als zij het bijvoorbeeld niet eens zijn met de uitvoering van activiteiten of constateren dat er sprake is van inconsistentie van beleid. Voor een correcte verwerking van de klachten is in 2005 de *Klachtenprocedure Milieufederatie Drenthe* vastgesteld.

Bezoldiging en vergoedingenbeleid

De milieufederatie kent een arbeidsvoorwaardenbeleid dat zoveel mogelijk gerelateerd is aan het arbeidsvoorwaardenbeleid van de provincie Drenthe. In 2009 heeft de organisatie een beloningsbeleid ingevoerd dat gericht is resultaat- en ontwikkelingsgericht werken.

De bestuursleden ontvangen geen bezoldiging en ontvangen alleen een beperkte vergoeding voor gemaakte onkosten (op basis van declaraties).

Vrijwilligersbeleid Milieufederatie Drenthe

Sinds het bestaan van de Milieufederatie Drenthe zijn er altijd personen geweest, die zich belangeloos hebben ingezet voor de organisatie, vooral door middel van advisering over organisatorische zaken. De Milieufederatie Drenthe waardeert de inzet en betrokkenheid van de vrijwilligers. Hun inzet is van groot belang voor onze doelstellingen. De milieufederatie kent verschillende soorten vrijwilligers.

- **Achterban**

De leden van de actieve achterban bestaan uit leden van aangesloten organisaties en andere natuur- en milieugroepen in Drenthe en personen die zich individueel betrokken weten bij het werk van de milieufederatie. De milieufederatie ziet het als één van haar belangrijkste taken om deze vrijwilligers actief te ondersteunen. Zij doet dit door middel van het verstrekken van informatie, advisering, het organiseren van activiteiten en het verstrekken van voorlichtingsmateriaal.

- **Incidentele vrijwilligers en onbezoldigde medewerkers**

Op de verschillende werkterreinen van de milieufederatie zijn medewerkers actief (geweest) die hun werk onbezoldigd verrichten. Ook de bestuursleden van de Milieufederatie Drenthe worden tot deze categorie gerekend. De Milieufederatie Drenthe vergoedt eventuele onkosten, die deze vrijwilligers maken voor het uitvoeren van hun werk ten behoeve van de organisatie.

Voor de vrijwilligers die het werk vanuit ons kantoor verrichten is de aansprakelijkheidsverzekering van de organisatie van toepassing..

De Milieufederatie Drenthe stelt zich ten doel de betrokkenheid van vrijwilligers in stand te houden en uit te breiden naar een zo groot mogelijke groep mensen.

Het in stand houden en vergroten van de betrokkenheid wordt door de milieufederatie gedaan:

- met inachtneming van het door het bestuur vastgestelde beleid en
- op voorwaarde dat de betrokkenheid van de vrijwilligers de onafhankelijke positie van de Milieufederatie Drenthe niet belemmert.

3. Financieel beleid

De milieufederatie is een stichting zonder winstoogmerk. Zij ontvangt inkomsten voor het merendeel uit subsidies, fondsen en in beperkte giften. De besteding van deze inkomsten wordt inhoudelijk verantwoord in ons jaarverslag en onze productrekening en financieel in onze jaarrekening.

Paragraaf 4 van deze bijlage bevat een overzicht van de staat van baten en lasten over 2009 en de vooruitblik voor 2010.

Ons beleid t.a.v. reserves en fondsen is opgenomen in onze jaarrekening. De organisatie beschikt over een minimale continuïteitsreserve voor het opvangen van fluctuerende inkomsten, risico's en voor voldoende liquiditeit. De organisatie kent geen beleggingen. De financiële middelen zijn ondergebracht op bank- en spaarrekeningen.

4. Staat van baten en lasten 2009 en vooruitblik 2010

	Werkelijk 2009 Euro	Begroting 2009 Euro	Werkelijk 2008 Euro
Baten			
* Baten uit eigen fondswerving	-	-	-
* Baten uit gezamenlijke acties	-	-	-
* Baten uit acties derden	362.442	321.355	442.113
* Subsidies van overheden	719.552	651.900	617.746
* Baten uit beleggingen	-	-	-
* Overige baten	83.518	109.000	68.779
Som der baten	1.165.512	1.082.255	1.128.638
Lasten			
<i>Besteed aan doelstellingen</i>			
* Uitvoeringskosten groene ruimte	481.485	528.141	506.693
* Uitvoeringskosten duurzame ontwikkeling	461.861	364.367	355.766
* Uitvoeringskosten kerntaken en milieucommunicatie	265.582	265.747	268.339
* Overige	3.377		11.643
<i>Werving baten</i>	-	-	-
<i>Kosten beheer en administratie¹</i>	-	-	-
	1.212.305	1.158.255	1.142.441
* Tekort / overschot	46.793-	76.000-	13.803-
Som der lasten	1.165.512	1.082.255	1.128.638
De bestemming van het resultaat is als volgt:			
* Continuïteitsreserve	5.948-	50.000-	13.185
* Bestemmingsreserve personele zaken	26.197-	26.000-	13.803-
* Reserve financiering activa	14.648-	-	13.185-
	46.793-	76.000-	13.803-

5. Meerjarenoverzicht baten en lasten

	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal besteed aan doelstellingen ten opzichte van totale baten voor doelstellingen	97%	99%	95%	101%	104%
Kosten eigen fondsenwerving ten opzichte van baten uit eigen fondswerving	0%	0%	0%	0%	0%

	2005	2006	2007	2008	2009
Bestedingen doelstellingen	819.115	819.115	905.666	1.142.441	1.212.305
Baten doelstellingen	843.663	830.753	958.173	1.128.638	1.165.512

6. Vooruitblik 2010

Onze organisatie kent de laatste jaren een redelijk stabiele omvang en omzet en een goede productiviteit. De begroting van 2010 laat in het verlengde daarvan geen grote wijzigingen zien. De in 2009 gerealiseerde productiviteit hopen we ook in 2010 te kunnen realiseren.

In dat jaar zullen we een nieuwe beleidsvisie opstellen waarin we ons meerjarenbeleid actualiseren. De financiering van ons werk is in toenemende mate projectmatig. De komende jaren zal onze organisatie daar nog verder op moeten inspelen. Daarbij zullen we een goed balans moeten houden tussen onze basisrollen en kerntaken. We zullen professionaliteit en zakelijkheid daarbij moeten blijven combineren met idealisme, flexibiliteit en creativiteit. Verdere investeringen in organisatie en projectontwikkeling zullen daarbij een belangrijke leidraad zijn. Het werken aan natuur en milieu is en blijft daarbij onze belangrijkste inspiratiebron en drijfveer.